പാട്ടബാക്കി

കെ. ദാമോദരൻ

പാട്ടബാക്കി

(Malayalam)

Pattabakki

Play

By K. DAMODARAN

First Published 1946
Seventh Edition March 1972

PRINTED AT LUMIRE OFFSET PRINTING PRESS, TRICHUR

Price Rs. 1·75

Copyright
K. Damodaran

Published by the Author

Distributors:
NATIONAL BOOK STALL
KOTTAYAM - TRIVANDRUM - ERNAKULAM - TRICHUR
PALGHAT - CANNANORE - QUILON - KOZHIKODE

പാട്ടബാക്കി

(നാടകം)

1961

കെ. ദാമോദരൻ

വിതരണം

നാഷനൽ ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

കോട്ടയം

വില ക. 1·75

കെ. ദാമോദരന്റെ കൃതികൾ

പാട്ടബാക്കി
മനുഷ്യൻ
ഇന്ത്യയുടെ ആത്മാവു്
ധനശാസ്ത്രപ്രവേശിക
ധനശാസ്ത്രതത്വങ്ങൾ
ധനശാസ്ത്രത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനതത്വങ്ങൾ
മാർക്സിസം—ചരിത്രത്തിന്റെ ഭൗതികവ്യാഖ്യാനം
മാർക്സിസം—തത്വശാസ്ത്രം
എന്താണു് സാഹിത്യം?
കേരളചരിത്രം
ഉറുപ്പിക
നാണയപ്രശ്നം
ഇന്ത്യയുടെ സാമ്പത്തികപ്രശ്നം
ചൈനയിലെ വിപ്ലവം
സാമൂഹ്യപരിവർത്തനങ്ങൾ
കമ്മ്യൂണിസവും ക്രിസ്തുമതവും
ധാർമ്മികമൂല്യങ്ങൾ
പണംമുതൽ നയാപൈസവരെ
ഇന്ത്യയും സോഷ്യലിസവും
മാർക്സിസം (10 ഭാ.)
Man and Society in Indian Philosophy

S1511 D106/71-72 7-1000

"പാട്ടബാക്കി"യെപ്പറ്റി

കൊല്ലം 1937. ഗുരുവായൂരിൽനിന്നു് അഞ്ചാറുനാഴിക വടക്കു് വൈലത്തൂർ എന്ന സ്ഥലത്തുവെച്ചു് പൊന്നാനി താലൂക്കു് കഷ്കസമ്മേളനം നടക്കാൻ പോവുകയാണു്. പ്രാരംഭപ്രവത്തനങ്ങൾക്കു വേണ്ടി വന്നുചേന്ന നേതാക്കന്മാർ കടലായി മനസ്സുലിരുന്നുകൊണ്ടു് സമ്മേളനം വിജയിപ്പിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെയെന്നതിനെപ്പറ്റി കൂടിയാലോചനകൾ നടത്തുകയാണു്. ഞാനൊരഭിപ്രായമെടുത്തിട്ടു: "ഒരു നാടകമോ മറെന്തെങ്കിലും കലാപരിപാടികളോ ഉണ്ടെങ്കിൽ കൂടുതൽ കൃഷിക്കാരെ ആകഷ്ിക്കാൻ കഴിയും."

ഇ. എം. എസ്സു്. നമ്പൂതിരിപ്പാടു് പറഞ്ഞു: "ശരിയാണു്. നാടകമുണ്ടെന്നറിഞ്ഞാൽ സമ്മേളനത്തിൽ കൂടുതലാളുകൾ പങ്കെടുക്കും. എന്തെങ്കിലും നാടകമായാൽപ്പോരാ. കൃഷിക്കാരുടെ ജീവിതം ചിത്രീകരിക്കുന്ന നാടകമാവണം. പക്ഷേ, അത്തരമൊരു നാടകം മലയാളത്തിലാരും ഇതേവരെ എഴുതിയിട്ടില്ല. പ്രായോഗികമായ വല്ല നിദ്ദേശങ്ങളുമുണ്ടോ?"

എന്നിട്ടു് എന്റെ നേക്കു തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടു ചോദിച്ചു: "തനിക്കൊരു നാടകമെഴുതിക്കൂടേ?"

നിശ്ശബ്ദത... എല്ലാവരും എന്റെ നേരെ നോക്കുന്നു.

ഞാൻപറഞ്ഞു: "ശ്രമിച്ചുനോക്കാം."

ഇ. എം. എസ്സു്: "നോക്കാമെന്നു പറഞ്ഞാൽപോരാ. ഇനി ഒരാഴ്ചയേയുള്ളു."

ഞാൻ: "ശരി, എഴുതാം."

ആരോ ചോദിച്ചു: "നാടകമെഴുതലും റിഹേർസലും എല്ലാം കൂടി ഒരാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ കഴിയുമോ?"

കൊടമന നാരായണൻനായരാണ് മറുപടി പറഞ്ഞത്: "വേണമെങ്കിൽ കഴിയും. ദാമോദരൻ ഏറുകഴിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? ഇനി സമ്മേളനത്തിന്നു നാടകമുണ്ടാവുമെന്നു് നല്ലപോലെ പ്രചാരം ചെയ്യുകയാണു് വേണ്ടതു്."

എന്റെ മനസ്സു മന്ത്രിച്ചു: "കഴിയുമോ? ഏല്ക്കേണ്ടിയിരുന്നില്ല."

പക്ഷേ, ഏറുപോയി.

അതിന്നു മുമ്പൊരിയ്ക്കലും ഞാനൊരു നാടകമെഴുതിയിട്ടില്ല. കവിതകളെഴുതിയിട്ടുണ്ടു്. ചെറുകഥകളെഴുതിയിട്ടുണ്ടു്. 1934-35 കാലത്തു് 'മാതൃഭൂമി' ആഴ്ചപ്പതിപ്പിലും മറുമെഴുതിയ ചില ചെറുകഥകളുടെ ഒരു സമാഹാരം 'കണ്ണുനീർ' എന്ന പേരിൽ 1936ൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്യുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. പക്ഷേ, നാടകമെഴുതാൻ പറ്റുമോ?

മലയാള നാടകത്തിന്റെ രൂപത്തിലും ഭാവത്തിലും വലിയൊരു മാറ്റമുണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്ന കാലമായിരുന്നു അതു്. സംഗീതനാടകങ്ങളുടെ വേലിയേറ്റത്തിന്നെതിരായി ഒരു പ്രക്ഷോഭം തന്നെ നടന്നിരുന്നു. 1930 ലോ 1931 ലോ മഹാകവി വള്ളത്തോൾ ചെയ്ത ഒരു പ്രസംഗം എനിയ്ക്കിപ്പോഴും ഓർമ്മയുണ്ടു്. രംഗത്തിൽ വെച്ചു് നായികാനായകന്മാർ കണ്ണാടകസംഗീതത്തിൽ പ്രേമസംഭാഷണങ്ങൾ നടത്തുകയും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ഹാർമ്മോണിയക്കാരനുമായി മത്സരത്തിലേപ്പെട്ടുകയും ചെയ്യുന്ന സമ്പ്രദായത്തെ കളിയാക്കിക്കൊണ്ടു് അദ്ദേ

ഹം പറഞ്ഞു: പാട്ട വേണമെങ്കിൽ പാട്ടകച്ചേരി നടത്താം. നൃത്തം വേണമെങ്കിൽ നൃത്തപരിപാടികൾ നടത്താം. നാടകത്തിൽ പാട്ടും നൃത്തവുംവേണ്ട. പാട്ടും നൃത്തവും കൂത്തിച്ചെല്ലുത്തിയാൽ നാടകം നാടകമല്ലാതാവും.

ഹിന്ദിയിലും ബെങ്കാളിയിലും ഇംഗ്ലീഷിലുമുള്ള ചില നാടകങ്ങൾ മലയാളത്തിലേയ്ക്കു കടന്നുവന്നതു് അക്കാലത്താണു്. പി. കുഞ്ഞിരാമൻനായർ ദ്വിജേന്ദ്രലാൽ റായിയുടെ ചില നാടകങ്ങൾ തർജ്ജമചെയ്തു. ഏ. ബാലകൃഷ്ണപിള്ളയാണു് ഇബ്സന്റെ 'പ്രേതങ്ങൾ' എന്ന നാടകം പരിഭാഷപ്പെടുത്താൻ മൻകയ്യെടുത്തതു്. ഇബ്സന്റെ ചുവടുപിടിച്ചുകൊണ്ടു് എൻ. കൃഷ്ണപിള്ള എഴുതിയ നാടകങ്ങൾക്കും കൈനിക്കര പത്മനാഭപിള്ള മുതലായ മറ്റുചില സാഹിത്യകാരന്മാർ രചിച്ച ഗദ്യനാടകങ്ങൾക്കും ധാരാളം പ്രചാരം ലഭിച്ചു. ആ നാടകങ്ങളിൽ മിക്കവയും ഇടത്തരക്കാരുടെ കുടുംബജീവിതത്തിലെ വൈരുധ്യങ്ങളേയും വിവാഹജീവിതത്തിലെ പൊരുത്തക്കേടുകളേയും വ്യക്തികളുടെ മാനസികസംഘട്ടനങ്ങളേയും ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നവയായിരുന്നു.

സാമൂഹ്യപരിഷ്കരണപരിപാടികൾക്കു് നാടകസങ്കേതമുപയോഗിയ്ക്കാൻ കഴിയുമെന്നു് കാണിച്ചുതന്നതു് വി. ടി. ഭട്ടതിരിപ്പാടും എം. ആർ. ബി. യുമാണു്. അവരുടെ നാടകങ്ങൾ യാഥാസ്ഥിതികത്വത്തിന്റെ നേർക്കുള്ള കനത്ത പ്രഹരങ്ങളായിരുന്നു. നമ്പൂതിരിസമുദായത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചും അവ വലിയൊരു കോളിളക്കം തന്നെ സൃഷ്ടിച്ചു. വി. ടി. യുടെ 'അടുക്കളയിൽനിന്നരങ്ങത്തേയ്ക്കു്' എന്ന നാടകം ഞാനാദ്യമായി കണ്ടതു് 1933ലാണു്. അതിലെ ഉള്ളിൽതട്ടുന്ന ചില രംഗങ്ങൾ 1937 ആയിട്ടും എന്റെ മനസ്സിൽനിന്നു മാഞ്ഞുപോയിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല.

പക്ഷേ, കഷ്ടകപ്രക്ഷോഭങ്ങൾക്കു പ്രചോദനം നൽകാൻ പറ്റിയ ഒരു നാടകമെടുക്കാൻ എനിയ്ക്കു സാധിയ്ക്കുമോ?

ആലോചിച്ചിരിയ്ക്കാൻ സമയമുണ്ടായിരുന്നില്ല. കടലായി മനയ്ക്കലെ ആതിഥേയൻ, നാരായണൻനമ്പൂതിരി, ഒരു ബൌണ്ടബുക്കുമായിവന്നു: "എന്നാൽ തുടങ്ങാം. ആ മുറിയിൽ പോയി ഇരിയ്ക്കാം. എന്തെങ്കിലും ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ പറഞ്ഞാൽ മതി."

രണ്ടു ദിവസംകൊണ്ടു് നാടകമെഴുതിത്തീർത്തു. പിന്നെ വേണ്ടതു് റിഹേർസലാണു്. സംവിധായകന്റെ ജോലിയും ഞാൻ തന്നെ ഏറ്റെടുത്തു. ചെറുപ്പക്കാരായ ചില പ്രവർത്തകന്മാരേയും പണിക്കാരേയും വിളിച്ചിരുത്തി വേഷം കെട്ടേണ്ടവരാരെല്ലാമെന്നു തീരുമാനിച്ചു. നോട്ടപുസ്തകത്തിലെഴുതിവെച്ചതു് ചീന്തിയെടുത്തു് വിതരണം ചെയ്തു. ഒരുഭാഗം ഞാനുമെടുത്തു. മൂന്നു ദിവസത്തെ റിഹേർസൽ. കട്ടനും മറ്റു സാമഗ്രികളും സമ്പാദിച്ചു. സമ്മേളനത്തിൽ ഞാനും ഒരു പ്രാസംഗികനായിരുന്നു. പ്രസംഗം കഴിഞ്ഞ ഉടനെ അണിയറയ്ക്കുള്ളിൽ ചെന്നു വേഷം കെട്ടി. മറ്റുള്ളവരുടെ വേഷം പരിശോധിച്ചു. പ്രസംഗങ്ങളെല്ലാം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കും ഞങ്ങൾ തയ്യാറായി. അങ്ങിനെ പാട്ടബാക്കിയുടെ അരങ്ങേറ്റം കഴിഞ്ഞു.

നാടകമവസാനിച്ച ഉടനെ പ്രവർത്തകന്മാർ എന്റെ ചുറ്റും കൂടി. 'നാടകം അസ്സലായി.' 'ഗംഭീരമായി,' 'കാണികൾക്കിഷ്ടമായി.' ഇ. എം. എസ്സു്. അഭിപ്രായപ്പെട്ടു: 'നമുക്കൊരു കായ്വും ചെയ്യണം. മറ്റു താലൂക്കുകളിലും ഈ നാടകം കളിയ്ക്കണം.'

അപ്പോളാണു് നാടകത്തിന്റെ കോപ്പി എന്റെ കയ്യിലില്ലെന്നോർമ്മ വന്നതു്. നോട്ടപുസ്തകത്തിൽനിന്നു പലക്കു

മായി ചീന്തിക്കൊട്ടത്ത കടലാസ്സുകഷണങ്ങൾ മടക്കിവാങ്ങി. നാടകമാകെ മാറ്റിയെഴുതി 'മാതൃഭൂമി' ആഴ്ചപ്പതിപ്പിലേയ്ക്കയച്ചുകൊടുത്തു. ആഴ്ചപ്പതിപ്പിന്റെ മൂന്നു ലക്കങ്ങളിലായി അതു പ്രസിദ്ധം ചെയ്യപ്പെട്ടു.

'പാട്ടബാക്കി' എഴുതിയപ്പോളാകട്ടെ, അഭിനയിച്ചപ്പോളാകട്ടെ, 'മാതൃഭൂമി'യിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തപ്പോളാകട്ടെ, അതു മലയാളനാടകസാഹിത്യത്തിലെ ഒരു നാഴികക്കല്ലായും പുതിയൊരു നാടകപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ തുടക്കമായും വാഴ്ത്തപ്പെട്ടുമെന്നു് ഞാൻ തീരെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, വെറും പ്രചാരവേലയ്ക്കുവേണ്ടി പെട്ടെന്നെഴുതിയുണ്ടാക്കിയ ആ നാടകത്തിനു് പ്രതീക്ഷിച്ചതിലും എത്രയോ അധികം അനുമോദനങ്ങളും പ്രശംസകളുമാണു് ലഭിച്ചതു്. ഏ. ബാലകൃഷ്ണപിള്ള 'കടത്തുവഞ്ചി'യുടെ അവതാരികയിൽ പുരോഗമനസാഹിത്യത്തിന്റെ ഒരുത്തമമാതൃകയായി 'പാട്ടബാക്കി'യെ ഉയർത്തിക്കാട്ടി. 'മലയാളസാഹിത്യചരിത്ര'ത്തിൽ ശ്രീ: പി. കെ. പരമേശ്വരൻനായർ വി. ടി. യുടേയും എം. പി. ഭട്ടതിരിപ്പാടിന്റേയും നാടകങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിച്ചതിനുശേഷം 'പാട്ടബാക്കി'യെപ്പറ്റി എഴുതിയതിങ്ങിനെയാണു്:

"സാമൂഹ്യവിമർശനപരങ്ങളായ നാടകങ്ങളിൽനിന്നു രാഷ്ട്രീയനാടകങ്ങളിലേയ്ക്കുള്ള മാറ്റമാണു് അടുത്തഘട്ടം. ഇന്ത്യൻ ദേശീയസമരം അധികാരശക്തികളെ ചെറുക്കുന്നതിനും ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതിനും ഉള്ള ഒരു പ്രവണത പൊതുവെ പരത്തിയതോടുകൂടിത്തന്നെ ജന്മികുടിയാൻ സംഘട്ടനത്തിന്റെ തീവ്രതയും വർദ്ധിച്ചു. അങ്ങിനെയുള്ള സാഹചര്യങ്ങളിലാണു് കെ. ദാമോദരന്റെ 'പാട്ടബാക്കി'യെന്ന നാടകത്തിന്റെ ആവിർഭാവം...ദാരിദ്ര്യവും പരാധീനതയുമാണു് അസാന്മാർഗ്ഗികതകൾക്കു പ്രേരണ നല്കുന്നതെന്നും സമതുലസുന്ദരമായ ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥിതികൊണ്ടല്ലാതെ സദാചാരവും

സാമൂഹ്യക്ഷേമവും പുലരുകയില്ലെന്നും വർഗ്ഗസമരംകൊണ്ടേ മൌലികമായ സാമൂഹ്യപരിവർത്തനം ഉണ്ടാകൂ എന്നുമുള്ള ആശയങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുകയാണ് നാടകകർത്താവിന്റെ ഉദ്ദേശം. കഥാഘടന വിശ്വസനീയവും കലാസുന്ദരവുമായ രീതിയിൽ നിർവ്വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. സാധാരണക്കാരന്റെ ജീവിതത്തിൽനിന്നു് അടർത്തിയെടുത്ത ഒരേടാണ് അത്. അതിനാൽ അത് സാമാന്യജനതക്കു വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കുവാൻ പ്രയാസമില്ല. അതിലെ സംഘട്ടനം അവരെ ആവേശംകൊള്ളിക്കുകയും ചെയ്യും." (മലയാളസാഹിത്യചരിത്രം, പേജ്, 165-166)

'ഉയരുന്ന യവനിക'യിൽ സി. ജെ. തോമ്മസ് 'പാട്ടബാക്കി'യിലെ കഥ ചുരുക്കി വിവരിച്ചതിനു ശേഷം ഇങ്ങിനെ എഴുതി:

"ഈ നാടകത്തിലെ കഥാവസ്തുവിനു് ചില വിശിഷ്ട ഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടു്. കഥയ്ക്കു് ഒട്ടുംതന്നെ അസംഭാവ്യതയില്ല. അതിലെ സംഭവങ്ങൾ എല്ലാം സാധാരണജീവിതത്തിൽ നിന്നെടുത്തതാണു്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ആ സംഘട്ടനങ്ങൾ സാധാരണക്കാരനു് എളുപ്പത്തിൽ മനസ്സിലാകുന്നതുമാണു്... ആദർശസുന്ദരമായ ഒരു ജീവിതം സാധ്യമാകണമെങ്കിൽ സാമുദായികവ്യവസ്ഥിതിക്കുതന്നെ മൌലികമായ ഒരു പരിവർത്തനമുണ്ടാകണം. ഈ ആശയം വ്യക്തമായും വിശ്വസനീയമായും ശ്രീ ദാമോദരൻ 'പാട്ടബാക്കി'യിൽ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു്.

"രാഷ്ട്രീയമായി നോക്കിയാൽ 'പാട്ടബാക്കി'യുടെ മെച്ചം അതിലെ ചിന്താഗതിയുടെ സത്യസ്ഥിതിയാണു്..... കഥാഘടനയുടെ ലാളിത്യവും ഉള്ളടക്കത്തിന്റെ സത്യാവസ്ഥയും 'പാട്ടബാക്കി'യെ മലയാളത്തിലെ ഏറ്റവും വിജയ

കരമായ രാഷ്ട്രീയനാടകമാക്കിത്തീർക്കുന്നു. ഈ നാടകത്തിന്റെ നീണ്ട ചരിത്രവും ഈ അനുമാനത്തെ പിന്താങ്ങുന്നുണ്ട്. മലബാറിലെ കർഷകപ്രസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു് ഉടലെടുത്ത ഒരു കലാസൃഷ്ടിയാണു് 'പാട്ടബാക്കി'. അതിലെ കഥയും രംഗങ്ങളും പാത്രങ്ങളുമെല്ലാം കർഷക ജീവിതത്തിന്റെ പ്രതിഫലനങ്ങൾ മാത്രമാണു്. കർഷക സമരത്തിലെ പങ്കാളിത്തമാണു് നാടകകൃത്തിനുണ്ടായിരുന്ന പ്രചോദനം. കിട്ടുണ്ണി എത്തിച്ചേരുന്ന തത്പം ശ്രീ ദാമോദരന്റെ തലയിൽ മുളച്ചുണ്ടായതല്ല; കർഷകജനത അവരുടെ ദൈനംദിനജീവിതം കൊണ്ടു് പൂണ്ടിക്കാണിച്ചതാണു്. ഒരു ദിവസം 'ഇൻസ്പിരേഷൻ' വന്നു ശില്പമുണ്ടാക്കിയതുകൊണ്ടെഴുതിയതല്ല 'പാട്ടബാക്കി. ഇന്ത്യൻ ദേശീയപ്രസ്ഥാനം സാമാന്യജനതയുടെ ഇടയിലേയ്ക്കു പ്രചരിപ്പിയ്ക്കാൻ ഒരുങ്ങിയിറങ്ങിയ കുറേ യുവാക്കന്മാർക്കു് ഒരു പ്രതിബന്ധത്തെ നേരിടേണ്ടി വന്നു. യുഗങ്ങളായി അജ്ഞതയിലും അന്ധവിശ്വാസത്തിലും ആണ്ടുകിടക്കുന്ന ഒരു ജനതയുടെ നിസ്സഹായതാബോധമായിരുന്നു അതു്. അവരെ ഉണർത്തിച്ചിന്തിപ്പിയ്ക്കുക എന്നതു് ഭഗീരഥപ്രയത്നമായിരുന്നു. സ്വന്തം വർഗ്ഗതാല്പര്യങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ മാത്രമേ അവർക്കു ദേശീയബോധം ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയുമായിരുന്നുള്ളു. അതും സാധാരണപ്രസംഗങ്ങളും ലഘുലേഖകളും കൊണ്ടു നടത്തുക സാധ്യമായിരുന്നില്ല. ഇത്തരുണത്തിൽ കല ആ ജോലി ഏറെറടുത്തു. മലബാറിലെ എണ്ണമറ്റ ഗ്രാമങ്ങളിൽ പാട്ടബാക്കി അഭിനയിയ്ക്കപ്പെട്ടു. നാടകകൃത്തും ശ്രീ എ. കെ. ഗോപാലൻ, സർദാർ ചന്ത്രോത്തു് മുതലായവരും നടന്മാരായിരുന്നുവെന്നു പറയുമ്പോൾത്തന്നെ 'പാട്ടബാക്കി' യുടെ രാഷ്ട്രീയകടമ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. പത്തും പന്ത്രണ്ടും മൈലകലെനിന്നു് പാട്ടബാക്കി കാണാൻ വേണ്ടി കൃഷിക്കാർ നടന്നെത്തുകയെന്നതു് ഒരു സാധാരണ സംഭവമായിരുന്നു. അഭിനയത്തിനിടയിൽ സദസ്യർ എഴു

ന്നേറുനിന്നു് നീചപാത്രങ്ങളുടെ സംഭാഷണങ്ങൾക്കു ചുട്ട മറുപടി കൊടുക്കാറുണ്ടായിരുന്നുവെന്നതിൽ കവിഞ്ഞു് ഒരു നാടകത്തിന്നു് എന്തു് വിജയമാണു് വേണ്ടതു്? അഭിനയത്തിന്റെ അന്ത്യത്തിൽ രാഷ്ട്രീയപ്രസംഗങ്ങളും സംഘടനാപ്രവർത്തനങ്ങളും നടക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അതിനുള്ള പ്രചോദനമാണു് സദസ്യർക്കു് നാടകത്തിൽനിന്നു കിട്ടിയിരുന്നതു്. കരഞ്ഞു നശിയ്ക്കുന്ന ഒരു ജനതയെയല്ല, പോരാടി ജീവിക്കുന്ന ഒരു ജനതയെയാണു് 'പാട്ടബാക്കി' ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നതു്. പ്രചരണമെന്ന നിലയ്ക്കു് ഏറ്റവും വിജയകരമായ മലയാളരാഷ്ട്രീയനാടകമേതെന്നു് ചോദിച്ചാൽ 'പാട്ടബാക്കി' എന്നു് ഞാൻ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുപറയും." (ഉയരുന്ന യവനിക, പേജു്, 85-89)

എസ്. ഗുപ്തൻനായർ ഇയ്യിടെ എഴുതിയ "മലയാളസാഹിത്യവും വിപ്ലവചിന്തകളും" എന്ന ലേഖനത്തിൽ 'പാട്ടബാക്കി'യ്ക്കു് ഒരു ചരിത്രരേഖയുടെ വിലമാത്രം കല്പിച്ചാൽ പോരാ എന്നു് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അദ്ദേഹം എഴുതി: മലബാറിൽ അനേകം നാടകരംഗങ്ങളിൽ അതു് അഭിനയിക്കപ്പെട്ടു. സാഹിത്യത്തിലെന്നപോലെ സമൂഹത്തിലും ആ നാടകം കോളിളക്കമുണ്ടാക്കി. ജന്മിയും കുടിയാനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന്റെ ക്രൂരവും മനുഷ്യത്വരഹിതവുമായ വശങ്ങളെപറ്റി ആ നാടകം ഉൽബോധിപ്പിച്ചു." (അപ്പണം, ത്രൈമാസികം)

ഈ നിരൂപണങ്ങളിൽ നിന്നെല്ലാം മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു് കലാപരമായി കുറ്റമറ്റ ഒരു കൃതിയാണു് 'പാട്ടബാക്കി' എന്നാണോ? കലാമൂല്യങ്ങൾകൊണ്ടളന്നുനോക്കുമ്പോൾ 'പാട്ടബാക്കി' ഒരു പരിപൂർണ്ണ വിജയമാണു് എന്നുപറയാമോ? ഇതിനെപ്പറ്റി വ്യത്യസ്താഭിപ്രായങ്ങളുണ്ടു്. പാട്ടബാക്കിയിലെ കഥാഘടന 'വിശ്വസനീയവും കലാസുന്ദര

വ്'മാണെന്ന മലയാളസാഹിത്യ ചരിത്രകാരൻ പറയുമ്പോൾ ''കലാപരമായി ഒരൊന്നാംതരം നാടകമെന്ന്' 'പാട്ടബാക്കി' യെപറ്റി പറയാൻ വയ്യാ. കഥാപാത്രങ്ങൾ വ്യക്തികളെക്കാൾ ടൈപ്പുകളാണ്'. ജന്മി അസ്സൽ വില്ലൻതന്നെ. എങ്കിലും ഉള്ളിൽ തറയ്ക്കുന്ന ചില രംഗങ്ങളുണ്ട്' പാട്ടബാക്കിയിൽ'' എന്നാണ്' ഗ്രന്ഥൻനായർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്'.

'പാട്ടബാക്കി'യുടെ മേന്മയെപ്പറ്റി സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ച സി. ജെ. തോമ്മസ്'തന്നെ അതിലെ കലാപരമായ ദൌർബ്ബല്യങ്ങളുടെ നേർക്കും വിരൽ ചൂണ്ടുകയുണ്ടായി.

''ഉത്തമമായ നാടകങ്ങളുടെ വിജയം അന്തർഭവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്' പാത്രങ്ങളുടെ മനസ്സിലെ സംഘട്ടനങ്ങളെ നാടകീയമായി ചിത്രീകരിയ്ക്കുന്നതിലാണ്'. ഈ നാടകത്തിൽ അത്തരം ഘട്ടങ്ങൾ മൂന്നാണ്'. അവയിലൊന്നിലും തന്നെ സദസ്യരെ ശ്വാസം മുട്ടിക്കുന്ന ഒരു രംഗം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല... പാട്ടബാക്കിയിലെ പാത്രങ്ങൾക്ക്' ആകെക്കൂടി ഒരു പന്തികേടുണ്ട്'. അവയോട്' നമുക്ക് അനുഭാവമോ വെറുപ്പോ തോന്നിയെന്നുവരാം. പക്ഷേ, ഒരിക്കൽക്കൂടി അവരെ കാണണമെന്ന്' ആഗ്രഹമുണ്ടാവുകയില്ല. പ്രചരണഭ്രമം മറ്റുചില തെറ്റുകൾക്കും കാരണമാക്കുന്നുണ്ട്'. ചായപ്പീടികയിലെ സംഭാഷണത്തിൽ സോഷ്യലിസ്റ്റ്'സമുദായത്തിൽ മാത്രമേ മനുഷ്യനു മനുഷ്യനായി ജീവിയ്ക്കാൻ സാധിക്കയുള്ളൂ,' എന്നു മുഹമ്മദു പറയുന്നു. പക്ഷെ, പറയുന്നതു മുഹമ്മദല്ല; നാടകകൃത്തുതന്നെ രംഗത്തുവന്ന്' പ്രസംഗിക്കുകയാണ്'. കഥയുടെ ആ ഘട്ടത്തിൽ അതൊക്കെയും പ്രസംഗിയ്ക്കാൻ മാത്രം മുഹമ്മദ്' വളർന്നിട്ടില്ല. അഞ്ചാം രംഗത്തിലും പന്ത്രണ്ടാം രംഗത്തിലും കടന്നുകൂടിയിട്ടുള്ള ആത്മഗതങ്ങളും ഇങ്ങനെതന്നെ വന്നതാണെന്നു തോന്നുന്നു. അവ സംഭാഷണങ്ങളായി മാറുവാൻ

വിഷമമൊന്നുമില്ല''. (ഉയരുന്ന യവനിക, പേജ്, 89-91)

പരമേശ്വരൻനായരുടെ അഭിപ്രായത്തോടല്ല, ഗുപ്തൻ നായരുടേയും സി. ജെ.യുടേയും വിമർശനങ്ങളോടാണ് എനിയ്ക്ക് യോജിപ്പ്. പക്ഷേ ഒരു കാര്യം ഇവിടെ ചൂണ്ടിക്കാണിയ്ക്കേണ്ടതുണ്ട്: ആദ്യം 'മാതൃഭൂമി'യിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തതും പിന്നീട് പുസ്തകരൂപത്തിൽ അച്ചടിച്ചിറക്കിയതുമായ നാടകം വായിയ്ക്കുമ്പോളുണ്ടാകുന്ന വിമർശനങ്ങളാണിവ; അഭിനയിക്കപ്പെട്ട നാടകത്തെപ്പറ്റിയുള്ള വിമർശനങ്ങളല്ല. അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധം ചെയ്യപ്പെട്ട നാടകവും അഭിനയിയ്ക്കപ്പെട്ട നാടകവും രണ്ടും ഒന്നല്ല. ഈ വൈരുധ്യം എങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു എന്നു് ചുരുക്കിപ്പറയാം.

'മാതൃഭൂമി' ആഴ്ചപ്പതിപ്പിൽ 'പാട്ടബാക്കി' അച്ചടിച്ച കണ്ടപ്പോൾ കോഴിക്കോട്ടെ പ്രവർത്തകന്മാർക്കു രസംപിടിച്ചു. കൂടുതൽ വിപുലമായ ഒരുക്കങ്ങളോടുകൂടി അതു കോഴിക്കോട്ടവെച്ച് വീണ്ടും അഭിനയിക്കണമെന്ന ആവശ്യം പൊന്തിവന്നു. തൊഴിലാളികളുടെയിടയിൽ നിന്നുതന്നെ അഭിനയിക്കാൻ കഴിവുള്ളവർ മുന്നോട്ടുവന്നു. പ്രസ്സുതൊഴിലാളിയായ പെരച്ചൂട്ടി കിട്ടണ്ണിയാവും. നെയ്ത്തുതൊഴിലാളിയൂണിയൻ ജോയിൻറ് സിക്രട്ടറി കൃഷ്ണനായർ രാമൻനായരുടെ ഭാഗമെടുക്കും. ശേഖരൻ അവറാൻ. ഏ. കെ. ഗോപാലൻ ഇൻസ്പെക്ടരാവട്ടെ. കുഞ്ഞിമാളുവിനെറ പാർട്ടെടുക്കാൻ ആരാണു? സ്ത്രീകളുടെ ഭാഗമഭിനയിയ്ക്കുന്നത് സ്ത്രീകൾതന്നെയായാൽ കൂടുതൽ നന്നായിരിയ്ക്കുമെന്നു് ഞാനഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ബാലന്റെ ഭാഗം അഭിനയിയ്ക്കുന്ന കുട്ടിയ്ക്കൊരു സഹോദരിയുണ്ട്. ഹൈസ്കൂൾപഠിപ്പു പൂർത്തിയാവാറായി. ഞാൻ നേരിട്ടുപോയി ആ കുട്ടിയുടെ അമ്മയോടു സംസാരിച്ചാൽ കാര്യം ശരിപ്പെടുമെന്നു ശേഖരൻ പറഞ്ഞു. ഞാനും ശേഖരനും കൂടി പോയി. കാര്യം പറഞ്ഞപ്പോൾ അമ്മക്കു് ശുണ്ഠിയും വ്യസനവും വന്നു. ത

ന്റെ മകളെ നാടകക്കാരിയാക്കണമെന്നു്! ഹും! ഞാനും ശേഖരനും നിരാശരായി മടങ്ങി. ഇനിയെന്തു്? ഒരു കുഴപ്പവുമുണ്ടായില്ല. 'മാതൃഭൂമി'യിലെ കമ്പോസിറ്റർ നാരായണൻകുഞ്ഞിമാളുവായി അഭിനയിക്കാൻ തയ്യാറായി. കുഞ്ഞിമാളുവിന്റെ അമ്മയോ? അതിനുപറ്റിയ ആളില്ല. ഒടുവിൽ ഞാൻ തന്നെ ആ ഭാഗമേറ്റെടുക്കേണ്ടിവന്നു.

നാടകം നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ കയ്യടിച്ചവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പി. കൃഷ്ണപിള്ളയുമുണ്ടായിരുന്നു. കളികഴിഞ്ഞ് കാണികൾ പിരിഞ്ഞുപോയതിനുശേഷം അദ്ദേഹം എന്നെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു: 'ആകപ്പാടെ നന്നായിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷേ, ചില രംഗങ്ങൾ കുറച്ചുകൂടി നന്നാക്കണം. ഉദാഹരണത്തിനു് ചായപ്പീടിക. മുഹമ്മദിനെപ്പോലെ സംസ്കൃതത്തിൽ പ്രസംഗിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും തൊഴിലാളിയെ എവിടെയെങ്കിലും കണ്ടിട്ടുണ്ടോ? താൻ പ്ലാറ്റ്ഫാറത്തിൽ കയറി പ്രസംഗിക്കുന്നതുപോലെയുണ്ടു്. ഒരു കായ്വും ചെയ്താലെന്താണു്? ചായപ്പീടിക അതാതു് സന്ദർഭത്തിലെ രാഷ്ട്രീയകായ്വങ്ങളെപ്പറ്റിയും അതാതു സ്ഥലത്തെ മട്ടന്നങ്ങളെപ്പറ്റിയുമെല്ലാം സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ ഭാഷയിൽ വാദപ്രതിവാദം നടത്തുന്ന ഒരു രംഗമാക്കിക്കൂടേ? അതുപോലെ...''

അരമണിക്കൂറിലധികം നേരം കൃഷ്ണപിള്ള നാടകത്തിന്റെ ദൌർബ്ബല്യങ്ങളെപ്പറ്റി ഗുണദോഷിച്ചു.

എം. പി. ഭട്ടതിരിപ്പാടു്, പരിയാനംപറ്റ, കുത്തുള്ളി നമ്പൂതിരി, എം. എസ്. നമ്പൂതിരി തുടങ്ങിയ പല നടന്മാരും അഭിനയിക്കാൻ തുടങ്ങിയതോടെ നാടകത്തിന്റെ കെട്ടും മട്ടും മാറാൻ തുടങ്ങി. ഓരോ പ്രാവശ്യം അഭിനയിക്കുമ്പോഴും പുതിയപുതിയ പരീക്ഷണങ്ങളുണ്ടായി. അങ്ങിനെ കളിച്ചു് കളിച്ചു് നാടകം എന്റെ സ്വന്തമല്ലാതായി. അതൊരു കൂട്ടാ

യ പരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലമായിത്തീർന്നു. അതോടെ കലാപര മായും അതു വളരെ മെച്ചപ്പെട്ടു. അതുകൊണ്ടാണു് അതു കൂടുതൽ കൂടുതൽ ജനങ്ങളെ ആകർഷിച്ചതു്.

ഇങ്ങിനെ ഒട്ടനവധി ആളുകളുടെ കൂട്ടായ പരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലമായി രൂപാന്തരം പ്രാപിച്ച നാടകം പുതുക്കിയെഴുതി പുസ്തകരൂപത്തിൽ അച്ചടിക്കാനുള്ള ആലോചനകൾ തുടങ്ങി. പക്ഷേ അപ്പോഴേക്കും രണ്ടാംലോകമഹായുദ്ധം പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടു. ഞാൻ അറസ്റ്റിലായി. അഞ്ചുകൊല്ലം നീണ്ടുനിന്ന തടവുശിക്ഷകഴിഞ്ഞു് 1945ന്റെ അവസാനത്തിൽ പുറത്തുവന്നപ്പോൾ രാജ്യമാകെ മാറിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. 'പാട്ടബാക്കി' തിരുത്തിയെഴുതുന്ന കാര്യം ഞാൻ ഏറെക്കുറെ വിസ്മരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോളാണു് 1946ൽ തൃശ്ശൂരിലെ വി. വി. പ്രസ്സിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ കോഴിക്കോട്ടു വന്നു് 'മാതൃഭൂമി'യിൽ പണ്ടു് പ്രസിദ്ധംചെയ്ത നാടകം പുസ്തകരൂപത്തിൽ അച്ചടിക്കാൻ അനുവാദം ചോദിച്ചതു്. പണത്തിനു ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് ഞാനുടനെ സമ്മതം മൂളി.

പുസ്തകം വായിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോളാണു് അബദ്ധം മനസ്സിലായതു്. ഇതു നൂറുകണക്കിലുള്ള ഗ്രാമങ്ങളിലെ ആയിരക്കണക്കിലുള്ള കൃഷിക്കാർ കണ്ടാസ്വദിച്ച നാടകമല്ല. കടലായി മനക്കൽ വെച്ചെഴുതിയ പഴയ നാടകമാണു്. എനിക്കല്പം ലജ്ജതോന്നി. നാടകമാകെ മാറ്റിയെഴുതി ഒരു പുതിയ പതിപ്പു് അച്ചടിയ്ക്കാൻ പ്ലാനിട്ടു. അപ്പോഴേയ്ക്കും ഞാൻ വീണ്ടും അറസ്റ്റിലായി.

1950ൽ ഞാൻ പെരോളിൽനിന്നു് ചാടി രക്ഷപ്പെട്ടു് കൊട്ടാങ്ങല്ലൂരിലെ ഒരു വീട്ടിൽ ഒളിവിൽ താമസിക്കുകയായിരുന്നു. അതിലിടയ്ക്കാണു് ടി. എൻ. നമ്പൂതിരിയുടേയും പി. ഭാസ്കരന്റേയും മറ്റും പരിശ്രമഫലമായി ഇരിങ്ങാലക്കു

ടയിലെ ശ്രീകണ്ഠവാരിയർ തന്റെ വിജയാ പ്രസ്സിൽ അച്ചടിച്ച 'പാട്ടബാക്കി'യുടെ പുതിയ പതിപ്പിന്റെ രണ്ടുകോപ്പികൾ എനിയ്ക്കയച്ചുതന്നതു്. ഉള്ളടക്കം പഴയതുതന്നെ. പക്ഷേ, മനോഹരമായ അച്ചടി. കമനീയമായ പുറംചട്ട. ഒരു കോപ്പി ഞാനാക്കോ ദാനം ചെയ്തു. മറേറ കോപ്പി ഭദ്രമായി സൂക്ഷിച്ചുവെക്കാൻ പാർട്ടി ഭാരവാഹികളെ ഏല്പിച്ചു. (മൂന്നാലു കൊല്ലങ്ങൾക്കു ശേഷം അതിനെപ്പററി അനേഷണം നടത്തിയപ്പോൾ ഒരു തുമ്പും കിട്ടിയില്ല.)

കൊച്ചി ഗവണ്മെണ്ടിന്റെ പോലീസ്സ് ഇരിങ്ങാലക്കുടയിലെ വിജയാപ്രസ്സ് കയ്യേറി 'പാട്ടബാക്കി'യുടെ അച്ചടിച്ചുവെച്ച കോപ്പികൾ മുഴവനും എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി. ഗവണ്മെണ്ടു് എന്റെ നാടകം നിരോധിച്ചു. വിപ്ലവ സാഹിത്യങ്ങൾ അച്ചടിച്ചുവെന്ന കുററം ചുമത്തി പ്രസ്സു കണ്ടുകെട്ടി.

ഏറെക്കഴിയുന്നതിന്നുമുമ്പു് ഞാൻ വീണ്ടും അറസ്റ്റു ചെയ്യപ്പെട്ടു. 1951ന്റെ അവസാനത്തിൽ ജയിലിൽനിന്നു തിരിച്ചുവന്നപ്പോൾ പുതിയൊരു കേരളത്തെയാണു് കണ്ടതു്. രാഷ്ട്രീയ സ്ഥിതിയിൽ വമ്പിച്ച മാററങ്ങൾ വന്നുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. പത്തുപതിനഞ്ചുകൊല്ലത്തെ വിടവിന്നു ശേഷം, പുതിയ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, 'പാട്ടബാക്കി' മാററിയെഴുതുക അത്ര എളുപ്പമായിരുന്നില്ല. അഭിലഷണീയവുമായിരുന്നില്ല. ആ പരിശ്രമം ഞാനുപേക്ഷിച്ചു. അതുകൊണ്ടു് പിന്നീടു് വന്ന പതിപ്പുകളും 1937-ൽ ആദ്യമായി പുറത്തുവന്ന നാടകത്തിന്റെ തനി പകർപ്പാണു്.

'പാട്ടബാക്കി'യെ നിരോധിച്ച കൊച്ചി ഗവണ്മെണ്ടു് ഇന്നു നിലനില്ക്കുന്നില്ല. യാതൊരു ജന്മിസ്സമ്പ്രദായത്തിന്നെതിരായി കിട്ടുണ്ണിയും കുഞ്ഞിമാളുവും ലക്ഷക്കണക്കിലുള്ള മറ്റിതരു

ടെ കൈകോത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടുസമരംചെയ്യുവോ ആ ജന്മിസ്സ
മ്പ്രദായവും ഇന്നില്ല. 'പാട്ടബാക്കി' മാത്രം ഒരു ചരിത്രസംഭ
വമെന്ന നിലയ്ക്ക് കുറച്ചുകാലംകൂടി ജീവിച്ചിരിയ്ക്കട്ടെ.

തൃശ്ശൂർ,
1-12-71

കെ. ദാമോദരൻ.

രംഗം ഒന്നു്

(സമയം രാവിലെ എട്ടുമണി. സ്ഥലം പഴകി ജീർണ്ണിച്ച ഒരു ചെറിയ ഓലപ്പുര. ഉമ്മറത്തു് തിണ്ണമേൽ ഒരോലപ്പായു് ചുരുട്ടി വെച്ചിട്ടുണ്ടു്. മുറ്റത്തു് ഒരു തടത്തിൽ കായ്ക്കാറായിട്ടില്ലാത്ത അമര ച്ചെടി. അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഉടഞ്ഞ കുടവും കലവും കിടക്കുന്നു. കുറച്ചകലത്തായി ഒരൊഴിഞ്ഞ തൊഴുത്തു്. ഏകദേശം 40 വയസ്സു് പ്രായമുള്ള, ചടച്ചു പരവശയായ ഒരു സ്ത്രീ, പാത്രം മോറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഏകദേശം നാലുവയസ്സു് പ്രായമുള്ള ബാലൻ കണ്ണിൽ വെള്ളം നിറച്ചുകൊണ്ടും ഒട്ടിയ വയർ തടവിക്കൊണ്ടും പ്രവേശിക്കുന്നു. അവൻ ഒരു മുഷിഞ്ഞ പട്ടുകോണകം ഉടുത്തിട്ടുണ്ടു്.)

ബാലൻ:— അമ്മേ വിശക്കുണു അമ്മേ! (കരയുന്നു) വല്ലാതെ വിശക്കുണു. (അമ്മയുടെ അരക്കെട്ടിൽ പിടിക്കുന്നു)

അമ്മ:— (മകനെയെടുത്തുമ്മവെച്ചുകൊണ്ടു്) ഇപ്പൊ വരും ബാലാ; കുഞ്ഞിമാള പോയിട്ടുണ്ടു് വല്ലതും കിട്ടോ ന്നു്നോക്കാൻ. വരാറായിരിക്കുന്നു.

ബാലൻ:— ഇന്നു് വറുള്ള കഞ്ഞി തരണടോ, മ്മേ,

അമ്മ:— എന്റെ മോൻ പോയി കുറച്ചു് കളിക്കു്. കുഞ്ഞിമാള പ്പൊ വരും ... കഷ്ടം! എനിക്കെന്റെ പൊന്നു മോന്റെ മുഖത്തേക്കു് നോക്കാൻകൂടി തോന്നുണില്ല. ഈശ്വ

രാ! കഷ്ടപ്പെട്ടന്നോര്ടെ പേരിൽ മാത്രം അവിടെക്ക് ദയയി ല്ലെന്നൊ?

(കുഞ്ഞിമാളു പ്രവേശിക്കുന്നു. അവൾ 17—18 വയസ്സ് പ്രായ മായ സാമാന്യം സുന്ദരിയായ ഒരു കന്യകയാണ്. കണക്കില്ലാതെ പട്ടിണി കിടന്നിട്ടും അവളുടെ കണ്ണുകൾക്കുള്ള ആകർഷണശക്തി നശിച്ചിട്ടില്ല.)

കുഞ്ഞിമാളു:—അമ്മെ, ഇനി എന്താണ് വേണ്ടതു്? മാധവന്നായരുടെ പീടികേന്നും കിട്ടീല്ല്യ.

അമ്മ: എന്തേ പറഞ്ഞതയാളു്?

കുഞ്ഞിമാളു:— വാങ്ങ്യതൊക്കെ കിടപ്പാ മതീന്നു് പറഞ്ഞു. ഉള്ളതൊക്കെ കിട്ടാക്കടറികൾക്കു കൊടുക്കാൻ അയാളൊരു പൊണ്ണനൊന്നുമല്ലാത്രെ.

അമ്മ:— അത്തൻകുട്ടീടെ പീടികയിൽതന്നെ ഒന്നു നോക്കു്.

കുഞ്ഞിമാളു:— അവിടെം പോയി. അത്തൻകുട്ടിക്കു് ആറിൽ ചില്ലാനം ഉറുപ്പിക കൊടുക്കാനുണ്ടു്. മൂന്നുദിവസത്തിനുള്ളിൽ മുഴോനും കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ കേസ്സു് കൊടുക്കുംന്നാണു് പറഞ്ഞതു്.

ബാലൻ:— ഏട്ടത്തീ! വല്ലാതെ വിശക്കുണു ഏട്ടത്തീ!

അമ്മ:— അവറാന്റെ പീടികയിൽതന്നെ ഒന്നുപോയി നോക്കു്. അവനൊരു വല്ലാത്തോനാണു്, രണ്ടിൽ ചില്ലാനം ഉറുപ്പികയല്ലെ അവിടെ കൊടുക്കാനുള്ളതു്?

കുഞ്ഞിമാളു:— അവടേം പോയി അമ്മേ. അവനെന്തൊക്കെ പറഞ്ഞുന്നോ! അതൊന്നും ഇവിടെ പറയാൻ കൊള്ളില്ല.

അമ്മ:— എന്നാൽ മനക്കപ്പോയി കുറച്ചരി ചോദിച്ചു നോക്കു. കുഞ്ഞാത്തല എന്തെങ്കിലും തരാതിരിക്കില്ല.

കുഞ്ഞിമാളു:— മനക്കൽ പോയിട്ടെന്താമ്മെ കായ്യം? ഇന്നാളു് ഉച്ചക്കു് കഞ്ഞിക്കു് ചെന്നപ്പൊ ദിവസേന കഞ്ഞീം

ചോറും തരാൻ ഇവിടെ ഊട്ടോന്നവല്ലാന്നല്ലെ കുഞ്ഞാത്തല പറഞ്ഞത്.

അമ്മ:— (ആലോചിച്ചിട്ട്) ശങ്കുനായരുടെ വീട്ടിൽ പോയോ?

കുഞ്ഞിമാളു:— ഇല്ല. അവിടെ പോയിട്ടില്ല.

ബാലൻ:— വിശക്കുണു, മ്മേ! (തേങ്ങിക്കരയുന്നു)

അമ്മ:— (ബാലന്റെ കരച്ചിൽ കണ്ടിട്ട്) ഒന്നുപോയി നോക്കു. കുറച്ചു കഞ്ഞിയെങ്കിലും തരാൻ പറയൂ.

(കുഞ്ഞിമാളു വ്യസനത്തോടും ക്ഷീണത്തോടും കൂടി പോകുന്നു.)

അമ്മ:— ബാലാ, ഏടത്തി പോയിട്ടുണ്ട്. ഒന്നും കൊണ്ടുവരാതിരിക്കില്ല; കുറച്ചുകൂടി കാക്കു, എന്റെ പൊന്നുമോനല്ലെ? (എടുത്തുമ്മവെക്കുന്നു)

ബാലൻ:— ഇന്നലെ രാത്രി എനിക്കുറക്കം വന്നില്ലാ മ്മേ! രാവിലെ ഏട്ടനോട് പറേണംന്ന് വിച്ചാരിച്ച, ഇണീറപ്പോഴേക്കും ഏട്ടൻ പോയി.

അമ്മ:— നമ്മുടെ തലയിലെഴുത്താണ് ബാലാ. നമ്മളൊക്കെ കഷ്ടപ്പെടണംന്നാണ് ദൈവം വിധിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

ബാലൻ:— ഈ ദൈവം ഇത്ര ദുഷ്ടനാണോ മ്മേ? ഞാൻ വല്യതാവട്ടെ കാണിച്ചു കൊടുക്കാം.

അമ്മ:— അയ്യോ കുഞ്ഞേ! ദൈവം കേൾക്കും. ഇങ്ങനൊന്നും പറയരുതു്.

ബാലൻ:— കേട്ടോട്ടെ എനിക്കെന്താ? പണ്ടാരക്കള്ളൻ! അമ്മേ! ഇനിക്കു വല്ലാതെ വിശക്കുണു അമ്മേ. ആ തച്ചക്കുളത്തിലെ ശ്രീധരൻ ല്ലേ, അവനെ ദൈവത്തിന്നു വലിയ ഇഷ്ടാണ്. ഇന്നാളൊരു നല്ല മീനുത്ത കൂപ്പായട്ടേന്നു. അങ്ങനത്തെ കൂപ്പായം തുന്നിച്ചുതരാൻ ഞാനേട്ടനോട്ടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

അമ്മ:— അങ്ങനത്തെ കൂപ്പായം നമുക്കൊക്കെ തുന്നിക്കാൻ സാധിക്കോ ബാലാ. അവരൊക്കെ വല്യോരല്ലെ?

അവരുടെ കയ്യിൽ കാശുണ്ടു്.

ബാലൻ:— നമ്മക്കെന്തെ കാശില്യാത്തമ്മേ?

അമ്മ:— ദൈവം തന്നില്ല്യ!

ബാലൻ:— കള്ളദൈവം! അപ്പോമ്മേ, ഈ ദൈവം ചത്താലേ നമുക്കു സുഖാവൂ അല്ലേ?

അമ്മ:— ശ്ശൂ...! ദൈവത്തെ കുറ്റം പറേരുതു്ന്ന പറഞ്ഞില്ലെ? ദൈവം നല്ലവനാണു്.

ബാലൻ:— നല്ലവനാച്ചാ നമ്മളു് പട്ടിണി കിടക്കോമ്മേ?

(മുക്കാട്ടിരി മനക്കലെ കാര്യസ്ഥൻ രാമൻനായർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാമൻനായർ:— ഇന്നെന്തു് സൂത്രാണു് പറയ ആവോ. ഇനി പറയ്ല്യ ചെറോട്ട്യമ്മേ. പാട്ട ബാക്കി മുഴുവനും ഇന്നു കിട്ടണം. (അമ്മ ദീർഘശ്വാസംവിടുന്നു) എവിടെ കിട്ടണ്ണാ?

അമ്മ:— അവൻ മില്ലീന്നു വന്നിട്ടില്ല. ഇന്നു ശനിയാഴ്ചയാണു്. അതുകൊണ്ടു് ഉച്ചക്കു് തന്നെ വരും. ഒന്നും കഴിക്കാതെയാണു് പോയിട്ടുള്ളതു്.

രാമൻ നായരു്:— അതുകൊണ്ടു് കായ്മായില്ലല്ലോ. പാട്ടം ഇന്നുതന്നെ കിട്ടണം. അല്ലെങ്കിൽ കേസ്സു് നാളെ ഫയലാവും. കാമ്മവെച്ച കളിച്ചാൽമതി.

അമ്മ:— കുറച്ചദിവസത്തെ എടതരണം രാമൻനായരെ; വല്യ ബുദ്ധിമുട്ടാണു്.

രാമൻനായരു്:— ബുദ്ധിമുട്ടാക്കാല്യാത്തതു്പ്പോ? ചെറിയവക്കു് ചെറിയ ബുദ്ധിമുട്ടു്, വലിയവക്കു വലിയ ബുദ്ധിമുട്ടു്. പിന്നെ നിങ്ങടെ കയ്യീന്നൊക്കെ പാട്ടം പിരിഞ്ഞുകിട്ടാഞ്ഞാൽ മനക്കലെ ചെലവെങ്ങനാ നടക്കു്വാ?

അമ്മ:— ഇക്കൊല്ലം മഴ പെയ്യാതെ വിളവു് നന്നേ കുറഞ്ഞൂന്നു് നിങ്ങൾക്കു് നിശ്ചല്യേ രാമൻനായരേ? ഉണ്ടായതെല്ലു് മുക്കാലും, മുഴോനുംന്നതന്നെ പറയാം, മനക്കലെത്തി

ച്ചില്ലെ ഞങ്ങള്ക്ക്? പിന്നെ ഈ പറമ്പിന്റെ പാട്ടമാണ്— നാളികേരത്തിന്നു വിലയില്ല. പിന്നെ—

രാമൻനായർ:— ആരോടാന്നുവെച്ചിട്ടാ നിങ്ങൾ സംസാരിക്കുന്നതു്? ഞായം പറയുന്നു—കരുതി സംസാരിച്ചാൽ മതി. മൂക്കാട്ടിരി മനയ്ക്കലെ കാര്യസ്ഥനാണു് രാമന്നായരെന്നു് ഓമ്മവെച്ചോണ്ടു്— പണ്ടൊക്കെ കുറച്ചു മര്യാദേണ്ടായിരുന്നു— പാട്ടം മുഴവനും തരാതിരുന്നാൽ പോരാ, ഞായം പറേം വേണം.

അമ്മ:— ദേഷ്യപ്പെടാൻ പറഞ്ഞതല്ല രാമൻനായരെ, ഞങ്ങളുടെ സങ്കടം പറഞ്ഞതാണു്.

രാമൻനായർ:— സങ്കടം! മണ്ണാങ്കട്ടയാണു്! സൂത്രം പറഞ്ഞാൽ രാമൻനായർ ഒഴിഞ്ഞുപോവുന്നാണോ വിചാരിച്ചതു്. എനിക്കു നില്ക്കാനെടയില്ല. പറയിൻ. ഇന്നു തരുമോ പാട്ടബാക്കി മുഴവനും?

അമ്മ:— ആ കിട്ടുണ്ണിങ്ങ്ട്ടു് വന്നോട്ടെ. കുറച്ചു കാശു ഒരാളോടു് കടം ചോദിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

രാമൻനായർ:— അതാദ്യം ഇങ്ങ്ട്ടു് ചൂടാന്നില്ലേ? ഏതു വിധത്തിലെങ്കിലും പാട്ടം മുഴവനും തന്നു് മര്യാദക്കാരായിരിക്യാണു് നല്ലതു്. അല്ലെങ്കിൽ കൂടി എറങ്ങിപ്പോവ്ന്നെ വേണ്ടേയ്യും. അതിനു് എടേക്കാണ്ടു് എല്ലാം നേരെയാക്കിവെക്കണം.

(ഒരു മൺകലത്തിൽ കുറച്ചു കഞ്ഞിയുമായി കുഞ്ഞിമാളു പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു.— രാമൻനായർ അവളെ കുറച്ചുനേരം നോക്കിനിന്നു് പോകുന്നു.— ബാലൻ ആത്തിയോടെ അവളുടെഅടുക്കലേക്കു് ഓടി എത്തുന്നു. അവന്റെ മുഖം പ്രസന്നമായിത്തീരുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു കലം നിലത്തുവെച്ചു അകത്തുപോയി ഒരു കിണ്ണം കൊണ്ടുവരുന്നു.— അപ്പോഴേക്കും ബാലന്റെ ക്ഷമയെല്ലാം നശിച്ചു. കഞ്ഞി കിണ്ണത്തിലൊഴിച്ച ഉടനെ അവൻ അതെടുത്തു് മോന്തുന്നു. ഒടുവിൽ കിണ്ണത്തിൽ തപ്പി നോക്കിയിട്ടു്,)

ബാലൻ:— (വ്യസനത്തോടെ) ഇതിലൊരു വറ്റുപോലുമേ!

കുഞ്ഞിമാളു:— ശങ്കരൻനായരുടെ വീട്ടിൽനിന്നു അരി വാത്ത കഞ്ഞിവെള്ളം കുറച്ചുകിട്ടി. ഇത് ബാലനേ തികയ്കേള്ളൂ, ഇനി അമ്മക്കെന്താ ചെയ്യാ?

ബാലൻ:— (വ്യസനത്തോടെ) അമ്മേ, ഞാൻ വെശ്രുപ്പോണ്ട് കുറച്ചധികം കുടിച്ചു. ഇനീള്ളതു് അമ്മേം ഏടത്തീം കൂടി കുടിച്ചോളൂ.

അമ്മ:— വേണ്ട ബാലാ. മോൻതന്നെ കുടിച്ചോളൂ.

ബാലൻ:— എനിക്കു മതിയായി. അമ്മക്കുണ്ടാവൂലോ വെശപ്പ്.

അമ്മ:— ഏട്ടനിന്നു ശമ്പളം കിട്ടും. ഇന്നു ശനിയാഴ്ചല്ലെ? ഏട്ടൻ വന്നാൽ അരി കൊണ്ടുവന്നു വെച്ച് അമ്മയും ഏട്ടനും ഏടത്തിം കൂടി കുടിക്കും.

ബാലൻ:— ആ കഞ്ഞീല് വറുണ്ടാവ്ലേമ്മേ?

അമ്മ:— ബാലനു് ചോറുണ്ടാക്കിത്തരണ്ട്.

ബാലൻ:— (സസന്തോഷം) ചോറുണ്ടാക്കിത്തരോ, ഏ?

അമ്മ:— ഉണ്ടാക്കിത്തരണ്ട്, ഇപ്പൊപോയി കുറച്ചു കളിക്ക്. (പിടിച്ചുമ്മ വെക്കുന്നു)

—കട്ടൻ—

രംഗം രണ്ട്

(പട്ടണത്തിലെ ഒരു വൃത്തികെട്ട ചായപ്പീടിക. പീടികയുടെ മുൻഭാഗത്തായി ഒരു പഴക്കുല തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. വാതിലില്ലാത്ത ഒരലമാറിയിൽ ഒരു പൊളിഞ്ഞ കിണ്ണത്തിൽ കുറെ പിട്ട് പകുതി മൂടിക്കിടക്കുന്നു. പീടികയിലുള്ള ബഞ്ചുകളിന്മേൽ ഇരുന്നു ഉറക്കെ ഉറക്കെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടു ചിലർ ചായകുടിക്കുന്നു. അതിലൊരാൾ കിട്ടുണ്ണിയുടെ സുപരിചിത സുഹൃത്തായ മുഹമ്മതാണ്.)

ഒരാൾ:— (ചായകുടി കഴിഞ്ഞശേഷം പീടികക്കാരനോട്ടു) എന്റെ കണക്കെന്തായി?

പീടികക്കാരൻ:— ഒരാഫ് ചായ, ഒരു കണ്ടം പിട്ട്, ഒരു മുക്കാലിന്നു ഇഷ്ടു—ആകെ മൂന്നു മുക്കാല്.

ആൾ:— ആട്ടെ, ഇപ്പോന്നും ഇല്ല; ഇന്നലത്തേം ഇന്നത്തേം കൂടി നാളെ തരാം

പീടികക്കാരൻ:— അതു പറ്റില്ല. പൈസ ഇപ്പത്തന്നെകിട്ടണം.

ആൾ:— തൽക്കാലം ഇല്ലാഞ്ഞിട്ടല്ലെ? നാളെ തരണ്ട്.

പീടികക്കാരൻ:— അതു പറ്റില്ലെന്നല്ലെ പറഞ്ഞതു? ഇവിടെ കടം കൊടുക്കാൻ മാത്രം സ്വത്തൊന്നുല്യ. കാശ് പ്പോ കിട്ടണം.

(ചെറിയൊരു വാക്കേറ്റവും കശപിശയുമുണ്ടാകുന്നു. വാദപ്രതിവാദത്തിൽ മറ്റുള്ള ചിലർകൂടി പങ്കുകൊള്ളുന്നു. ഒടുവിൽ പീടികക്കാരൻ ചായകുടിച്ച ആളുടെ തോത്തുമുണ്ട് പിടിച്ചുവെക്കുന്നു)

(കുറച്ചു നേരം നിശ്ശബ്ദത)

മുഹമ്മതു്:—കുറച്ചകലത്തേക്കു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ടു്) ആരാതു്? കിട്ടണ്യാരല്ലെ ആ പോണതു്? ഏ! കിട്ടണ്യാരെ, (കൈകൊട്ടിയിട്ടു്) വരിൻ, കിട്ടണ്യാരെ, വരീന്നേ. ഒരാഫ് കുടിച്ചിട്ടു് പോവാം ഹേ!

(കിട്ടണ്ണി വാടിയ മുഖത്തോടുകൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

മുഹമ്മതു്:— ഇരിക്കിൻ കിട്ടണ്യാരെ! (പീടികക്കാരനോടു്) എടോ ഒരാഫ്കൂടി കൂട്ടടോ.

കിട്ടണ്ണി:— (സംശയത്തോടുകൂടി) എനിക്കു ചായ കുടിക്കണെന്നില്ല.

മുഹമ്മതു്:— അതു പറയില്ല. ചായ കുടിക്കണം (പീടികക്കാരനോടു്) വേഗം വേണം: ഒരടുക്കു് പിട്ടും ഒരു മുക്കാലിന്നു പഴോം (കിട്ടണ്ണിയോടു്) അപ്പോ, എന്താതു് കിട്ടണ്യാരെ, നിങ്ങക്കിതു ഉശാറില്ലാത്തതു്? ഇന്നല്ലെ നിങ്ങൾക്കു ശമ്പളം കിട്ടുന്ന ദിവസം?

കിട്ടണ്ണി:—എന്തുശമ്പളം!...എന്റെ ചങ്ങാതീ! ശമ്പളം കിട്ടീട്ടെന്താ? ദാ, ഈ ആഴ്ചേലും കൂലിന്നു് പിടിച്ചു. കഷ്ടപ്പെടുന്നോരുടെ നേരെ തെല്ലും ദയയില്ലാത്തോരാണു് ഈ മുതലാളികൾ.

മുഹമ്മതു്: എന്തേതു്?

കിട്ടണ്ണി:— സുഖക്കേടൊണ്ടു് ഒരു ദിവസം പണിക്കു പോവാൻ സാധിച്ചില്ല. പിന്നെ, കഴിഞ്ഞ ചൊവ്വാഴ്ച കമ്പനീലെത്യപ്പോഴെക്കും മണിയടിച്ചിട്ടു് പത്തുമിനിട്ടു് കഴിഞ്ഞുപോയി. അങ്ങനെ ഒന്നരദിവസത്തെ കൂലി പിടിച്ചെടുത്തു.

മുഹമ്മതു്:— അതാണു് മുതലാളികൾ! തൊഴിലാളികളുടെ രക്തം പിഴിഞ്ഞെടുക്കുകയാണവരുടെ ജോലി.ദയ! സാധു

ക്കളുടെ നേരെ ദയ! ഇല്ല കിട്ടണ്യാരെ, മുതലാളിക്ക ദയയില്ല; ധനികവഗ്ഗത്തിന ഹൃദയമില്ല.

കിട്ടണ്ണി:— ഞങ്ങളുടെ ഇപ്പോളത്തെ മുതലാളീടെ ക്രൂരത ഒട്ടും കുറവല്ല. ഇന്നാളൊരു ദിവസം കണ്ടപ്പോ എനിക്ക് വല്ലാത്ത ഈറ വന്നു. ഒരു വേലക്കാരന്റെ മുഖത്തേക്ക കാക്കരിച്ചൊരു തുപ്പ്!

മുഹമ്മത്:— തുപ്പുക? എന്തു തെമ്മാടിത്തം! എല്ലുമുറിയെ പണിചെയ്താൽപോര, ഇവരുടെ ചവിട്ടും കുത്തും കൊള്ളണം! അപമാനം സഹിക്കണം!

കിട്ടണ്ണി:— എന്തു ചെയ്യാം! യാതൊരു നിവൃത്തിയുമില്ലാഞ്ഞിട്ടാണ് ഞാൻ കമ്പനിയിൽ പോണത്. അച്ഛനുണ്ടായിരുന്ന കാലത്തു കൃഷി മാത്രമേ നടത്തിയിരുന്നുള്ള. അനുഭവം കിട്ടുമെന്നു വിചാരിച്ചിട്ടല്ല. കിടന്നുപാക്കാൻ ഒരു സ്ഥലം വേണ്ടേ? ഈ ഒരൊറ കായ്ം കൊണ്ടാണ് ഞങ്ങൾ വീടും പറമ്പും ഒഴിഞ്ഞുകൊടുക്കാതിരുന്നത്. എത്ര കഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടാണ് ഞങ്ങൾ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതെന്നോ!

(പീടികക്കാരൻ ചായയും പലഹാരവും കിട്ടണ്ണിയുടെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവന്നുവെക്കുന്നു)

മുഹമ്മത്:— ആട്ടെ, ചായകുടിക്കിൻ. (കുറച്ചുനേരം മൌനമവലംബിച്ചശേഷം) എന്തൊരു നിട്ടയത! ഇന്നത്തെ നീചമായ സമുദായത്തിൽ മനുഷ്യൻ മൃഗമാണ്; പിടിച്ചുപറി നീതിയും; കിട്ടണ്യാരെ, ഒരു സോഷ്യലിസ്റ്റ് സമുദായത്തിൽ മാത്രമേ മനുഷ്യനു മനുഷ്യനായി ജീവിയ്ക്കാൻ സാധിക്കൂ.

കിട്ടണ്ണി:— (ചായഗ്ലാസ്സ് കയ്യിലെടുത്തു) എൻറിഷ്ടാ, വീട്ടിലെ സ്ഥിതി വിചാരിക്കുമ്പോ എനിക്കിതു കുടിക്കാൻ ഒരു സുഖോം തോന്ന്ണില്ല. വീട്ടിലുള്ളോരൊക്കെ ഞാൻ

ചെല്ലണതു കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടാവും. പക്ഷെ ഞാൻ വെറുംകയ്യായിട്ടാണ് വീട്ടിലേക്കു മടങ്ങുന്നതു്.

മുഹമ്മതു്:— അപ്പോ നിങ്ങളെന്തേ ശമ്പളം കൊണ്ടു ചെയ്തതു്?

കിട്ടണ്ണി:— കുറേനാളായി കുഞ്ഞിമാളങ്ങ്നെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങീട്ട്. ഒരു ജാക്കറിന്നുള്ള തുണി വേണംന്ന്. (പൊതി കാട്ടികൊടുക്കുന്നു) അതുവാങ്ങി. പിന്നെ നമ്മുടെ പാത്തുക്കുട്ടിക്കു കുറച്ചു കാശുകൊടുക്കാനുണ്ടായിരുന്നു. അതും കൊടുത്തു. അങ്ങിനെ ഈ ആഴ്ചലെ കൂലീം പുളിശ്ശേരിവെച്ചു. ഇനിബാലനു് ഒരു കുപ്പായം വേണം. അതു അടുത്ത ആഴ്ചലെ പറ്റൂ. അവനെന്തൊരു മോഹാ ഒരു കുപ്പായത്തിനു്!

മുഹമ്മതു്:— അപ്പേ, നിങ്ങളിങ്ങിനെ കിട്ടുന്ന ശമ്പളൊക്കെ ജാക്കറിന്നും കുപ്പായത്തിന്നുമായി തൊലച്ചാൽ വീട്ടിൽ കഞ്ഞിവെക്കില്ല.

കിട്ടണ്ണി:— വീട്ടിൽ കഞ്ഞിവെക്കില്ല! ശരിയാണു് ചങ്ങാതി; പക്ഷെ ഞാൻ ഒരു ശില്പിക്കാശ്രം വെറുതെ ചെലവാക്കാറില്ല. കടം കുറേശ്ശെ കുറേശ്ശെ കൊടുത്തു തീക്കാഞ്ഞാൽ നാട്ടിൽ തലപൊക്കിനടക്കാൻ കഴ്യോ? ഇങ്ങനെ ചില്ലറ കടങ്ങൾ ഇനീംണ്ടു്. പിന്നെ ജാക്കറിന്റെ കാര്യാണു്. ഇതൊന്നും മറ്റാരാളോടു പറയാൻ കൊള്ളില്ല. മുഹമ്മദാവോണ്ടു പറേണ്ടന്നേള്ളു. ആകെക്കൂടി ഒരു ജാക്കറേള്ളു. അതു്ന്നെ കീറ്യേതും. എന്തുചെയ്യും?അവൾക്കൊന്നു പൊറത്തെറങ്ങണെങ്കിൽ ഒരു പൊത്തു്രുത്തുംല്ല്യ. അതൊക്കെ വിചാരിച്ചിട്ടേ വാങ്ങ്യേതു്.

മുഹമ്മതു്:— പക്ഷേ, ഞാൻ കുറ്റം പറയാന്നു് വിചാരിക്കരുതു്. എനിക്കു നിങ്ങടെ വീട്ടിലെ സ്ഥിതി അസ്സലായിട്ടറിയാം, അതുകൊണ്ടു് പറഞ്ഞതാണു്.

കിട്ടണ്ണി:— ഞാനും അറിയാഞ്ഞിട്ടല്ല. എനിക്കു നല്ല നിശ്ചയണ്ടു്. ഞാൻ ശമ്പളോം കൊണ്ടുചെല്ലണതു കാത്തിരിക്കു്ണ്ണ്ടാവും. അവിടെ ഇന്നു് ഉച്ചക്കു് കഞ്ഞിവെക്കാനും കൂടി ഒരു മണ്യരീല്ല. ഞാൻത്തന്നെ രാവിലെ ഒന്നും കഴിക്കാണ്ടാണു് പണിക്കു പോന്നതു്. വല്ലേടത്തിന്നും വായ്പവാങ്ങി കഞ്ഞിവെച്ചിട്ടുണ്ടാവണം. അല്ലെങ്കിൽ ഒന്നുംവെച്ചിട്ടുണ്ടാവില്ല. എല്ലാവരും പട്ടിണിയായിരിക്കും! അയ്യോ, ബാലൻ! അവൻ പട്ടിണികിടന്ന ചത്തിട്ടുണ്ടാവും. ഇന്നലെ രാത്രീംകൂടി അവനൊന്നും കൊടുത്തിട്ടില്ല. മമ്മതേ, നിങ്ങൾ പറഞ്ഞതു ശരിയാണു്. ഞാൻ ചെയ്തതു തെറ്റായി. കുറച്ചരിയെങ്കിലും വാങ്ങായിരുന്നു. പക്ഷേ, ഇനി എന്തുചെയ്യും? (ആലോചനാസ്തബ്ധനായിരിക്കുന്നു.) ഹായ് എന്തു കടുംകയ്യാണു് ഞാൻ കാട്ടിയതു്? മമ്മതേ, ഞാനിപ്പോ പോണു. നാളെകാണാം.

മുഹമ്മതു്:— അങ്ങനെയാവട്ടെ, നാളെ കാണാം. (പീടികക്കാരനോടു്) എന്റെ കണക്കിൽട്ടൊ.

—:കട്ടൻ:—

രംഗം മൂന്ന്

(സ്ഥലം അതേ പഴകി ദ്രവിച്ച വീട്. സമയം പകൽ 2മണി. കിട്ടണ്ണി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കിട്ടണ്ണി:— കുഞ്ഞിമാളൂ!..... കുഞ്ഞിമാളൂ!

(കുഞ്ഞിമാളു, അമ്മ, ബാലൻ എന്നിവർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

അമ്മ:— എന്താ മോനേ നീ അകത്തേക്ക് വല്ലതും കഴിക്കണ്ടെ? ഇന്നൊന്നും വെച്ചിട്ടില്ല.

കിട്ടണ്ണി:— ഒന്നും വെച്ചില്ല? ബാലനും ഒന്നും കൊടുത്തിട്ടില്ലേ?

അമ്മ:— ആ ശങ്കുനായരുടെ വീട്ടീന്നു കുറച്ച് അരിവാത്തു കഞ്ഞി കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു. അവനത് കൊടുത്തു.

ബാലൻ:— ഏട്ടാ! ഏട്ടാ! ആ കഞ്ഞീല് ഒരു വറ്റുണ്ടായിരുന്നില്ല.

കിട്ടണ്ണി:— അയ്യോ കഷ്ടം! എന്റെ ബാലനു വിശപ്പു മാറീട്ടുണ്ടാവില്ല്യു? പാവം!

അമ്മ:— ഇന്നു കൂലി കിട്ടീലേ?

കിട്ടണ്ണി:— കിട്ടി. പക്ഷേ, (വസ്തുപ്പൊതി കൊടുക്കുന്നു. ബാലൻ തുറന്നുനോക്കി ബ്ലൌസാണെന്നറിഞ്ഞു വലിച്ചെ

റിയുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു അതെടുത്തു സന്തോഷവും വ്യസനവും നടിച്ചു പോകുന്നു)

അമ്മ:— ഇപ്പോ ഇതു് വേണ്ടേന്നില്ല.

ബാലൻ:— അപ്പോ, ഏട്ടാ നിക്കു കൂപ്പായെടുത്തോ?

കിട്ടണ്ണി:— ബാലനു കൂപ്പായം വരുന്നാഴ്ചെല് തുന്നിക്കാം.

ബാലൻ:— ഹും... നിക്കിപ്പത്തന്നെ വേണം. ഹുങ്ങ്.....

കിട്ടണ്ണി:—ആട്ടെ, ബാലൻ കരേണ്ട. നാളെ തുന്നിക്കാം.

ബാലൻ:—(കൈ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ടു) നാളെ! നാളെ! തീച്ച്യല്ലെ?

കിട്ടണ്ണി:— അതെ, നാളെ തീച്ച്. നാളെ തുന്നിച്ചതരാം.

ബാലൻ:— (കൈകൊട്ടി തുള്ളിച്ചാടികൊണ്ടു്) നാളെ ഞാൻ കൂപ്പായിട്ടം.....

അവറാൻ:— (പ്രവേശിച്ചിട്ടു്) കിട്ടണ്യാരെ, ഞമ്മന്റെ കായിങ്ങ്ടെടുത്താണി.

കിട്ടണ്ണി:— (പരിഭ്രമിച്ചു്) അവറാനെ, എന്തായാലും ഇത്ര കാലം കഴിഞ്ഞില്ലെ? വരുന്നാഴ്ചവരെ ഒന്നു ക്ഷമിക്കണം.

അവറാൻ:— ഒരു മിനിട്ടു കാക്കാൻ വയ്യ. രണ്ടുറുപ്പിക മുപ്പത്താറരക്കായുണ്ടു്. ഇങ്ങ്ട്ടെടുത്താണി.

കിട്ടണ്ണി:— ഞങ്ങളിപ്പോൾ വലിയ ബുദ്ധിമുട്ടിലാണു് അവറാനെ ഞങ്ങളു്.....

അവറാൻ:— തിന്ന കായിങ്ങ്ടു് എടുത്താണീം— ഞയം പിന്നെ പറയാ— അവറാനോടാ പിട്ടം പെരട്ടം കൊണ്ടു്രുണു്? കൊടുക്കാനറ്യേങ്കിൽ വാങ്ങാനും അവറാനറീം. ആളെ മക്കാറാക്കു്വാ?

കിട്ടണ്ണി:— അവറാനേ...!

അവറാൻ:— അവറാനെ കൊവറാനേന്നു ചൊല്ലാതെ ഞമ്മന്റെ കായിങ്ങ്ടു്. എടുത്താണീന്നല്ലെ പറഞ്ഞു്.

കിട്ടണ്ണി:— ഇന്നിവിടെ കഞ്ഞി വെച്ചിട്ടില്ല അവ റാനെ.

അവറാൻ:— ഞമ്മന്റെ കൂടീലും ബെച്ചിട്ടില്ല. ങ്ങ്ട്ട് എട്ത്താണീ കായ്.

(രാമൻനായർ പ്രവേശിച്ചുകൊണ്ട്)

കിട്ടണ്ണി വന്നില്ലെ? കിട്ടണ്ണീ! (കണ്ടിട്ട) ആങ്ങ് കിട്ടണ്ണി!

കിട്ടണ്ണി:— (ബഹുമാനത്തോടെ എഴുന്നേറ്റിട്ട്) ബാലാ, ആ പുൽപായിങ്ങ്ട്ടെട്ത്തു കൊണ്ടുവാ. കുഞ്ഞിമാളു, ത്തിരി മുറുക്കാനിങ്ങ്ട്ടെട്ത്തോ.

രാമൻനായർ:— എനിക്കു പായൊന്നും വേണ്ട. ഇരി ക്കാൻ സമയമില്ല. ആട്ടെ, പാട്ടബാക്കിങ്ങ്ട്ട് തന്നാട്ടെ.

കിട്ടണ്ണി:— രാമന്നായരെ, ഇക്കുറി ഞങ്ങളെ ഇനി ബുദ്ധിമുട്ടിക്കരുതെ.

രാമൻനായർ:— എന്തെ പറഞ്ഞതു്? ബുദ്ധിമുട്ടി ക്കാന്നോ? നന്ദിയില്ലാത്തവർ-നിങ്ങൾക്കാണോ ബുദ്ധിമുട്ട്? നടന്നുനടന്നെന്റെ കാലിന്റെ തോലൊക്കെപ്പോയി. ന്നട്ടും ബുദ്ധിമുട്ട് നിങ്ങൾക്കാണല്ലെ? ഇതുപോലെ എത്ര കൂടിയാ ന്മാരുടെ അട്ത്തേക്കു നടക്കണം ന്നറിയാമോ? പണ്ടൊക്കെ ക്കുറച്ചു മയ്യാദേങ്കിലുണ്ടായിരുന്നു. പ്പത്തില്ല്യ.

കിട്ടണ്ണി:— ശരിയാണു് രാമന്നായരെ, നിങ്ങൾക്കു നല്ല ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടു്. പക്ഷെ, സങ്കടം പറ്യാണു്. പാട്ട ബാക്കി തരാൻ ഞങ്ങൾക്കു യാതൊരു നിവൃത്തിയുമില്ല. രണ്ടു ദിവസായിട്ടു് പട്ടിണിയാണു് രാമന്നായരെ. അട്ടപ്പിൽ തീക്കൊട്ടീട്ടില്ല.

കുഞ്ഞിമാളു:— (പ്രവേശിച്ചു) ഇവിടെ ഒന്നൂല്ല്യ ഏട്ടാ.

അമ്മ:— ന്നാ അങ്ങേലെ നാണ്യമ്മോടിത്തിരി തരാൻ പറ വേം. പോയി കൊണ്ടാ.

രാമൻനായർ:- (കുഞ്ഞിമാളുവിനെ നല്ലവണ്ണം നോക്കി ക്കൊണ്ട്) ഹും—പട്ടിണ്യാത്രെ. കിട്ടണ്ണീ! പട്ടിണി കിടക്കു

ണ്ടെങ്കിൽ അതു നിങ്ങളുടെ പൊണ്ണത്താണു്. എത്ര പെണ്ണുങ്ങളു്–

കിട്ടണ്ണി:— (ശ്രുണിയോടുകൂടി കണ്ണുരുട്ടികൊണ്ടു) എന്താ ഹേ! മയ്യാദേല്ലാണ്ടെ സംസാരിയ്ക്കണതു്. അസംബന്ധം പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ വായിലെ പല്ലൊന്നു കാണില്ല. ഓമ്മവെച്ചു സംസാരിച്ചോളിൻ.

രാമൻനായർ:— (ശ്രുണിയെടുത്തെഴുന്നേറ്റു) പാട്ടം മുഴവനും വെച്ചിട്ടു ഞായം പറയെടാ.

കിട്ടണ്ണി:— പാട്ടബാക്കി തരുണ്ടു! നിങ്ങൾക്കു തരണ്ടതുണ്ടു്. അതു വാങ്ങ്യേ പോവൂ. ഒരുട്ടം തെമ്മാടികളു്.

രാമൻനായർ:— എന്തെടാ നായെ പറഞ്ഞു്? നിന്റെ പെങ്ങടെ—

കിട്ടണ്ണി:— എന്തെടാ (അടിക്കുന്നു)

അമ്മ:— അയ്യോ, അരുതു് കിട്ടണ്ണി, അരുതു്. തന്റെ ടമില്ലാതെ കണ്ടു് ഓരോന്നു് കാട്ടരുതു്.

രാമൻനായർ:—(നാലടി പിന്നോക്കം വെച്ചുകൊണ്ടു) ഇതിനു പകരം വീട്ടീട്ടെ രാമന്നായരിരിക്കു. ഒരൊറ്റ മാസത്തിനുള്ളിൽ നിങ്ങളെക്കൊണ്ടു പിച്ചതെണ്ടിച്ചില്ലെങ്കിൽ രാമന്നായരാണല്ല. (പിറുപിറുത്തുകൊണ്ടും ചെവി തലോടിക്കൊണ്ടും പോകുന്നു.)

(കുറച്ചുനേരം നിശ്ശബ്ദത)

അവറാൻ:— (അത്ഭുതത്തോടുകൂടി) ങ്ങക്കിത്ര ഉസിറുണ്ടെന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നില്ല കിട്ടണ്യാരെ. അവനതു കിട്ടണം. ഞമ്മളേം വല്ലാതെ ഉപദ്രവിക്കുന്നുണ്ടു്. എത്ര കൊടുത്താലും തീരാത്തതാണീ പാട്ടം.

കിട്ടണ്ണി:— സാധുക്കളുടെ പെണ്ണുങ്ങളൊക്കെ തേവിടിശ്ശികളാണെന്നാ ഈ പണക്കാരുടെ വിചാരം. കിട്ടണ്ണീടെ പെങ്ങളെ അവരു് മനസ്സിലാക്കീട്ടില്ല.

അവറാൻ:-- കിട്ടണ്യാരെ, അവക്ക് പാട്ടം കിട്ട്യാ മാത്രം പോരാ. ഞമ്മക്കാക്കെങ്കിലും നല്ല പെണ്ണുങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽ ഓക്കതെ സഹിക്കുല.

അമ്മ:-- പക്ഷെ, രാമൻനായര് ദേഷ്യപ്പെട്ടിട്ടാണ് പോയിട്ടുള്ളതു്. ഇനി എന്താണ്ടാവ്വ്വാന്നാ നിശ്ചല്ല്യ.

അവറാൻ:-- ശരിയാണ്. ഈ ജന്മിമാരെപ്പോലെ ക്രൂരന്മാരായിട്ട ഈ ദുനിയാവിൻറഹത്ത് മറാരുല്ല്യ. ന്നാ ഓലേം ബിറു കായാക്കുന്നോരാണോലെ കായ്മസ്ഥന്മാര്! ആട്ടെ ഞമ്മള് പോണ്. ഞമ്മൻറെ കായ്ങ്ങള് ണ്ടാവ്മ്പം തന്നീക്കി. (പോകുന്നു.)

അമ്മ:— ഏതായാലും ൻറെ മോൻ ത്ര ദേഷ്യപ്പെട്ടതു ശരിയായില്ല്യ. അവരൊക്കെ വലിയ പണക്കാരാണ്. ന്നി എന്താണ്ടാവ്വാവോ!

ബാലൻ:— ആ രാമന്നായരുടെ കണ്ണ് കണ്ടാ നിക്ക് പേട്യാവും. അസ്സലായി, ഏട്ടൻ അടിച്ചു പറഞ്ഞയച്ചത്. അസ്സലായി, നിക്ക് നന്നെ ബോതിച്ചു. ന്നിങ്ങ് വരില്ലല്ലോ.

അമ്മ:-- ആട്ടെ അതോണ്ട് കായ്മായില്ലല്ലോ. ന്നി ബാലനെന്താ കൊടുക്കാ? ഒന്നും വെച്ചിട്ടില്ലല്ലോ.

കിട്ടണ്ണി:-- ഒന്നും വെച്ചിട്ടില്ല! ആട്ടെ! ഞാനൊരു കായ്മം ചെയ്യാം. പൊറത്തൊന്നിറങ്ങി വരട്ടെ! ആരോടെങ്കിലും കുറച്ച് കാശ് കടം ചോദിക്കാം. പട്ടിണി കിടക്കുന്നതിലും ഭേദം കടക്കാരനാവുകയാണ്. ഞാൻ പോയി വരാം.

(അമ്മയും ബാലനും, നിശ്ശബ്ദരായി നോക്കിനില്ക്കുന്നു.)

--കട്ട്ൻ--

രംഗം നാല്

സ്ഥലം:— മുതലാളിയുടെ ഭവനം.

സമയം:... വൈകുന്നേരം.

(മുതലാളി ഒരു മേശക്കു മുമ്പിൽ കസാലയിലിരിക്കുന്നു. മേശമേൽ ഒന്നുരണ്ടു പണസഞ്ചിയും കുറെ നാണ്യങ്ങളും കിടക്കുന്നു. മേശക്കു ചുറ്റും ഒന്നുരണ്ടു കസേലകൂടി കിടപ്പുണ്ട്. മുതലാളി നാണ്യങ്ങളെണ്ണുകയാണ്. ഭാര്യ മുതലാളിയിരിയ്ക്കുന്ന കസേലയുടെ കയ്യിന്മേൽ പകുതി ഇരിക്കുകയും പകുതി നില്ക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് നാണ്യമെണ്ണുന്നതു സൂക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നുണ്ട്.)

ഭാര്യ:— ഇന്നെന്താ, ചായയുടെ കാര്യം മറന്നു പോയെന്നു തോന്നുന്നു.

മുതലാളി:— ഇല്ല ദേവി, അതിങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുവരാൻ പറയൂ.

ഭാര്യ:— ഗോപാലാ, എടാ ഗോപാല, ആ ചായ ഇങ്ങോട്ടു കൊണ്ടു വാ, കഴുത. ആ ചെക്കൻ തെണ്ടാൻ പോയെന്നു തോന്നുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ കുരുത്തം കെട്ടോനു വിളിച്ചാൽ വിളി കേട്ടുടെ?

മുതലാളി:— ഗോപാലാ, എവിടെ ആ കഴുത? ഗോപാല!

(ഒരു വാലിയക്കാരൻ ചെറുക്കൻ ചായ കൊണ്ടുവന്നു. മേശപ്പുറത്തുവെച്ച് വണങ്ങി നില്ക്കുന്നു.)

ഭാവ്:— എന്തെടാ? വിളിച്ചാൽ മിണ്ടിക്കൂടെ?

മുതലാളി:— നിന്റെ വിളവ് കുറെ ഏറിയിരിക്കുന്നു. എന്തെടാ ഇത്ര താമസം?

(ഗോപാലൻ പരുങ്ങുന്നു.)

ഭാവ്:— എന്തെടാ, വായിൽ നാവില്ലെ?

ഗോപാലൻ:— വെള്ളം തിളക്കാനുള്ള താമസമാണ്.

മുതലാളി:— എടാ, പെറുക്കി! മുഖത്തുനോക്കി കളവു പറയുന്നോ?

(ഗോപാലന്റെ ചെവി പിടിച്ചു തിരുമ്മുന്നു.)

മുതലാളിയുടെ ഒരു ഖദർധാരിയായ സ്നേഹിതൻ പ്രവേശിക്കുന്നു. മുതലാളി 'അലോ ഗുഡ് മോണിങ്ങ്' എന്നു പറഞ്ഞ് ഉപചാരപൂർവ്വം ഇരുത്തുന്നു. ഇരിക്കുന്നു.)

ഗോപാലാ, പോയി കുറേക്കൂടി ചായകൊണ്ടുവാ

ഭാവ്:— വേഗം വേണം.

(ഗോപാലൻ പോകുന്നു.)

മുതലാളി:— അരക്കാശിനു വിലയില്ലാത്ത വാലിയക്കാർ പോലും പറഞ്ഞാൽ കേൾക്കാത്ത കാലമാണ്.

സ്നേഹിതൻ:— ഹും! കാലം മാറിയ മാറ്റം! ആക്കും ആരേയും ബഹുമാനമില്ല. മഹാത്മജി പറഞ്ഞാൽക്കൂടി ആക്കും വിലയില്ല. "പുരായത്രസ്രോതഃ പുളിനമധുനാ" എന്നു പറഞ്ഞതുപോലെയാണ്. കാലത്തിന്റെ മറിച്ചിൽ!

മുതലാളി:— പണ്ടൊക്കെ തൊഴിലാളികൾ തിന്ന ചോറിനു കൂറു കാണിച്ചിരുന്നു. ആ സേട്ട പറയുന്നതു കേൾക്കണം! കൂലി കുറച്ചപ്പോഴേക്കും, തുടങ്ങി, തൊഴിലാളികളൊക്കെ സ്ട്രൈക്ക്. നമ്മുടെ കമ്പനിയിലും ഭാവമുണ്ടത്രെ! കൂലി കൂട്ടിക്കിട്ടിയില്ലെങ്കിൽ, പതിനഞ്ചാം തീയതി മുതൽ പണിമുടക്കം തുടങ്ങുമെന്നു നോട്ടീസ്സ് തന്നിരിക്കുന്നു. വലിയ വിഷമമായി.

സ്നേഹിതൻ:— എന്തു ചെയ്യാനാണു്. ഞാൻ കുറെ യെല്ലാം ശ്രമിച്ചുനോക്കി. ഈ പണിമുടക്കുകൊണ്ടു് പൊതു ജനങ്ങൾക്കുണ്ടാകാവുന്ന ആപത്തുകളെപ്പറ്റി ദിനകാഹളം പത്രത്തിൽ ഒന്നരണ്ടു് ചൂട്ട ലേഖനങ്ങൾ എഴുതി നോക്കി. അതുകൊണ്ടൊന്നും ഒരു ഫലവും കാണുന്നില്ല. ഇക്കാലത്തു കുറച്ചു നിലയും വിലയും ഉള്ളവരുടെ ഉപദേശം ആരും വക വെക്കില്ല. തൊഴിലാളികളെയൊക്കെ തെളിച്ചു കൊണ്ടുനടക്കാൻ ചില തെമ്മാടിപ്പിള്ളരുണ്ടു്. പോലീസിനെക്കൂടി പേടിയില്ലാത്ത ചെകുത്താന്മാർ.

മുതലാളി:— സോഷ്യലിസാണത്രെ, സോഷ്യലിസം. മുതലാളിതപം നശിപ്പിക്കണം. സ്വത്തൊക്കെ പിടിച്ചുപറിക്കണം. ഇതാണത്രെ സോഷ്യലിസം!

ഭാര്യ:— അയ്യയ്യോ! ഇതെന്തൊരു കൂട്ടരാണീശ്വരാ! ഇങ്ങിനെയൊക്കെ തുടങ്ങിയാൽ എന്താണു നിവൃത്തി?

മുതലാളി:— ഹൊ! ഇപ്പോ ഒരു കൂട്ടം യൂനിയൻകാരുണ്ടു്. കുരുത്തം കെട്ടോറ്റ്ങ്ങള്. തൊഴിലാളിയൂനിയനാണത്രെ! സമയം കൂട്ടാൻ പാടില്ല; കൂലി കുറക്കാൻ പാടില്ല; ശാസിക്കാൻ പാടില്ല; മിണ്ടാൻ പാടില്ല; ഒന്നും പാടില്ല; അനങ്ങിയാൽ സ്ട്രൈക്കു്—എന്തൊരു കഷ്ടമാണു്!

സ്നേഹിതൻ:— ഇപ്പൂടെ വേറെ ഒന്നുണ്ടായി. തൊഴിലാളിസംഘടനയെപ്പറ്റി പത്രത്തിൽ ഒരു ലേഖനം കൊട്ടത്തിരുന്നു. തൊഴിലാളികൾ സ്ട്രൈക്കു് ചെയ്യാൻ പാടില്ല. സഖാക്കൾ അവരെ വഴിപിഴപ്പിക്കുകയാണു്; എന്നൊക്കെയാണു് അതിലെ സാരം. അതു് കമ്പോസു് ചെയ്യാൻ കമ്പോൻ സിറ്റർ മടിച്ചുവത്രെ.

ഭാര്യ:— ആകപ്പാടെ കുഴപ്പം വർദ്ധിക്കയാണു്. ഇവിടുത്തെ കമ്പനിയിലും കുഴപ്പം. ആട്ടെ ആ ഇൻസ്പെക്ടരെ ഒന്നു വിളിച്ചുപറഞ്ഞാലോ?

സ്നേഹിതൻ:—അതേതായാലും നന്നു്.

മുതലാളി:— ശരി, ഞാനിപ്പോൾ തന്നെ ഫോണിൽ വിളിച്ചു പറഞ്ഞുവരാം. അദ്ദേഹം ഒന്നിങ്ങോട്ടു വരട്ടെ.

(മുതലാളി അകത്തേക്കു പോകുന്നു. ഭാര്യയും സ്നേഹിതനും തമ്മിൽ സല്ലപിക്കുന്നു. ഗോപാലൻ ചായ കൊണ്ടുവന്നു മേശപ്പുറത്ത് വെക്കുന്നു. മുതലാളിയുടെ ഭാര്യ ശൃംഗാരഭിനയത്തോടുകൂടി ചായ പകർന്നു കൊടുക്കുന്നു. മുതലാളി മടങ്ങിവരുന്നു.)

മുതലാളി:- ഇൻസ്പെക്ടർ ഉടനെ പുറപ്പെടാമെന്നാണ് പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്.

സ്നേഹിതൻ:- മൂപ്പക്കില്ലാം നല്ലവണ്ണം വിവരിച്ചുകൊടുക്കണം. സമാധാനഭംഗം വരുമെന്നു പറഞ്ഞു് തൊഴിലാളി നേതാക്കന്മാക്കു ഒരു 144 കൊടുക്കാൻ ഏർപ്പാടു ചെയ്യട്ടെ.

മുതലാളി:- എന്തു കൊടുത്തിട്ടെന്താണു്. അവരെയൊതുക്കാൻ നല്ല പണിയുണ്ടു്.

സ്നേഹിതൻ:- അങ്ങിനെയല്ല. കുറച്ചൊക്കെ ഗുണമുണ്ടാവാതിരിക്കയില്ല. നമ്മുടെ ഗവർമ്മേണ്ടല്ലെ? റഷ്യയെപ്പോലെ നമ്മുടെ രാജ്യത്തെ കൂട്ടിച്ചോറാക്കാൻ ഗവർമ്മേണ്ടിനു ബുദ്ധിയില്ലാന്നൊന്നും വിചാരിക്കണ്ട. പിന്നെ എന്നേക്കൊണ്ടു് കഴിയുന്നതു ഞാനും ചെയ്യാം. നമുക്കു ഗുണമുള്ള ആശയങ്ങളെ ഞാൻ കഴിയുന്നതും പ്രചരിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം.

മുതലാളി:— നിങ്ങൾ നല്ലൊരെഴുത്തുകാരനാണെന്നു ദേവി പറയാറുണ്ടു്.

സ്നേഹിതൻ:- പിന്നെ ഒന്നുകൂടി ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടു്. തൊഴിലാളിപ്രവർത്തകന്മാരൊക്കെ കള്ളന്മാരാണു്; തൊഴിലാളി യൂനിയനിന്റെ പണം പിടുങ്ങാനാണു് അവർ വന്നിട്ടുള്ളതു്; സ്ട്രൈക്കുണ്ടാക്കി തൊഴിലാളികളെ പട്ടിണി കിടത്തിയാലെ ഈ ചോരകുടിയന്മാക്കു തൃപ്തിയാവൂ; എന്നൊക്കെ പറഞ്ഞു പരത്താൻ ചിലരെ ഏർപ്പാടു ചെയ്യണം. മുതലാളി ചൂഷകനാണു്, മർദ്ദകനാണു്; എന്നൊക്കെ അവരും പറഞ്ഞു.

പരത്താറില്ലെ. അതുപോലെ നമുക്കും എന്തുകൊണ്ട ചെയ്യ കൂടാ? ഈ ചൂഷണവും മദ്ദനവും. മറ്റും സഖാക്കളുടെ കൃത്ത കയോ മറെറാ ആണോ?

മുതലാളി:- അല്ല; നിങ്ങളുടെ കണ്ടുപിടുത്തം പററി.

സ്നേഹിതൻ:-എന്നാൽ ഞാൻ ഇറങ്ങട്ടെ.(സംശയിച്ച്) അന്ന ഞാൻ ഒരു പുസ്തകത്തിന്റെ കായ്യം പറഞ്ഞിരുന്ന വല്ലൊ. അതു മുഴവനാക്കിക്കഴിഞ്ഞു. സോഷ്യലിസം മുഴ വനും വഞ്ചനയാണു്. അതിന്റെ ധനശാസ്ത്രം അശാസ്ത്രീയ മാണു് തൊഴിലില്ലായ്മയെ നശിപ്പിച്ചുവെന്ന പറയുന്നതു ഒരു മുരത്ത നുണ മാത്രമാണ"; എന്നൊക്കെയാണു് അതിലെ രത്നച്ചുരുക്കം. അതൊക്കെ എന്തായാലും, അതു് അച്ചടിക്കേണ്ട കായ്യമാണു് ഒരു വിഷമപ്രശ്നം. താങ്കളെപ്പോലെയുള്ളവരുടെ ഔദായ്ത്തിന്മേലാണു് അതിന്റെ വിജയം.

മുതലാളി:- ആട്ടെ, എന്തുവേണ്ടിവരും? ഏതായാലും, ദേവി, ഒരു നൂറിന്റെ എട്ടത്തു കൊടുക്ക. (ഭായ്യ സ്നേഹി തനു് നോട്ട കൊടുക്കുന്നു)

സ്നേഹിതൻ:--തേങ്കു്സു് (ഇൻസ്പെക്ടർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

മുതലാളി:-- ഗുഡ്വീവനിങ്ങ്, ഇരിക്ക.

ഭായ്യ:-- ഗോപാലാ, ചായ കുറച്ചുകൂടി കൊണ്ടുവാ, (ഗോപാലൻ ചായ കൊണ്ടുവന്നു് മേശപ്പുറത്തു വെക്കുന്നു. ഭായ്യ ചായ പകന്നു കൊടുക്കുന്നു)

സ്നേഹിതൻ:-- ഞാൻ ഒരു കോപ്പ കൂടി കഴിച്ചുകളയാം. (എല്ലാവരും ചായ കുടിക്കുന്നു.)

ഇൻസ്പെക്ടർ:-- വിശേഷിച്ചൊന്നും ഉണ്ടായിട്ടില്ലല്ലോ.

മുതലാളി:-- ഈ പണിമുടക്കങ്ങളുടെ കായ്യത്തെപ്പററി ഒന്നു് പറയാമെന്നു വിചാരിച്ചു.

ഇൻസ്പെക്ടർ:— കള്ളൻ കുഞ്ഞാലനെ ഞാനാണ് പിടിച്ചത്. അതിനു് ഒരു പണിയുമുണ്ടായില്ല. എന്നാൽ ഈ കുരുത്തംകെട്ട കൂട്ടരെക്കൊണ്ടു വലഞ്ഞു. അറസ്റ്റ് ചെയ്യാനാണെങ്കിൽ അതിനു പ്രതിഷേധപ്രമേയം, ടൌൺഹാളിൽ മീറ്റിങ്ങ്, ഘോഷയാത്ര, ഇങ്കുചിലാബ് സിന്ദാബാദ്.

മുതലാളി:— ആട്ടെ, ഇൻസ്പെക്ടർ എന്തെങ്കിലും ഒരു വഴിയുണ്ടാക്കണം. (ഒരു പൊതി കൊടുക്കുന്നു)

സ്നേഹിതൻ:— എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ അതു വളരെ ആലോചിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതാണു്. തൽക്കാലം പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രവർത്തകന്മാക്കെല്ലാം ഓരോ 144 കൊടുത്താൽ കുറച്ചു ഭേദമുണ്ടാകും.

ഇൻസ്പെക്ടർ:— ഇനി എന്താ വേണ്ടതു് എന്നാലോചിക്കയാണു്.

(ആലോചിച്ചു്) ശരി, അതിനേർപ്പാടുചെയ്യാം.

മുതലാളി:— എന്നാൽ ഇന്നുതന്നെ വേണം.

ഭാര്യ:— നിങ്ങളുടെ സഹായം കൊണ്ടാണു് ഞങ്ങൾക്കിങ്ങനെ ജീവിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതു്.

ഇൻസ്പെക്ടർ:— ഏയ്, അങ്ങനെയൊന്നും പറയാനില്ല. എന്റെ ഡ്യൂട്ടി ഞാൻ ശരിക്കു ചെയ്യുന്നു എന്നുമാത്രം.

സ്നേഹിതൻ:— 'കർമ്മണ്യേവാധികാരിസ്തേ'

ഇൻസ്പെക്ടർ:— എന്നാൽ കുറച്ചു തിരക്കുണ്ടു്. നാളെ കണ്ടുകൊള്ളാം. പത്താൾക്കു ഇന്നുതന്നെ 144; ഞാൻ പോട്ടെ. (സ്നേഹിതനും മുതലാളിയും — "ഗുഡ് ബൈ".)

ഇൻസ്പെക്ടർ— ഗുഡ്ബൈ (പോകുന്നു)

സ്നേഹിതൻ — എന്നാൽ ഞാനും ഇറങ്ങുവരാം.

മുതലാളി - ഗുഡ്‌ബൈ

സ്നേഹിതൻ:-- ഗുഡ്‌ബൈ

ഭാര്യ:- (കടാക്ഷിച്ചിട്ട്) നാളെ വൈകിട്ട കാണുമല്ലൊ?

സ്നേഹിതൻ- യസ്, സേർട്ടൻലി.

ഭാര്യ- എന്നാ നാളെ വരുമ്പൊ ആ പ്രേമമഞ്ജരി കൂടി ഒന്ന കൊണ്ടുവരണേ (സ്നേഹിതൻ പോകുന്നു)

(മുതലാളിയും ഭാര്യയും ദീർഘശ്വാസം വിടുന്നു.
കിട്ടണ്ണി പ്രവേശിക്കുന്നു)

കിട്ടണ്ണി- (താണ തൊഴുതുകൊണ്ട്) യജമാനനേ, ഒരുപകാരം ചെയ്യണം. വീട്ടിൽ ഇന്ന പട്ടിണിയാണ്. ഒരുറുപ്പിക തരണം.

മുതലാളി- ആരാത്? കേളുവോ? പണം കൊണ്ടന്നിട്ടുണ്ടൊ?

കിട്ടണ്ണി:- കേള അല്ല, കിട്ടണ്ണിയാണ്. ഒരുറുപ്പിക തരണം.

മുതലാളി:- (ദേഷ്യപ്പെട്ട നോക്കിക്കൊണ്ട്) ഉറുപ്പിക യോ? ഉറുപ്പികവേണോ? ദേവീ, ഉറുപ്പിക വേണം പോലും: (കിട്ടണ്ണിയോട്) പോയാട്ടെ കടന്ന്, ബ്ളഡീ ബെഗ്ഗർസ്.

കിട്ടണ്ണി:- യജമാനനേ, യജമാനന്റെ കുട്ടിയെപ്പോലുള്ള എന്റെ ബാലൻ ഇന്ന പട്ടിണി കിടക്കുകയാണ്. വല്ലതും തരണം. ഒരു നാലണയെങ്കിലും തരണം.

ഭാര്യ:- അസ്സലായി. എന്തെടാ പറഞ്ഞത്? എന്റെ കുട്ടി നിന്റെ ചെക്കനെപ്പോലെയാണെന്നൊ. പോ പടി പ്പുറത്ത്.

കിട്ടണ്ണി:- അയ്യോ, അമ്മേ! ഞാനങ്ങനെയൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. വീട്ടിൽ എന്റെ അമ്മയും അനുജനും പട്ടിണികിട

ക്കുകയാണ് എന്നു മാത്രമേ പറഞ്ഞുള്ളു; വല്ലതും തരണം!

ഭാഗ്യ:- ഇവിടെ പണം കായ്ക്കുന്ന മരൊന്നുല്ല്യ കടന്നു പോയാട്ടെ.

(മുതലാളി ഒന്നും കേട്ടില്ലെന്നു നടിച്ചുകൊണ്ടു നോട്ടെണ്ണൽ അവസാനിപ്പിച്ച് ഉറുപ്പിക എണ്ണാൻ തുടങ്ങുന്നു)

കിട്ടണ്ണി:- എന്തെങ്കിലും ഒരു ദയ കാണിക്കണം.

ഭാഗ്യ:- ദയ! കടന്നുപോവാനെ പറഞ്ഞത്!

കിട്ടണ്ണി:- യജമാനനേ, നാലണയെങ്കിലും തരണം. കടമായിട്ടു തന്നാൽ മതി. വരുന്നയാഴ്ചയിൽ മടക്കിത്തന്നു കൊള്ളാം.

മുതലാളി:- (കണ്ണടയിലൂടെ നോക്കിക്കൊണ്ട്) എടാ പിച്ചക്കാക്കു കടം കൊടുക്കാൻ ഞാൻ പൊണ്ണനാണെന്നു വിചാരിച്ചുവോ?

കിട്ടണ്ണി:- യജമാനനെ ഞാനൊരു പിച്ചക്കാരനല്ല. മില്ലിൽ പ്രവൃത്തിയെടുക്കുന്ന ഒരേഴയാണ്.

മുതലാളി:- സ്ട്രൈക്കുചെയ്താൽ അങ്ങിനെയാണ്.

കിട്ടണ്ണി:- എന്റെ കമ്പനിയിൽ സ്ട്രൈക്കുണ്ടായിട്ടില്ല.

മുതലാളി:- അതൊന്നും എനിക്കു കേൾക്കണ്ട. പൊയ്ക്കോളു.

ഭാഗ്യ:-കയ്യിൽ രണ്ടു കാശുണ്ടാവുമ്പോഴേക്കും തുടങ്ങി, ഭിക്ഷക്കാരേക്കൊണ്ടു ശല്യം.

കിട്ടണ്ണി:- പരോപകാരം ചെയ്യുന്നവക്കുമാത്രമേ ഗുണമുണ്ടാവുള്ളു.

മുതലാളി:- എടാ! ഞങ്ങളെ പഠിപ്പിക്കാനാണോ വന്നിട്ടുള്ളത്. പരോപകാരം! പണിയെടുത്തു സമ്പാദിക്കണം. പിന്നെ കുറച്ചു ഭാഗ്യവും വേണം. മറ്റുള്ളവരുടെ ഉപകാരം കൊണ്ടാണ് എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടാവുന്നത്?

ഭാഗ്യ:-- അപ്പൊഴെ, വല്ല പിച്ചക്കാരുമായി സൊള്ളി

ക്കൊണ്ടിരിക്കാൻ ഇവിടെ നേരമില്ല. (കിട്ടണ്ണിയോട്) കടന്നുപോ പുറത്തു്.

കിട്ടണ്ണി:- എന്തെങ്കിലും.....

മുതലാളി:- എന്തെങ്കിലും! ഒരു ചവിട്ടാണു് കിട്ടുക. ഓമ്മവെച്ചോ. കടന്നു പോണോ പടിപ്പുറത്തു്! അതോ പറഞ്ഞയക്കണോ? ആരുല്യേ അവിടെ? ഗോപാലാ-ഗോപാ-ലാ! ഇവനെ പിടിച്ചു പുറത്താക്കു്. ആ നായയെ ഇങ്ങു് അഴിച്ചുവിട്ടു്.

കിട്ടണ്ണി:-- അതുവേണ്ട, ഞാൻ പൊയ്ക്കോളാം. (തല താഴ്ത്തിക്കൊണ്ടു മെല്ലെ പോകുന്നു. മുതലാളിയും ഭാര്യയും ചിരിക്കുന്നു.

-- കട്ടൻ --

രംഗം അഞ്ച്

സ്ഥലം:-- നിരത്ത്.

സമയം:-- വൈകുന്നേരം ഏകദേശം 6മണി. കിട്ടണ്ണി പ്രവേശിച്ച് (ആത്മഗതം)

നാലണ കടം കിട്ടാൻവേണ്ടി ഞാൻ നാല് വീട്ടിൽ ചെന്നിരന്നു. ഉള്ളവർ ഇല്ലാത്തവക്ക് യാതൊരുപകാരവും ചെയ്യില്ല. ഇനിയെന്താ വേണ്ടത്? എനിയ്ക്ക് യാതൊന്നും തോന്നുന്നില്ല..... ഒരു ഭാഗത്ത് നോട്ടം ഉറുപ്പികയും ആക്ക്ം ഉപയോഗമില്ലാതെ കൂമ്പാരമായി കിടക്കുന്നു! മറുഭാഗത്ത് കഞ്ഞിവെള്ളം കിട്ടാതെ ജനങ്ങൾ പട്ടിണികിടക്കുന്നു. ഒരു ഭാഗത്ത് യാതൊരു പണിയുമെടുക്കാത്ത മുതലാളികൾ സുഖിയന്മാരായി കൂത്താടുന്നു. മറുഭാഗത്ത് എല്ലുമുറിയെ പണിയെടുക്കുന്ന എന്നെപ്പോലുള്ളവർ പിച്ചതെണ്ടുന്നു! ഇതന്യായമാണ്! ഇതക്രമമാണ്.... ആങ്ങ്... വെറുങ്കയ്യോട്ടുകൂടി ഞാനെങ്ങിനെയാണ് മടങ്ങിച്ചെല്ലുക? ഞാനെന്തെങ്കിലും കൊണ്ടുവരുമെന്നു വിചാരിച്ചു അവർ കാത്തിരിക്കുന്നുണ്ടാവും. ഒന്നുമില്ലാതെ മടങ്ങി

ച്ചെന്നു്... ഹാ, ബാലൻ!... ബാലന്റെ വാടിയ മുഖത്തേക്കു ഞാനെങ്ങിനെ നോക്കും? ഹൈ! അതു വയ്യാ... അപ്പോൾ ഞാനിനി എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതു്? ഉള്ളവരാരും തരുന്നില്ല. അമ്മ.... എന്റെ അമ്മ- രണ്ടുദിവസമായി പട്ടിണി കിടക്കുകയാണു്.....

ഒരു നിവൃത്തിയുണ്ടു്; ഒരൊറ്റ നിവൃത്തി.. പക്ഷെ, അതിനെനിയ്ക്കു ധൈര്യം തോന്നുന്നില്ല. ഇന്നേവരെ ഞാനാരുടെയും മോഷ്ടിച്ചിട്ടില്ല. ഇന്നു...ഞാൻ യാതൊന്നും കൊണ്ടു ചെല്ലാഞ്ഞാൽ അവരുടെ സ്ഥിതിയെന്താവും? അതുവിചാരിയ്ക്കാൻ വയ്യ!.....അല്ല മോഷ്ടിച്ചാലെന്താ? അതേ നിവൃത്തിയുള്ളു. ആരും തരില്ലെങ്കിൽ മോഷ്ടിക്കതന്നെ. ഒരു കൂട്ടം ബത്തെ മുഴുവനും പട്ടിണി കിടത്തുന്നതിലും ഭേദം ഒരു കള്ളനാവുകയാണു്....ആയു്, വയ്യ, അതു വയ്യ....എന്തുതന്നെയായാലും ഞാനതു ചെയ്യില്ല, ഞാൻ കക്കില്ല!..അപ്പൊ....ആട്ടെ, അത്തൻകുട്ടിയുടെ പീടികയിൽത്തന്നെ ഒന്നു പോയി നോക്കട്ടെ.

(പോകുന്നു)

—കുട്ടൻ—

രംഗം ആറ്

സ്ഥലം: അത്തൻകുട്ടിയുടെ പീടിക

സമയം: സന്ധ്യ

(അത്തൻകുട്ടി വിളക്കിന്റെ കുപ്പി തുടച്ചു നന്നാക്കുന്നു. ഒന്നു രണ്ടാൾ സാമാനം വാങ്ങാൻ വന്നുനില്ക്കുന്നു.)

ഒരാൾ:- അരക്കായിനു് കാസ്സുട്ടു്, അരക്കായിനുപ്പു്, ബാക്കിക്കു് തിന്നാനും.

മറെറാരാൾ:- ഇരുന്നായി ബല്യരി, ഒന്നരകായിനിപ്പു്, ഒയക്കെണ്ണ, ഒരു കായിനരക്കാനും തരാൻ പറഞ്ഞു.

അത്തൻ:- തരാനുള്ള കായു് തന്നയച്ചിട്ടുണ്ടൊ?

വന്നയാൾ- ഞായറാഴ്ച തന്നായ്ക്കാനാപറഞ്ഞതു്

ആദ്യത്തെയാൾ- നേരം മോന്തുായി, ബേം ബേണം.

(അത്തൻകുട്ടി വിളക്കു് കത്തിച്ചു് തുക്കുന്നു. ആദ്യത്തേയാൾക്കു് ഓരോ സാമാനം കൊടുക്കുന്നു)

അത്തൻ:- അരക്കായിനുപ്പു്, അരക്കായിനു് കാസ്സുട്ടും, പിന്നെ?

ആദ്യത്തെയാൾ:- ബാക്കിക്കു് തിന്നാനും.

മറെറയാൾ:- ബേം തന്നാട്ടെ, നേരം പോയു്.

അത്തൻ:- കായ്കൊണ്ട്രീ-കടം തരാനൊക്കുല.

മറേറയാൾ:- നേരം 'മോന്ത്യായി, ഞായറാഴ്ച തീത്തു തരാന്നാ ബാപ്പ പറഞ്ഞയിച്ചത്.

അത്തൻ:- ഞായറാഴ്ച തരുണ്ണ്? യ്യ് കൊണ്ട്ന്ന് തരേ്വാ?

മറെറയാൾ:- ആ-ന്ന്; ഞാൻ തീത്തുതന്നോളം.

(അത്തൻകുട്ടി അയാൾക്കും സാമാനം കൊടുക്കുന്നു. കിട്ടണ്ണി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അത്തൻ- ആരാത്. കിട്ടണ്യാരല്ലെ-കായൊത്തേ്വാ?

കിട്ടണ്ണി- കാശൊന്നും ഒത്തില്ലെടോ-വല്ലാത്ത തിരിച്ചില്. ഈ ആഴ്ചേലെ കൂല്യാണെങ്കിൽ മുഴോൻ കിട്ടീല്ല. കിട്ട്യേത്ന്നെ മുഴോനാവേം ചെയ്യ. ഒരൊററ കാശില്ല കയ്യില്. വരണ ശനിയാഴ്ച തീത്തുതരാം. അമാന്തം വരില്ല

അത്തൻ- എത്ര ശന്യാഴ്ച ബന്നു. എത്ര ശന്യാഴ്ച പോയി? ഇദിന്ന് ബല്ല അറദീണ്ടോ നായരേ? കാക്കാലിച്ചുറപ്പ്യുങ്കിലും ആയ്ചേല് തന്നെങ്കി ഞമ്മൻെറ കായ് തീന്നില്ല്യേന്ന്?

കിട്ടണ്ണി- എടോ. അത്തൻകുട്ടി, മേടിച്ച കാശ് തരണ്ടാന്ന് ആക്കെങ്കിലും ണ്ടാവേ്വ? (ഒന്നുകൂടി അരികിലേക്കു പററിച്ചേന്നു) എടോ ഇന്ന് വീട്ടിലാണെങ്കിൽ അട്ടപ്പിൽ തീക്കുട്ടീട്ടില്ല. ഇന്നു ഒരുപടി ദിക്കിലൊക്കെ പോയി നോക്കി. ഒരു മണി അരിയും കിട്ടിയില്ല. എന്താണ് വേണ്ടതെന്ന് യാതൊരു പിടുത്തവും ഇല്ല. അത് കൊണ്ടാണ് ഞാനിങ്ങ്ട് എറങ്ങിയത്; താനെന്തെങ്കിലും ഒരു സഹായം.

അത്തൻ:- ഞമ്മൻെറ കയ്യിലൊന്യല്യ. തരാനുള്ളത് ആരും തരാഞ്ഞാപ്പിന്നെ, കൂടീന്ന് കൊണ്ടോന്ന് കച്ചോടം ചെയ്യാൻ ഞമ്മൻെറ കയ്യിലില്ല.

കിട്ടണ്ണി:- ഒരു സേറരി മതി-ന്നേയ്ക്ക മാത്രം-നാളേക്കെങ്കിലും ഞാൻ വഴീണ്ടാക്കിക്കൊള്ളാം.

അത്തൻ:— ങ്ങ്ള്ബൈ നോക്ക്യാലും ഇല്ലെങ്കിലും ഞമ്മനെക്കൊണ്ടാവില്ല. ഞമ്മക്ക് ത്ര മുന്ത്യ കച്ചോടോന്നൂല്യ.

കിട്ടണ്ണി:— യാതൊരു നിവൃത്തിയുമില്ലാഞ്ഞിട്ടാണത്ത ങ്കൂടി! നാലഞ്ചു വയസ്സായ ഒരു ചെക്കനുണ്ട്. ഓനുകൂടി ഒന്നും കൊട്ത്തിട്ടില്ല. അര സേറരിയെങ്കിലും തരണം.

അത്തൻ:- അര സേറിനേറം, കാസ്സേറിനേറം കായ്ം പറയാണ്ടെ കായെട്ത്താണി. ആ്.

കിട്ടണ്ണി:— കാശ് കയ്യിലിണ്ടെങ്കിൽ ത്രെണ്ടും പറേണ്ടാടോ - ഇന്നത്തേംകൂടി ക്ഷമിക്ക്ള്. നാളെ തരാനുള്ളതൊക്കെതരാം.

അത്തൻ:— ന്നാ, നാളെ ഞമ്മളരീം തരാം. (അത്തൻ കൂട്ടി സാമാനങ്ങളെടുക്കുവാൻ പോകുന്നു - ആ തഞ്ചത്തിൽ കിട്ടണ്ണി അരി മോഷ്ടിച്ചെടുക്കുന്നു - അത്തൻകൂട്ടി കണ്ടുപിടിക്കുന്നു - കശപിശയാവുന്നു. ഒന്നു രണ്ടാളുകൾ ഓടിയെത്തുന്നു. കിട്ടണ്ണിയെ പോലീസ് സ്റ്റേഷനിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നു)

-- കർട്ടൻ --

രംഗം ഏഴ്

(സ്ഥലം:— പോലീസ് സ്റ്റേഷൻ — സബ്ബ് ഇൻസ്പെക്ടരുടെ ആപ്പീസ്സ് — സമയം രാവിലെ 11 മണി.)

(സബ്ബ് ഇൻസ്പെക്ടർ ഒരു തൊപ്പിയും ചൂരലും കുറെ കടലാസിൻകെട്ടും വെച്ചിട്ടുള്ള ഒരു മേശക്കു മുമ്പിൽ ഒരു കസാലയിലിരുന്നു എന്തോ ചില കടലാസുകൾ തിരിച്ചും മറിച്ചും നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. മുമ്പിൽ കിട്ടണ്ണി തലതാഴ്ത്തി നിൽക്കുന്നു. അടുത്തു് രണ്ടു പോലീസുകാരുമുണ്ടു്.)

സബ്ബ്ഇൻസ്പെക്ടർ:— അപ്പോൾ താനെന്തിനു വേണ്ടീട്ടെ ആ പീടികയിൽ പോയതെന്നേ പറഞ്ഞതു്? അരി എടുക്കാനോ?

കിട്ടണ്ണി:- (തലതാഴ്ത്തിക്കൊണ്ടുതന്നെ) അതെ.

സ: ഇ:- അരിയെടുക്കാൻ മാത്രമായിട്ടാണൊ ആ പീടികയിൽ കയറിച്ചെന്നതു്?

കിട്ടണ്ണി:— അതെ, യജമാന്നെ അരിയെടുക്കാൻ മാത്രം. ഒരു നേരത്തെ ഭക്ഷണത്തിന്നുള്ള അരിയെടുക്കാൻ മാത്രം.

സ: ഇ:- ഒരു നേരത്തെ ഭക്ഷണത്തിനുവേണ്ടീ പീടികയിൽ കടന്നു വല്ലവരും കക്കാറുണ്ടോ?

കിട്ടണ്ണി:— (നിശ്ശബ്ദമായി നില്ക്കുന്നു)

സ: ഇ:- എന്താ മിണ്ടാത്തതെടാ? ഏ? ചോദിച്ചതിന്നുത്തരം പറയില്ലേ? എടാ കഴുതേ, പറയിക്കാനിവിടെ

അറിയാമെന്നറിഞ്ഞുകൂടെ?

കിട്ടണ്ണി:— ഞാൻ വേറെ ഒന്നിനുമായിട്ടല്ല അവിടെ പോയതു്. രണ്ടുദിവസമായി എന്റെ കുടുംബം മുഴുവൻ പട്ടിണി കിടക്കുകയായിരുന്നു.

സ: ഇ:— ഹ! ഹ! പട്ടിണി തീർക്കാൻ നല്ല വഴി, പുതിയ കണ്ടുപിടിത്തമാണല്ലേ? എടാ — എത്ര കാലമായി ഈ സൂത്രം കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടു്? ഇതാണു് വിദ്യ അല്ലെ? അപ്പോൾ നീ ഞങ്ങൾക്കുപരിചയപ്പെട്ടോനാണല്ലൊ? ഇതെത്രാമത്തെ തവണയാണു് ? 856. ആ ഡയറി ഇങ്ങെട്ടെടുക്കടൊ. (856 ഡയറി കൊണ്ടുവരുന്നു. ഇൻസ്പെക്ടർ ഡയറി പരിശോധിച്ചു് അശ്രദ്ധമായി മേശപ്പുറത്തിടുന്നു.)

സ. ഇ— എന്താ നീ പറഞ്ഞു? ഇതാദ്യത്തെ തവണയാണെന്നോ? ആദ്യമായി ഒരു പട്ടിണി വന്നു, ആദ്യമായി കട്ടു, ആദ്യമായി പിടിച്ചു അല്ലേ?

കിട്ടണ്ണി— അതെ, എജമാന്നേ, ഞാൻ ഇതുവരെ കട്ടിട്ടില്ല. എനിക്കു് കക്കണമെന്നുല്ല്യ. കുടുംബത്തിൽ തള്ളയും കുട്ടികളും പട്ടിണികിടന്നു കഷ്ടപ്പെടുന്നതു് കണ്ടപ്പോൾ എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിഞ്ഞൂടാണ്ടെ ചെയ്തതാണു്. വേറെ ഒരു വഴിയും കാണാഞ്ഞു് ചെയ്തതാണു്. അല്ലാതെ ഞാനൊരു് കള്ളനല്ല. ഞാനൊരു മയ്യാദകേടും കാണിക്കാറുമില്ല.

സ: ഇ:— എടാ, നീ ഹരിശ്ചന്ദ്രനേപ്പോലെ സംസാരിക്കുന്നുവല്ലൊ—കാട്ടുകള്ളാ, നീ മയ്യാദകേട് കാണിച്ചിട്ടില്ലത്രെ— എന്റെ കണ്ണിലാടാ പൊടിയിടാൻ ഭാവം? നീ വലിയൊരു തല്ലുകാരനാണെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഏ—അന്നൊരിക്കേ പാട്ട ബാക്കി ചോദിച്ചപ്പോ ആ മനക്കിലെ കായ്സ്ഥനെ നീ അടിച്ചില്ലെ? ഇല്ലേ?—ഏ ഇല്ലെടാ?

കിട്ടണ്ണി:— ഞാനടിച്ചു, ആ രാമൻനായരെ ഞാനടിച്ചു. ഞാനാരോടുണ്ടു്നാ, വേറൊരാളാണെങ്കിൽ അയാളുടെ അഹ

മ്മതിക്കു അയാളെ കൊന്നുകളഞ്ഞേന്നു.

സ. ഇ- പാട്ടബാക്കി ചോദിച്ചാൽ കൊല്ല്വാല്ലെ?

കിട്ടണ്ണി- പാട്ടബാക്കിയ്ക്കല്ല. എന്റെറ സഹോദരിയെ അപമാനിച്ചതിന്നു്. തന്റെറ സഹോദരിയെപ്പററി തെമ്മാടിത്തം പറയുന്നതു കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കാൻ ആക്കാണു സാധിക്കുക?

ഇൻസ്പെക്ടർ:— (ശ്രുണിയെട്ടത്തെഴനേററു്) നീയൊരു സത്യവാനും, അവളൊരു സാവിത്രിയും. പറടാ നേര് (കിട്ടണ്ണിയെ അടിക്കുന്നു).856, ഇവനെ ലോക്കപ്പിൽ വെക്കെടോ. നേരു പറയില്ലെങ്കിൽ പറയിക്കണം.

—കർട്ടൻ—

രംഗം എട്ട്

സ്ഥലം— അതേ പഴകി ദ്രവിച്ച വീട്

സമയം— രാവിലെ

(കുഞ്ഞിമാളു മുറ്റമടിക്കുന്നു—രാമൻനായർ പ്രവേശിക്കുന്നു—കുഞ്ഞിമാളുവിനെ അവളറിയാതെ കുറച്ചുനേരം നോക്കിനില്ക്കുന്നു)

രാമൻനായർ— മനസ്സിനു പറഞ്ഞയച്ചിട്ടവരേത്. എന്താ കാട്ട്വാ

കു: മാ:—ആങ്ങ് രാമൻനായരോ!

രാമൻനായർ:— അങ്ങിനെയാണ് അവിടത്തെ സ്വഭാവം. ഇന്നപ്പോ ഇന്നത് പറഞ്ഞയ്ക്കാ അങ്ങിനെയില്ല അവിടേക്ക്.

കുഞ്ഞിമാളു:— (പെട്ടെന്നു തിരിഞ്ഞുനോക്കിയിട്ട്) എന്താ രാമൻനായര് പോന്നത്?

രാ: നാ:— ഒന്നുണ്ടായിട്ടല്ല, അന്നത്തെ പാട്ടബാക്കിയ്ക്ക് ഒരു ലക്ഷ്യം തന്നിരുന്നുലോ, അതിന്റെ ഒന്നു ചോദിക്കണം എന്നു വെച്ചിട്ടേത്. അമ്മ എവിടെ?

കു. മ:— അമ്മ കുളിയ്ക്കാൻ പോയിരിക്കാ

(കുറച്ചുനേരം നിശ്ശബ്ദത)

രാ. നാ:— കുറച്ചുനേരായ്യോ പോയിട്ട്?

കു മാ: കുറച്ച നേരമായി.

രാ നാ:- ഇത്ര നേരത്തെ ഒറക്ക് കളിക്കാൻ പോവ്വേ?

കു. മാ:- അല്ല ബാലനും കൂടെ പോയിട്ടണ്ട്.

(രാമൻനായർ സന്തോഷവും പരിഭ്രമവും നടിച്ചുകൊണ്ട്)

രാ നാ:- അപ്പോ നിങ്ങള് മാത്രേള്ള ഇവിടെ?

കു.മാ:- അതേ.(വീണ്ടും മുറമടിക്കുന്നു).

(കുറച്ച നേരം നിശ്ശബ്ദത)

രാ. നാ:- ആട്ടെ, നിങ്ങൾക്കും അറിയാലോ, ആ പണം വല്ലതും ഒരുക്കിയിട്ടണ്ടോ?

കു. മാ:— രാമൻനായരെ നിങ്ങൾക്കറിഞ്ഞൂടെ ഞങ്ങടെ സ്ഥിതിയൊക്കെ? ഏട്ടൻ കണ്ണുരു് ജയിലിലാണു്. വാസ്തവത്തിൽ ഞങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയാണു്, ഏട്ടൻ—

രാ: നാ— അതൊന്നുമല്ല കുഞ്ഞിമാളോ്മ്മേ. ഞാൻ പറയുമ്പോ ഒക്കെ നിങ്ങടെ തരക്കേടാ, നിങ്ങൾ വിചാരിച്ചാൽ ഒക്കെ നേരു്യേന്നു.

കു. മാ:—ഞാൻ വിചാരിച്ചാലെങ്ങ്നാ നേരെയാവ്വാ, പാട്ടോം കടോം മറ്റും വീട്ടാൻ എന്നെക്കൊണ്ട സാധിയ്യോ?

രാ നാ:— സാധിയ്യും. അതൊക്കെപ്പോട്ടെ. കഴിഞ്ഞതിനെപ്പററി പറഞ്ഞിട്ട് കായ്യല്യാലൊ, (കുറച്ച നേരം നിശ്ശബ്ദത— കുഞ്ഞിമാള വീണ്ടും മുറമടിക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നു.)

രാ നാ:— കുഞ്ഞ്മാളോ്മ്മ, നിങ്ങളെന്നെ വേണ്ട പോലെ മനസ്സിലാക്കീട്ടില്ല. നിങ്ങളുടെ കഷ്ടപ്പാട് കാണുമ്പോ എനിക്കെത്ര സങ്കടം തോന്നാറുണ്ടെന്നു നിശ്ചയണ്ടോ?

കു. മാ:— എന്നിട്ടാണോ ഞങ്ങൾക്കിത്ര കഷ്ടപ്പാട്; അന്നു നിങ്ങള് കൊറച്ച ദയ വിചാരിച്ചെങ്കിൽ.

രാ. നാ: ഞാനെന്താ ചെയ്യാ? അവടേയ്യൊക്കെ ഒരു വാശിയാണു്. പിന്നെ അതിനു നിങ്ങളും കൂടി അല്പം വിചാരിക്കണ്ടെ? (കുടക്കണ്ണിട്ട മുഖത്തേക്കു നോക്കുന്നു) ഉള്ളതു പറയാലൊ കുഞ്ഞിമാളോമ്മേ. നോക്കിൻ. എനിയ്ക്കു്ങ്ങ

ള്ന്നു് വെച്ചാൽ ... ല്ലെങ്കിൽ എത്രയോ മുമ്പ് നിങ്ങളെ ഇവിടന്ന പറഞ്ഞയച്ചേന്ന്.

കു മാ:— (രാമൻനായരുടെ സംസാരത്തിലെ സൂചന അറിഞ്ഞ്) ഇതൊക്കെ എന്തിനാ എന്നോട്ട് പറേണ് രാമൻനായരെ. എനിക്കിതൊന്നും കേക്കണ്ട.

രാ. നാ:—അങ്ങിനെയല്ല, കുഞ്ഞിമാളേ്ാമ്മേ, പര മാർത്ഥമായിട്ട എനിക്കു നിങ്ങളെ വിചാരിച്ച ഉറക്കം വരാറില്ല. നിങ്ങടെ കുണ്ണിനു്.....

കു മാ:— രാമൻനായരെ, അമ്മ ഇപ്പൊ കൂളിച്ചുവരും. എനിക്കു് പണിയുണ്ട് (പോകാൻ ഭാവിക്കുന്ന.)

രാ നാ:— (തടുത്തു) അങ്ങിനെ അങ്ങ്ട്ട് പോയാൽ മതിയാവില്ല. അമ്മ വരുന്നതിനു മുമ്പ്ന്നേ എനിക്കു നിങ്ങളോട ചിലതു പറയാന്ണ്ട്.

കു മാ:— എന്താണെ? പറയിൻ.

രാ നാ:— അതു് ഞാൻ പറേണൊ?

കു മാ:—എനിക്കു മനസ്സിലാവ്ണ്ല്ല്യ. നിങ്ങള് പറയുന്നതിന്റെ അർത്ഥം എനിക്കു മനസ്സിലാവ്ണില്ല്യ.

രാ. നാ:— മനസ്സിലാവ്ണ്ല്ല്യേ ? എന്തിനാ ഇതൊക്കെ പറേണ്. നടക്കു, അമ്മ ഇപ്പോൾ കൂളിച്ചുവരും. (കുഞ്ഞിമാളുവിനെ തൊടുവാനടുക്കുന്നു.)

കു.മാ:— ഛീ! വിട്ടനിന്നു സംസാരിക്കിൻ. ഇതെന്ത് മയ്യാദയാണ്?

രാ നാ:— പെണ്ണുങ്ങ്ടെ മയ്യ്യാദയൊക്കെ എനിക്കറിയാം. അതൊക്കെപ്പോട്ടെ, കുഞ്ഞിമാളേ്ാമ്മേ, രാമൻനായരുടെ അടുത്തെന്തിനാ ഈ നാടുങ്ങളൊക്കെ (കൈ പിടിക്കുന്നു)

കു. മാ:— (കൈ കുതറി വിടുവിച്ചു) കടന്നു പോവിൻ നായരെ!

രാ നാ:— അത് പോട്ടെ, ഞാപ്പോ, പെണ്ണേ, നിന്നെപ്പോലെ ഒരായിരം പെണ്ണുങ്ങളെ കണ്ടിട്ടുണ്ടെടീയ് രാമൻ നായര് (പിടിക്കാൻ ചെല്ലുന്നു)

കു മാ:— അരുത് നില്ക്കുവടെ, ഹും! തെമ്മാടിത്തം കാണിക്കുന്നു! ചോദിക്കാനാളില്ലെന്നാണോ വിചാരിച്ചത്?

രാ നാ:— ആരാണ്ടെടീയ്. രാമൻനായരോട് ചോദിക്കാൻ? ഒന്നു കാണട്ടെ, (വീണ്ടും പിടിക്കാനടുക്കുന്നു)

കു മാ:— അരുതെന്നല്ലെ പറഞ്ഞത്. ഓമ്മവെച്ചോളു രാമൻനായരെ, ഇനി ഒരടി മുമ്പോട്ട വെച്ചാൽ ഈ ചൂലാണ് നിങ്ങളുടെ മുഖത്ത്. കരുതിക്കളിച്ചാൽ മതി.

രാ നാ:— നിനക്കുണ്ടോടി അതിനുശിര്? എന്നാ ഒന്നു കാണട്ടെ, (രാമൻ നായർ വീണ്ടും പിടിക്കാനടുക്കുന്നു— കുഞ്ഞിമാളു സഹിക്കാൻ വയ്യാത്ത ദേഷ്യത്തോടെ ചൂലുകൊണ്ടടിക്കുന്നു. രാമൻനായർ കോപാകുലനായി കുഞ്ഞിമാളുവിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്നു)

കു.മാ:—ഫൂ തെമ്മാടി, പോ പടിപ്പുറത്ത്, നാണല്ല്യ! മയ്യാദേല്ല്യ. പ്രമാണിയാണത്രെ! പണക്കാരനാണത്രെ! ത.ന്റെ പണോം പ്രമാണിത്തോം എനിക്കു പുല്ലാണ്. വെറും പുല്ല്. പോ പുറത്ത്.

രാ നാ:— ഇതിനു സമാധാനം പറയാൻ എനിക്കറിയാം. പക്ഷെ, നീയൊരു പെണ്ണൊരുത്തിയായിപ്പോയി. അല്ലെങ്കിൽ കാട്ടിത്തന്നേനെ,

കു മാ:— ഇതിലധികം തനിക്കെന്താ കാട്ടാനുള്ളത്? പാട്ടബാക്കിയെന്നും പറഞ്ഞു് ഞങ്ങളുടെ മുതലൊക്കെ തട്ടിപ്പറിച്ചു ഞങ്ങളെ പട്ടിണിയിട്ടു കൊല്ലാറാക്കി. എന്നെ അപമാനിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു. - നായ്- നീചാ-തനിക്കെന്താ ഇതിലേറെ കാണിക്കാനുള്ളത്?

രാ: നാ— നോക്കിക്കോ പെണ്ണേ, ഇന്നു നീ എന്നെ

അടിച്ചോടിച്ചു. നാളെ ഞാൻ നിന്നേയും അടിച്ചോടിക്കും. ഓമ്മ വെച്ചോ (പോകുന്നു)

കു: മാ:— വാ! നിന്റെ പ്രമാണിത്തോം കൊണ്ടു. വാ കാട്ടിത്തരാം. ഇനി ഈ മുറത്തു കാലെടുത്തു കുത്തുമ്പൊ ഓമ്മിച്ചോ, എന്നും പൂല് പിടിയ്ക്കുന്ന കയ്യാന്നു്!

—കട്ടൻ—

രംഗം ഒമ്പതു്

(സ്ഥലം മുക്കാട്ടിരി മനയ്ക്കലെ പത്തായപ്പുരയിലെ ആഫീസു് മുറി. സമയം ഉച്ചതിരിഞ്ഞു 3 മണി. മനക്കലെ കാരണവർ അഛൻ നമ്പൂതിരി ഉച്ചക്കലെ ഉറക്കം കഴിഞ്ഞു ചാരുകസാലമേൽ ഇരിക്കുന്നു കസാലക്കയ്യിന്മേൽ ഒരു വെള്ളരിക്കൻ പിച്ചളച്ചെല്ലം വെച്ചിട്ടുണ്ടു്. കായ്സ്ഥൻ രാമൻനായർ നാൾവഴി ബുക്കുകളും റിക്കാർട്ടുകളും — സ്റ്റീൽപെൻ-മഷിക്കുപ്പി മുതലായവയും നിറഞ്ഞുകിടക്കുന്ന മേശക്കരികിൽ വണക്കത്തോടെ നിൽക്കുന്നു. അയാളുടെ ചെവിയിൽ ഒരു പെൻസിലുമുണ്ടു്.

ജന്മി:— (കോട്ടവായിട്ടു മുറുക്കിക്കൊണ്ടു) അപ്പഴേ, രാമ, ഇന്നെത്രായി തീതി? എട്ടസ്സേ, വാരത്തിന്റെ കായ്യം നീര സ്സ്യേയു്.

രാമ:— റാൻ, ഇന്നെട്ടാന്ത്യാ വ്ടോണ്ടു്.

ജന്മി:— ഇന്നെട്ടാ അല്ലെ? കാത്തിക അമ്മേടെ ചാത്തം, അന്നാണല്ലൊ വാരം തൊടങ്ങ്ാ. അപ്പൊ എത്രാന്ത്യാവും?

രാമ:— ഇരിപത്തഞ്ചാം തീതി വാരപ്പഴേരി തൊടങ്ങും, വ്ടോണ്ടു്.

ജന്മി:— അന്നേക്കു് വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങളൊക്കെ ആയിട്ടില്ല്യെ? കൂടിയാന്മാരേം പാട്ടക്കാരേം ഒക്കെ ക്ഷ അറീച്ചിട്ടുണ്ടലൊ? ഈയാണ്ടിലു് വാരം നന്ന അവീലായിട്ടു് പോരാന്നുണ്ടു്. ഒന്നൂണ്ടായിട്ടല്ല. ഓത്തന്മാരും ആഢ്യന്മാരും

ഒക്കെ ക്ഷ വരും. അതോണ്ട് ഈയാണ്ടില് എങ്ങന്യായാലും അത്ര ശ്രോന്നാക്കച്ചു, എന്താ അങ്ങ്നെല്ലെ, രാമ?

രാമൻ:— റാൻ, അങ്ങന്യാവ്ടോണ്ട്. കൂടിയാന്മാരോടൊക്കെ പറഞ്ഞിട്ടണ്ട്. പക്ഷെ ഇയാണ്ടില് പിരിവൊക്കെ മഹാമോശമാണ്. തരാന്നള്ളോരാരും ഒന്നും തര്ണില്ല്യ. മിച്ചവാരം, പാട്ടം ഇതൊക്കെ ചോദിച്ചാ തൊടങ്ങ്യായി, പട്ടിണി ആണ്, അതാണ്, ഇതാണ്, എന്നൊക്കെ. അവറേറാള്ടെ കൂറല്ലാ. വ്ടോണ്ട്. നാളികേരത്തിന്നും നെല്ലിന്നും ഒന്നും വിലയില്ലാണ്ടായിരിക്കുന്നു. കാലക്ഷാമം.

ജന്മി:— അങ്ങന്ന്യാത്. കാലക്ഷാമത്തിന്റെറ കഥയൊന്നും പറയാനില്ല. ന്ച്ചിട്ട് വാരം ങ്ട്ട് വേണ്ടാക്കേ്യ? അത്ണ്ടാവില്ല്യട്ടോ, രാമാ. എന്റെ കാലം കഴിയ്യോളം വാരം പൂരം ഇതൊക്കെ മൊടക്കാവില്ല്യ.

രാമ:— വാരപ്പഴേരി മൊടക്കണംന്നല്ല അടിയൻ വിടകൊള്ള്ണ്. നികുതിതന്നെ കള്ളന്മാരടയ്ക്ക്ണ്ല്ല്യ. ഒരാളും നികുതി മുഴവൻ അടിച്ചിട്ടില്ല. പിന്നെല്ലെ പാട്ടം!

ജന്മി:— ചോദിയ്ക്ക്ാന്നേള്ളു,ഇപ്പോ കള്ളന്മാക്കും നികുതിണ്ടോ? ആഹാ! നിക്ത്യെന്നെ മുഴോനും അടച്ചിട്ടില്ല്യേ, ആരും? ഒക്കെക്കയ്യീന്നു് അടക്കേണ്ടിവന്നോ? കൂടിയാന്മാരിങ്ങിനെ നികുതിബാക്കി വെച്ചാ വെഷമം തന്ന്യാ. അപ്പോ രാമാ, ഇന്യെത്തെക്കൊല്ലോം ഇവറേറാളിങ്ങനെ ബാക്കി വയ്ക്ക്ോ?

രാമ:— ഇല്ല്യാവിടോണ്ട്. അതിന്നു അടിയൻ പണിയെടുത്തിട്ടണ്ട്. ഒക്കെ കൂട്ടപട്ടയമാക്കാൻ ഹർജി കൊടുത്തിട്ടണ്ട്. ഇനി നികുതി ബാക്കികൊണ്ടു നമുക്കു ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടി വരില്ല്യാ വിടോണ്ട്.

ജന്മി— അഹാ! അങ്ങന്ാല്ലേ? എന്നാ ഇനി നികുതി ബാക്കിക്ക വാറണ്ട് വര്ല്ല...വ്വോ? അതിശ്ശി പൊറുത്യായി. പിന്നെ ബാക്കി ആരും തന്ന് തീക്കില്ലെങ്കിൽ ഒക്കേം കേസ്സ്

കൊട്ടക്ക്വാ. അതേ പറവൂ. ഒക്കെ കൊട്ടക്ക്വന്നെ. കിട്ടോന്നു ഒന്നു നോക്കട്ടെ. ആ കിട്ടണ്ണീടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒക്കേം ഒഴിപ്പിക്കണം.

രാമ:— റാൻ. അത്ന്നേ പറവൂ വിടോണ്ട്—ഹ്—കിട്ടണ്യോ? അടിയനു അവറകളെ വിചാരിക്കുമ്പോ വരണ ഒരു കലി! കള്ളന്മാര് ഒക്കേനീം നാട്ടീന്ന് തച്ചോടിക്കണം എന്നേ നാട് നേര്യാവൂ.

ജന്മി:— അവന്റെ കഥ നിരീശ്ശ്യാ ഞാനേയ്. ഇങ്ങ് നായീലോ! ഇത്ര ക്രൂത്തം കെട്ടലോ. അവന്റെ അമ്മാമൻ ആ കോന്തുണ്ടാർന്നാലോ! അവനും പാട്ടോം മിച്ചവാരോംന്നും തരില്യാച്ചാലും, കക്ക്വാ പൊളിപറ്വാ ഇതൊന്നും ഉണ്ടാന്നില്ല. ഇപ്പോ അങ്ങനല്ലാണ്ടായി. ഇന്നതേ പറയാവൂ, ഇന്നതേ കാട്ടാവൂ അങ്ങനെല്ല്യാണ്ടായ്, ഓ കലീടെ ഒര്ര്ര്ര്ര്—എന്താ പറഞ്ഞ്—ഒര് വൈഭവം.

രാമ:— തന്നേന്നെ, അവനു കിട്ടണ്ടത് കിട്ടീട്ട്ണ്ട്. ആ കട്ട കേസ്സിലേ ഓനെ ആറുമാസത്തിനു ശിക്ഷിച്ചു.കള്ളൻ! അവനു മതിയായിട്ടില്ല്യ. ആറുമാസം പോരാ. അന്നു പാട്ട ബാക്കി ചോദിച്ചപ്പോ അടിയനായോണ്ടു അടിച്ചില്ല. അടിയനെ തല്ലാൻ വന്നു. ക്രൂത്തം കെട്ടോൻ. അവനു ഇതല്ല, ഇതിലധികം പററണം.

ജന്മി:— അങ്ങന്ന്യാത്. കമ്മ്ഫലം അനുഭവിയ്ക്കാണ്ടിരിക്കില്ല. കൂടല്ലൂരെ കുഞ്ഞിക്കാവ്ന്മൂരിങ്ങ്നെ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അതിയായിട്ട് പുണ്യം ചെയ്താലും അതിയായിട്ട പാപം ചെയ്താലും അതിന്റെ ഫലം ഇഹത്തിലന്നെ അനുഭവിക്കും. അതാ ഇതൊക്കെയ്. കിട്ടണ്ണീടെ കഥ പറഞ്ഞപ്പോ നിരീശ്ശ്യാ അവറെടെ കൂലിശ്ശീട്ട് റേസ്യാക്കിക്കഴിഞ്ഞില്ല്യേ? ശ്യാളായീലോ പറഞ്ഞൊടങ്ങീട്ട്.

രാമ:— റാൻ, അടിയൻ അതിനെപ്പററി തിരുമനസ്സിലൊണത്തിക്കാൻ തൊടങ്ങേന്നോടണ്ട്. അവററ കൂലിശ്ശീട്ടെ

ഴതാൻ കൂട്ടാക്കുംന്നു് അടിയന്നു തോന്നു്ണ്ടു്ല്യ, പല തവണ ഇവറേറാളോട്ട വിടോണ്ടു് നോക്കി. കിട്ടണ്ണി ജയിലിൽ നിന്നു വരട്ടെ, എന്നാ പറേണു്. ആ കള്ളൻ വിട്ടവന്നു കൂലി ശ്ശീട്ടെഴുതിത്തരുംന്നു് അടിയന്റെ പഴമനസ്സിൽ തോന്നു്ണില്ല്യ.

ജന്മി:— കൂലിശ്ശീട്ടെഴുതിത്തരില്ല്യേ? എന്നാ പെര ഒഴിഞ്ഞുതന്നേക്കട്ടെ—ആങ്ങു്—സംശല്ല്യ, ഒഴിഞ്ഞു എങ്ങട്ടാ ന്നേച്ചാ കടന്നു് പൊയ്ക്കോട്ടെ

രാമ:— കൂലിശ്ശീട്ടിന്മേൽ തന്നെ ചെററകളെ ആ പറമ്പിൽ ഇരുത്ത വയ്യാവു്ടോണ്ടു്. ആ പറമ്പു് മുഴവൻ നാനായ്ധാക്കീടക്കു്ണു് വ്ടോണ്ടു്. ഒരൊററ തെങ്ങ്മ്പക്കായി മനക്കലേക്കു് കിട്ടു്ണ്ടല്ല്യ. കഴിഞ്ഞ കേററത്തിന്നു ഒരൊററ മന്നിങ്ങ കിട്ടീട്ടില്ല.

ജന്മി:— ഒക്കെ കള്ളന്മാരു് കൊണ്ടുപോവ്വാല്ലേ? നോട്ടക്കാരൻ ഇല്ലേ?

രാമ:— അവൻ കഴിഞ്ഞ കേററത്തിനു നോട്ടം ഒഴിഞ്ഞു. പറമ്പിൽ താമസിക്കുന്നവരു് തെങ്ങിമ്മക്കായിട്ടു് പറമ്പു് നശിപ്പിക്കാൻ തൊടങ്ങ്യാ നോട്ടക്കാരനു് ഒരു പൊത്തു്രു്ത്തുല്ല്യ.

ജന്മി:— അഹാ! ഒക്കേ അവറേരു് ഇട്ടു്തിന്നു്വോ? ചോതിക്കാണ്ടെ? അതു പററില്ല്യലോ.

രാമ:— തിന്നെ്ാന്ന്യല്ല്യ, ഒരു മന്നിങ്ങിട്ട, അതിനൊക്കെ ഒരു മയ്യ്ാദേണ്ടു്. അതല്ലലോ വ്ടോണ്ടു്, തോന്നേ്യാണങ്ങു് തേങ്ങിടു്വാ. രാത്ര്യായാ ആളു്കളു്വരാ, തെങ്ങിമ്മക്കേറിതേങ്ങ്യാടു്വാ—തിന്നു്വാ—തോന്നിയതു കാട്ടു്വാ-കൂത്താടിയ്ക്കുവാ. ഇതാണു് അവു്ടത്തെ വട്ടം. എല്ലാം അടിയന്നു വിടകൊള്ളാൻ വയ്യാ വ്ടോണ്ടു്, ഒരു ജാതീല്ല്യ. മതോല്ല്യ. ഒന്നുല്ല്യ- ഹായു് നാട്ടിനെ മുടിക്കാൻ തീന്ന വക. ഒരാളെ

പേടി വേണ്ടേ? ഒരൊടമസ്ഥൻ ഇല്ല്യാന്ന്വാ അവര്ടെ നാട്യം.

ജന്മി:— അഹ ! ഇത്രായോ? ഒടമസ്ഥൻണ്ടോന്ന് നോക്കട്ടെ. പറമ്പങ്ങ്ട്ട് തോന്ന്യോണം നശിപ്പിക്ക്വാ? അഹ്വാ? അങ്ങ് നീണ്ടോ ഒരു തോന്ന്യാസം? ആ കള്ളന്റെ തള്ളേല്യേ? ആ ജന്തു ശ്രീ കരഞ്ഞു പറഞ്ഞപ്പോ ആ പറമ്പിൽ പാത്തോട്ടേന്ന് നിരീക്കേ ത്. ഇപ്പോ ഒപകാരം ചെയ്തതു ഓര്ത്തായി. സംശല്യ. ഒക്കേം കൂടിയിറങ്ങിപ്പൊക്കോട്ടെ. താമസിക്കണ്ട — നാളെത്തന്നെ പൊക്കോട്ടെ. കൂടിയെറങ്ങ്ല്യേ? എന്നാ എറക്കിപ്പറഞ്ഞയക്ക്വാ-ട്ടോ-രാമാ. സംശയ്ക്കണ്ട. എറക്കിപ്പറഞ്ഞയച്ചോള്ണ്ട്. പറമ്പിന്ന ഒടമസ്ഥൻണ്ടോന്ന് ഒന്നറിയണല്ലോ!

രാമ:— ഞാൻ, അടിയൻ വേണ്ടതു ചെയ്തോളാം.

— കട്ടൻ —

രംഗം പത്ത്

(അമ്മയും, ബാലനും, കുഞ്ഞിമാളുവും പ്രവേശിക്കുന്നു)

അമ്മ:- എന്റെ കിട്ടണ്ണി ഇവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ! ഇങ്ങിനെ ഒന്നും വന്നേന്നില്ല. ഒരു മാസം ഒരു യുഗം പോലെ കഴിഞ്ഞു. ആ രാമൻനായർ പറഞ്ഞിച്ച പണിയാണു്. ഗുരുവായൂരപ്പാ! ഞങ്ങളിനി എന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതു്?

ബാലൻ:— അമ്മേ, ഏട്ടനെന്താ വരാത്തതു്? എന്താ കുപ്പായം കൊണ്ടുവരാത്തതു്?

അമ്മ— ഇല്ല, ബാലാ, ഏട്ടനിപ്പൊന്നും വരില്ല. ഏട്ടൻ ജെയ്ലിലാണു്. നാലഞ്ചു മാസം കൂടി കഴിഞ്ഞാ വരും:

ബാലൻ:— എന്റെ പിറന്നാൾക്കു വരില്ലേ ഏട്ടനമ്മേ? അല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട, നോക്കും പോവ്വാ ജേലിലേക്കു്. എന്നാ ലേട്ടനെ കാണാലൊ?

കുഞ്ഞിമാളു— അതെ, ജെയിലിൽ പോവുകയാണി തിൽ ഭേദം. എന്നാൽ പട്ടിണി കിടക്കേണ്ടലൊ അമ്മേ. ഞാൻ പട്ടിണി കിടക്കുന്നതിൽ എനിക്കു വേദനയില്ല. എന്നാൽ എന്റെ അമ്മയും എന്റെ ബാലനും (കണ്ണിൽ വെള്ളം നിറഞ്ഞു തുളുമ്പുന്നു)

ബാലൻ— ഏടത്തേയ്, അവിടെ വറുള്ള കഞ്ഞി കിട്ടേലാ.

(രാമൻനായർ പ്രവേശിച്ചുകൊണ്ട്)

ഇപ്പം മതിയായില്ലേ. ഇങ്ങ്നാ ട്ടേ്ാ രാമന്നായരോട്ട കളിച്ചാൽ.

കുഞ്ഞിമാളു— (കണ്ണു തുടച്ച് ഗൌരവത്തോടുകൂടി) അതേ, എന്താണ് ചെയ്യാൻ വയ്യാത്തത്. ജന്മിക്കു പറഞ്ഞ കായ്സ്ഥൻ. ഒത്ത തൊണ. ഒറ്റ നുകത്തിനു പൂട്ടണം. പറയിൻ നായരെ, എത്ര കുടുംബങ്ങളെ നിങ്ങൾ അഗതികളാക്കി?

രാ. നാ:— (കോപത്തോടുകൂടി) എന്ത്? ഞാഞ്ഞൂളം തല പൊന്തിച്ചു തുടങ്ങ്യോ? ഇനിയും ധിക്കാരം അവസാനിച്ചില്ലെ?

കു. മാ— ഇല്ല, നായരെ. ഗ്രഹണസമയത്തു ഞാഞ്ഞൂളിനും വിഷമുണ്ട്. അതറിയില്ലേ നിങ്ങൾക്കു"? ചതഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ ചവിട്ടിയ കാലിന്മേൽ അതും കടിക്കും.

അമ്മ— ആരാത് കുഞ്ഞിമാളേ്ാ. മേല്കീഴ്ല്ലാണ്ട് ങ്ങനെ ഓരോന്നു പറേര്ത്. രാമൻനായരെ, ദേഷ്യപ്പെടര്ത്. സങ്കടംകൊണ്ടു പറഞ്ഞതാണെ. ഇവിടെനിന്നു ഞങ്ങളെ പറഞ്ഞയച്ചാൽ ഞങ്ങളഗതികളായിത്തീരും. ഞങ്ങൾക്കു ഒര് സ്ഥലവുമില്ല. നോക്കിൻ. ഈ കുട്ടിയെയും പെണ്ണിനേയും വെച്ചു ഞാനെങ്ങ്ട്ടാ പോവ്വ്ാ (കരയുന്നു).

രാ. നാ:— കൊള്ളാം. ഈ വകക്കാക്കു ആവശ്യമുള്ളപ്പോളെല്ലാം വരും കരച്ചിലു് —ഹും—പക്ഷേ, രാമൻനായരുടെ അടുത്ത് ചപ്പടാച്ചി ഒന്നും ഫലിക്കില്ല. അന്തോം കുന്തോം ഇല്ലാത്ത നാഞ്ഞൂള്. ചെറപ്പെറുക്ക്യോള്.

ബാലൻ:— വേണ്ട. ഏറെ കളിക്കണ്ടാ. എന്റെ വീട്ടിന്നു് കടന്നു പോവ്വാ. നല്ലത്. ഹും.

രാ: നാ:— എന്തെടാ ചെക്കാ പറഞ്ഞത"? നിന്റെ വീട്"?

(ബാലൻ ഗൗരവത്തോടുകൂടി നോക്കുന്നു.)

രാ: നാ:— എന്തെടാ തുറിച്ചുനോക്ക്"ണതു"?

(ബാലന്റെ തലയിൽ കിഴക്കുന്നു. ബാലൻ ഉറക്കെ കരയുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു പല്ലുകടിച്ചു കോപം ഒതുക്കുന്നു.)

രാ: നാ.— എന്തായാലും അഹമ്മതി അവസാനിയ്ക്കിട്ടില്ലേ! പറങ്ങോടാ, പറ-ങ്ങോ-ടാ.

(പറങ്ങോടൻ എന്ന ഭൃത്യൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാ: നാ:— ഇപ്പോൾ തന്നെ കഴിഞ്ഞോട്ടെ. എല്ലാറ്റിനും പിടിച്ചു പുറത്താക്കു". ഉം, പോവിൻപുറത്തു". നാശ്ശുള". പറങ്ങോടാ, എന്തെടാ മിഴിച്ചു നിക്ക്"ണു"? ഉം-വേഗം.

(പറങ്ങോടൻ വീട്ടിൽനിന്നു ചട്ടിയും കലവും മറ്റും എടുത്തു പുറത്തെറിഞ്ഞു പൊട്ടിക്കുന്നു. അമ്മയേയും മക്കളേയും, പിടിച്ചു പുറത്താക്കുന്നു. അവർ കരയുന്നു.)

- കട്ടൻ -

രംഗം പതിനൊന്ന്

(സമയം: ഉച്ചയോടടുത്തു. സ്ഥലം: നിരത്തുവക്കത്തു് ഒരു മരത്തിന്റെ ചുവട്ടു്.

(അബോധയും ആസന്നമരണയുമായ അമ്മയെ ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടു് കുഞ്ഞിമാളു അടുത്തിരിക്കുന്നു. അരികത്തു വിശപ്പുകൊണ്ടു തളർന്ന ബാലൻ കിടന്നുറങ്ങുന്നുണ്ടു്. അടുത്തു് അവിടവിടെയായി ചില ചട്ടികളും കീറിപ്പറിഞ്ഞ ഭാണ്ഡങ്ങളും)

കുഞ്ഞിമാളു:— (നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു്) ഹാ! എന്റെ ഈശ്വരാ! എനക്കിതും അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു. പട്ടിണി കിടന്നു ദണ്ഡം പിടിച്ചു മരിക്കാറായ അമ്മ ഈ നിരത്തുവക്കത്തു് കിടന്നു ഇങ്ങിനെ ഞരങ്ങ്ണതു് ഞാനെങ്ങിനെയാണു് കണ്ടുകൊണ്ടിരിയ്ക്കു്വാ? കാറ്റും വെയിലും കൊള്ളാണ്ടെ ഒന്നു കിടന്നുപൊറുക്കാൻ ഒരിടമെങ്കിലും ഉണ്ടാന്നെങ്കിൽ! എന്റെ ദൈവമെ! ഞാനെന്താ ഇനി ചെയ്യേണ്ടതു്? എനിക്കൊന്നും നിശ്ചല്യു. ഏട്ടനിപ്പോ—

അമ്മ— (കണ്ണുമിഴിച്ചു ചുറ്റും നോക്കി, ഇഴയുന്ന സ്വരത്തിൽ) ആ! കിട്ടണ്ണി വന്നോ? എട്ടത്തേപോ എന്റെ മോൻ ഒ! ന്റെ കുഞ്ഞിമോനെ, ഞാനെത്രനേരായി ന്റെ മോനെ

കാത്തിരിക്കുണ്ട് കിട്ടണ്ണി.....

കുഞ്ഞിമാളു:— (നിറഞ്ഞ കണ്ണുനീരോടു്) ഏട്ടൻ വന്നിട്ടില്ല്യ അമ്മേ, ഏട്ടനെങ്ങ്നാ ഇപ്പോ ഇങ്ങട്ട് വരാൻ സാധിയ്ക്കൂ? ഏട്ടനെ പോലീസ്കാര് ജയലിലേക്ക് പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോയില്ലേ? പിന്നെ ഏട്ടനു നമ്മുടെ അടുക്കലേക്കു വരാൻ കഴിയോ? ഹാ! ഏട്ടൻ ഇവിടെ ണ്ടാന്നെങ്കിൽ നോക്കിത്രയൊന്നും കഷ്ടപ്പെടേണ്ടി വന്നേന്നില്ല. യാതൊരാശ്രയോല്ല്യാണ്ടെ അമ്മ ഇങ്ങിനെ നിരത്തുവക്കത്തു കിടന്നു നരകിക്കുന്നതു കാണുമ്പോഴാണു എനിക്കു സഹിക്കവയ്യാത്തതു്. (കരയുന്നു:)

അമ്മ:— കരഞ്ഞിട്ടൊന്നും കായ്ല്യാന്റെ കുഞ്ഞിമാളു. ഒക്കെ ഈശ്വരേച്ഛ! ഇങ്ങിനെ വഴിവക്കത്തു കിടന്നു മരിക്കണം ന്നാ എന്റെ തലേലെഴുത്തു്. എന്താ കാട്ട്യാ അയ്യോ! (നെഞ്ഞത്തു കൈവച്ചു വേദന നടിക്കുന്നു) എന്തു വേദന! ഇവിടെ....കുഞ്ഞിമാളു.....

കുഞ്ഞിമാളു:— എവിട്യാ അമ്മക്കു വേദന? മാറത്തോ? (അമ്മയുടെ മാറത്ത് തലോടുന്നു)

അമ്മ:— ഇപ്പോ കുറച്ചുഭേദം തോന്നുണ്ട്, വേദനക്കു്. ബാലനെട്ടത്തു കുഞ്ഞിമാളു?

കു. മാ:— ഇവിടെ കിടന്നൊർങ്ങ്ണുണ്ട്. വിശപ്പോണ്ട് തളർന്നു ഈ വെറും മണ്ണിൽ കെടന്നുറങ്ങ്ണു പാവം!

അമ്മ:— (ഏറിവരുന്ന വേദനയോടെ) ബാലനെ വിചാരിക്കുമ്പഴ്യാ എന്റെ കുഞ്ഞിമാളു, എനിക്കു വല്ലാണ്ടെ വ്യസനം തോന്ന്ണത്. കിട്ടണ്യാണെങ്കിൽ ജയിലില്— ഞാനൊ—ഞാൻ ചാവാൻ കിടക്കുന്നു—നിയ്യല്ലാണ്ടെ ആരുല്ല്യാട്ട്യാ-കുഞ്ഞിമാളു അവനു്. നീ അവനെ നല്ലോണം നോക്കണം ഞാൻ പോയാൽ.

കുഞ്ഞിമാളു— അയ്യോ, അമ്മേ, അങ്ങനെയൊന്നും പറയരുതെ. അമ്മ മരിയ്ക്കുംന്നും ആയിട്ടില്ല്യ. അമ്മ മരിച്ചാപ്പിന്നെ ഞങ്ങടെ സ്ഥിതിയെന്താ?

(അമ്മയുടെ നെഞ്ഞത്തെ വേദന വർദ്ധിക്കുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു തലോട്ടുന്നു.)

അമ്മ— അയ്യോ-എന്തൊരു ചൂട്. കുഞ്ഞിമാളു. ആരാ എന്റെ മേലൊക്കെ തിയ്യ് കോരിടണതു്? ആവൂ എന്തൊരെരിച്ചല്. കു. മാ— തിയ്യല്ലാ, അമ്മേ, ഇങ്ങോട്ടും വന്നു വെയിലു്. ഇനി എങ്ങോട്ടാ അമ്മയെ മാറ്റിക്കിടത്തേണ്ടതു്? (ചുറ്റുപാടും നോക്കിയിട്ടു്) അടുത്തൊന്നും ഒരു തണലും കാണാനില്ല്യാ. ഹായ്,പാവങ്ങൾക്കു കിടന്നു ചാവാൻ ഒരു തണൽ കൂടി ഈശ്വരൻ കൊടുക്കില്ല്യാ? എന്തൊരു പക!—ഞാനെന്താ ചെയ്യേണ്ടതു്? എന്റെ ഈശ്വര! അമ്മേ! ഈ മരത്തിന്റെ കടയ്ക്കലു് കുറച്ചു തണലുണ്ടു്. ഞാൻ പതുക്കനെ അമ്മയെ എടുത്തു ആ തണലത്തു കൊണ്ടുപോയി കിടത്തട്ടെ?

അമ്മ:— വേണ്ട, കുഞ്ഞിമാളു. അതൊന്നും വേണ്ട. എവിടെക്കിടന്നു ചത്താലെന്താ? ഈ മഹാപാപി വെയിലത്തുകിടന്നു ചാവണന്നേരിക്കാം ദൈവത്തിനുകൂടി ഇഷ്ടം— അയ്യോ, കുഞ്ഞിമാളു, വല്ലാണ്ടെ ദാഹിക്കുന്നു. ഒരു തുള്ളി വെള്ളം-ഒരു തുള്ളി—(വായ് പിളർക്കുന്നു)

(കുഞ്ഞിമാളു അടുത്തിരിക്കുന്ന ഉടഞ്ഞ ചട്ടിയിൽനിന്നു വെള്ളമെടുത്തു തുള്ളി തുള്ളിയായി അമ്മയുടെ വായിൽ ഒഴിച്ചുകൊടുക്കുന്നു)

(അമ്മ ഒരിറക്കു് പണിപ്പെട്ടു കഴിച്ചു)

മതികുഞ്ഞിമാളു-എനിക്കു വയ്യല്ലൊ—

എന്റെ കുഞ്ഞിമാളു-ഞാൻ ചാവാറായി-

ഞാൻ ചത്താ, ബാലനെ—അയ്യോ—നല്ലോണം-നോക്കണം- കെട്ടോ-അവനു് നിയ്യല്ലാണ്ടെ- ആവൂ- ഒരാശ്വാസയോല്ല്യ. ഞാൻ മരിച്ചാൽ-(കിതപ്പു കൂടിക്കൂടിവരുന്നു) നിയ്യേയ്-അവനേം കൊണ്ടു- മനക്കപ്പോയി തിരുമനസ്സി

ലോട്ട- സങ്കടം പറഞ്ഞാൽ- അവിടന്നു (ശബ്ദം പിന്നെ പ്പിന്നെ നേക്കുന്നു) എന്തെങ്കിലും -ചെയ്യാണ്ടിരിയ്ക്കി-ല്യ.

കു. മാ:— ഇല്ല്യാ, അമ്മേ, ഞാൻ മനക്കലേക്കു ഈ ജന്മത്തു പോവില്യ. നമ്മളെ ഈ നിലക്കാക്കിയ ആ ദുഷ്ട നായ ജന്മീടെ പടി ഞാനൊരിക്കലും കേറില്യ. അമ്മ വ്യസനിക്കേണ്ട. ബാലനെ ഞാൻ നല്ലപോലെ നോക്കി ക്കൊള്ളാം. എന്തു തൊഴിലെടുത്തിട്ടെങ്കിലും ഞാൻ ബാലനെ രക്ഷിച്ചോളാം.

അമ്മ— (മുഖത്ത് കുറച്ചുനേരംനിന്ന സന്തോഷപ്രകാശത്തോടെ) എന്റെ മോളെ - അതു മതി- എനിക്കു അതു മാത്രം മതി കുഞ്ഞിമാളു - എനിയ്ക്കൊക്കെ - സുഖമായി- ഞാ എനിക്കു- മരിയ്ക്കാം!- അതിനു-മുമ്പെ-എന്റെ കി-ട്ട-ണ്ണി-യെ-ഒന്നു-കാ-ണാൻ—ക-ഴി-ഞ്ഞെ-ങ്കി-ൽ!—കി-ട്ട-ണ്ണി.

(ശബ്ദം ക്രമേണ നേത്തു തുടങ്ങുന്നു — ഊഞ്ചൽ വലി തുടങ്ങുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു പൊട്ടിക്കരയുന്നു. തിരക്കു കേട്ടു ബാലൻ ഉണ്ണൊഴുന്നേറ്റു അമ്മയുടെ മുഖത്തേക്കു പകച്ചു നോക്കുന്നു.)

ബാലൻ:—അമ്മേ, അമ്മേ.....അമ്മേ.....

— കട്ടൻ —

രംഗം പന്ത്രണ്ട്

(സ്ഥലം: വൃഭിചാരശാലസമയം: രാത്രി ഒമ്പതുമണി കഴിഞ്ഞു്

കുഞ്ഞിമാളു സാമാന്യം മോടിയുള്ളതും, ആകർഷകവും വേശ്യോചിതവുമായ വേഷത്തോടുകൂടി നിലാവത്തു് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും അക്ഷമയായി വിലാസപൂവ്വം ഉലാത്തുന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ കുരിരുട്ടിലേക്കു് ഉൽക്കണ്ഠയോടെ നോക്കുന്നുണ്ടു്. ഉമ്മറത്തു് ഒരു അമേരിക്കൻ ലേമ്പു് ഇരുന്നു പുകഞ്ഞു കത്തുന്നുണ്ടു്. അതിന്റെ മങ്ങിയ വെളിച്ചത്തിൽ ബാലൻ സ്ലേറ്റും പുസ്തകവുമായി കുനിഞ്ഞിരുന്നു എന്തോ എഴുതുന്നു.)

കുഞ്ഞിമാളു-- എന്താ ബാലാ, ഇന്നത്തെ എഴുത്തും വായനയുമൊക്കെ കഴിഞ്ഞില്ലേ?

ബാലൻ— ഉവ്വു് ഏടത്തീ, കഴിയാറായി, ഇനി ഈ കോപ്പീംകൂടി എഴുതണം. അതേ വേണ്ടൂ:

കു: മാ:-- ആ! എന്നാൽ എന്റെ അനുജൻ വേഗം എഴുത്തു കഴിക്കു.കുട്ടികൾ നേരത്തെ ഉറങ്ങണം (പിന്നെയും ലാത്തുന്നു).

ബാലൻ— (സ്ലേറ്റെടുത്തു കോപ്പി എഴുതാൻ തുടങ്ങുന്നു) എട്ടത്തീ! ഇന്നെനിക്കു് ഏടത്തീടെ ഒപ്പം കെടക്കണം ട്ടോ, ഏടത്തീ ദിവസോം പറയും കെടത്താന്നു്. ഒരു

ദിവസോം കെടത്തിലേ്യനീം (വീണ്ടും വേഗം എഴുന്നു.)

കു. മാ:— ബാല, ബാലൻ കൂട്ടിയല്ലെ? കൂട്ടികളധികം ഉറക്കൊഴിക്കരുത്. വല്ല ദീനവും പിടിയ്ക്കും.

ബാലൻ:— എന്നാ എന്റെ കൂടെ കിടക്കാൻ പോര്. എന്തിനാ ഒറക്കൊഴിച്ചു ഉമ്മറത്തിങ്ങനെ നിക്ക്ണ് ഏടത്തീ! (എഴുത്തു കഴിഞ്ഞ് സ്ലേറ്റും പുസ്തകവും അടക്കിവെച്ച്) എന്റെ എഴുത്തൊക്കെക്കഴിഞ്ഞു. ഇനി നോക്ക് കെടക്കാൻ പോവ്വാ (കുഞ്ഞിമാളുവിന്റെ അടുത്തുചെന്നു കൈ പിടിക്കുന്നു) പുവ്വ് ഏടത്തീ, നോക്ക് കെടക്കാൻ.

കു. മാ:— ഇല്യാ ബാല, ഏടത്തിക്കു് കെടക്കാറായിട്ടില്യ. ഏടത്തിക്ക് ഇനീം വളരെ പണീണ്ട് അട്ടക്കളേല് ബാലൻ പോയി കിടന്നോളു. ഏട്ടത്തി ദാ ഒപ്പം വരാം.

ബാലൻ— ഇല്ലാല്ല്യ. ഏടത്തി വരാന്ന് പറേള്ള. വരില്യ. അ്-അ്- ഏടത്തീം വരണം എനിക്ക് തന്നെ കെടക്കാൻ പേട്യാവും. ഏടത്തീ, വരുന്ന്. (കൈ പിടിച്ചു വലിക്കുന്നു)

കു. മാ:— എന്താ ബാലാ ഇങ്ങനെ വാശിപിടിയ്ക്കണേ? കൊച്ചു കൂട്ടിയാണോ ബാലൻ? ഏട്ടത്തി പറഞ്ഞിലേ്യ ഏട്ടത്തിക്ക് പണിയുണ്ടെന്നു— എ!—ബാലൻ പോയി കിടന്നോളു.

ബാലൻ— (പരിഭവസ്വരത്തിൽ) ആട്ടെട്ടോ, ഏടത്തീ. ഓ ഓ ഇത്രൊന്നും വേണ്ടാട്ടോ. ഇന്നെന്റെ ഒപ്പം കെടക്കാൻ പോന്നോളു. ഏടത്തീ, എനിയ്ക്കു് പേടിയായിട്ടല്ലെ ഞാൻ പറേണ്. ഓ- കഷ്ടട്ടോ ഏട്ടത്തീ. ഏട്ടത്തിക്കു് ഇത്ര ഇഷ്ടലേ്യലോ എന്നെ (കരയാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

കു. മാ:— (ബാലനെ അണച്ചുപിടിച്ച്) അയ്യോ! എന്റെ ബാലാ, ഏട്ടത്തിക്കു് ബാലനെ ഇഷ്ടല്യാന്നോ?

പിന്നെ ആരെയാണേടത്തിക്കിഷ്ടം? ബാലനെപോലെ ഇഷ്ടായിട്ട് ഏട്ടത്തിക്കാരുല്യ. ഏട്ടത്തീടെ ബാലനല്ലെ? ബാലൻ കരയാതിരിക്കു. (ഉടുത്ത ശീലത്തുമ്പുകൊണ്ടു ബാലന്റെ കണ്ണീർ തുടക്കുന്നു. ഒരു കാലൊച്ച കേട്ട് പെട്ടെന്നു കുറച്ചകലത്തേക്ക് നോക്കുന്നു. ആരോ വരുന്നതായി തോന്നി പരിഭ്രച്ചു്) ബാലാ, നേരം വളരെയായി. പോയിക്കിടക്കു്, (ബാലൻ സംശയിച്ചു നില്ക്കുന്നു.) എന്താ ബാലൻ പോയിക്കിടക്കില്ലേ? ഏട്ടത്തി പറഞ്ഞതു് കേൾക്കില്ലേ? ബാലൻ? ബാലനു ഏടത്തിയെ ഇഷ്ടണ്ടെങ്കിൽ പോയിക്കിടക്കു്. എു്, പെയ്ക്കോളു.

(ബാലൻ കണ്ണീരോടെ കരഞ്ഞുകൊണ്ടു പോകുന്നു. കുഞ്ഞിമാളു ബാലൻ പോകുന്നതു നോക്കിക്കാണുന്നു:)

കു: മാ:— (ഇടറുന്ന സ്വരത്തിൽ) ഇങ്ങനെ എത്ര കാലം കഴിക്കണം. ഓരോ ദിവസവും എനിക്കിവനെ ഇങ്ങിനെ വേദനിപ്പിക്കേണ്ടി വരുന്നു! അവന്റെ നിർമ്മലഹൃദയത്തെ വഞ്ചിക്കേണ്ടി വരുന്നു! എന്തൊരു ഹൃദയശൂന്യതയാണു് ഞാൻ കാണിക്കുന്നതു്! സ്നേഹിക്കുന്നവരെ ഉപദ്രവിക്കുക! ഉപദ്രവിക്കുന്നവരെ സ്നേഹിക്കുക: ഹായ് എത്ര പൈശാചികമാണു് വേശ്യയുടെ ജീവിതാഭിനയം! എന്തെല്ലാം കൃത്രിമച്ചായങ്ങൾ അവൾക്കു മുഖത്തു തേക്കേണ്ടിവരുന്നു! തന്റെ സൌന്ദര്യത്തിന്റെ തീജ്വാലയിൽ എത്ര പുരുഷന്മാരെ അവൾക്കു പാറ്റകളാക്കേണ്ടിവരുന്നു.(അറപ്പോടെ) ഛീ! എത്ര നികൃഷ്ടമായ ജീവിതം! പക്ഷെ ഈ കച്ചവടം എനിക്കിവിടെ നിർത്തിക്കളയുവാൻ വയ്യ. ഒരു ദിവസം ഞാനെന്റെ ശരീരം വിറ്റിട്ടില്ലെങ്കിൽ, എന്റെ ബാലൻ പട്ടിണിയാണു്. ഞാനീ നീചമായ വ്യാപാരം നടത്തീട്ടില്ലെങ്കിൽ എന്റെ കൊച്ചനുജനു അമ്മയെപ്പോലെതന്നെ മരിക്കേണ്ടി

വരും! പട്ടിണി കിടന്നു് കിടന്നു, വിശന്നു വിശന്നു് തൊണ്ട നനക്കാൻ ഒരു തുള്ളി വെള്ളം പോലും കിട്ടാതെ വല്ല നിര ത്തുവക്കത്തും കിടന്നു മരിക്കേണ്ടിവരും! അയ്യോ! അയ്യോ! ഞാനൊരിക്കലും അതിനനുവദിക്കുകയില്ല. അവനു വേണ്ടി ഞാനെന്റെ ഒടുക്കത്തെ മാംസക്കഷ്ണം പോലും വില്ക്കും. ഹാ എന്റെ അമ്മ! അവിടെയിരുന്നു മകളുടെ ദുഷ്പ്രവൃത്തികളെ നോക്കിക്കാണുന്നുണ്ടാകും. അമ്മേ, എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മേ! ഞാൻ ചെയ്യുന്നതു് തെറ്റാണു്. അമ്മയുടെ മകൾ മാനം വിറ്റവളാണു്. നാണംകെട്ടവളാണു്. പാപം ചെയ്ത വളാണു്. ഇഹത്തിലും പരത്തിലും ഗതിയില്ലാത്തവൾ! നര കത്തിനുകൂടി അറപ്പു തോന്നിക്കുന്നവൾ. എന്നാലും, അമ്മേ, അമ്മ എന്നെ കുറ്റപ്പെടുത്തരുതു്, വേറൊരു നിവൃത്തിയുമി ല്ലാഞ്ഞിട്ടാണു് ഞാനിതു ചെയ്യുന്നതു്. അമ്മേ, എനിക്കു മാപ്പു തരൂ. അമ്മയുടെ ഒടുക്കത്തെ അപേക്ഷയെ നിറവേറ്റാൻ വേണ്ടിയാണു്; എന്റെ ബാലനെ രക്ഷിക്കാൻ വേണ്ടി മാത്ര മാണു്, ഞാൻ ഈ പാപകർമ്മം ചെയ്യുന്നതു്. ഇല്ലേ്യ, അമ്മ എനിക്കു മാപ്പു തരില്ലേ്യ? അല്ലെങ്കിൽ—

(ആരോ വരുന്നതായി നടിക്കുന്നു. പെട്ടെന്നു മുഖഭാവം മാറുന്നു. വരുന്ന ആളെ അകലേ കണ്ടിട്ടു് സവിലാസം കടാക്ഷിക്കുന്നു. കണ്ണു കൊണ്ടു് വരാനാവശ്യപ്പെടുന്നു. മുതലാളിയായ ഒരാൾ വന്നു കയറുന്നു)

കു:— ഞാൻ മുറുക്കാൻ കൊണ്ടുവരാം. (പോയി തമ്പാളം കൊണ്ടുവന്നു വെച്ചുകൊടുത്തു് ഒരിടത്തു് ഒതുങ്ങി നില്ക്കുന്നു.)

മുതലാളി:— (മുറുക്കിക്കൊണ്ടു്) എന്തൊക്കെയാ വർത്ത മാനം? കുറെക്കാലമായി ഇപ്പോ കണ്ടിട്ടു്.

കു. മാ:— ഞങ്ങൾക്കൊക്കെ എന്തു് വർത്തമാനം! നിങ്ങ ളെയൊക്കെ കണ്ട കാലം മറന്നു. നാട്ടുകാരാണെന്നു പറഞ്ഞി ട്ടെന്താ? ഉമ്മറത്തുടെ കടന്നു പോവുമ്പോൾ ഒന്നു തിരിഞ്ഞു

നോക്കുകകൂടിയില്ല.

മുതലാളി:- ഏയ്! അങ്ങിനെയൊന്നുമില്ല. ഇപ്പോ കച്ച വടമൊക്കെ ചൂരുങ്ങിയിരിയ്ക്ക്വാ. അപ്പോ സാമാനം എട്ട ക്കാൻ ഇങ്ങോട്ടൊന്നും അധികം വരേണ്ട ആവശ്യമില്ല. അതു കൊണ്ട ഇവിടെ വരാൻ തരാവാറില്ല. അതേ ഉള്ളു.

കു. മാ:- കാണുമ്പോഴൊക്കെ ഭംഗി പറയാൻ നിങ്ങ ളൊക്കെ ബഹുമിടുക്കന്മാരാ. പെണ്ണുങ്ങളെ മെരട്ടാനുള്ള വിദ്യ യൊക്കേണ്ട് കയ്യില്. അതേതേ, നിങ്ങളൊക്കെ വല്ല്യേ വല്ല്യേ ആളുകള്. പണക്കാർ. ഞങ്ങളൊക്കെ സാധുക്കൾ, ദരിദ്രന്മാർ, നിങ്ങളുണ്ടോ ഞങ്ങളെ വിചാരിക്കുന്നു. വഴി തെറ്റീട്ടെങ്കിലും ഇടക്കിടക്ക് ഇങ്ങിനെ വരുന്നുണ്ടല്ലോ. അതുതന്നെ മറ്റുള്ളവരുടെ ഭാഗ്യം.

മുതലാളി:- ഏയ് പരിഭവിയ്ക്കേണ്ട. ആകെക്കൂടി അങ്ങിനെ ഇങ്ങട്ട് സൌകര്യപ്പെടാറില്ല എന്നേ പറയാനുള്ളു. പിന്നെ ഇവിടെയൊക്കെ വരുമ്പോൾ അങ്ങിനെ വെറുതെ വന്നുപോയാലും പോരല്ലൊ?

കു: മാ- അതുപോരല്ലോ! പിന്നെ നിങ്ങളൊക്കെ ഇവിടെവന്നാ പോകുമ്പോൾ ആനത്തലയല്ലെ കാഴ്ചവെക്കാറ്!

മുതലാളി:- എന്നല്ലാ പറയുന്നത്. എപ്പോഴും ഓരോ തിരക്കുകളാണ്. ഇങ്ങിനെയുള്ള നേരമ്പോക്കിനൊന്നും സമയം കിട്ടാറില്ല. പിന്നെ ഞാനൊരു കുടുംബിയല്ലേ?

കു. മാ:- സംശയണ്ടോ? കുടുംബമുണ്ടെങ്കിൽ എല്ലാവരും സ്നേഹിക്കുന്നവരെ മറക്കുകയല്ലെ പതിവ്? അങ്ങിനെ തന്നെ യാണ് വേണ്ടത്. കുടുംബമുള്ളവക്ക് സ്നേഹിക്കാൻ പാടില്ല. ഓ; ഇങ്ങിനെയായീലോ ആളുകള്. ആട്ടെ ഇപ്പോൾതന്നെ പോകുന്നില്ല്യലോ? കാലത്തല്ലെ ഉള്ളു.

മുതലാളി:- അല്ല. ഈ പന്ത്രണ്ടര മണി വണ്ടിക്കുതന്നെ പോണം. അടിയന്തിര കായ്മുണ്ട്. നാളെ കാലത്തു് 10 മണിക്കു പൊള്ളാച്ചിയിൽ എത്തണം.

കു: മാ:- എന്നാൽ മുറുക്കു കഴിഞ്ഞാൽ-

(മുതലാളി പുല്പായിൽ നിന്നെഴുനേറ്റു നിൽക്കുന്നു. രണ്ടുപേരും കൂടി അകത്തേക്കു് പോകുന്നു.)

—കർട്ടൻ—

രംഗം പതിമൂന്ന്

(സ്ഥലം: ജയിൽ. സമയം: രാവിലെ ഏകദേശം 8 മണി. കിട്ടണ്ണിയും മുഹമ്മദും നാരായണൻ നമ്പ്യാർ എന്ന ഒരു ക്രിമിനൽ തടവുകാരനും ഇരുന്നുകൊണ്ട് കയർ പിരിക്കുന്നു. ഒരു വാർഡർ നോക്കിനിന്നു പരിശോധിക്കുന്നു.)

വാർഡർ:- ഉം, വേഗം പിരിയ്ക്കിൻ (പോകുന്നു)

കിട്ടണ്ണി:- എനിക്കിനി പന്ത്രണ്ടു ദിവസേള്ളൂ പുറത്തു കടക്കാൻ.

മുഹമ്മത്:- പുറത്തുപോയാൽ പിന്നെ എന്തു ചെയ്യണമെന്നാണ് നിങ്ങളാലോചിക്കുന്നതു്?

കിട്ടണ്ണി:- എനിക്കു യാതൊന്നും നിശ്ചല്യ. ഇപ്പോ വീട്ടിലെ സ്ഥിതിയെന്തായിരിക്കുമെന്നു ഞാൻ ആലോചിച്ചു നോക്ക്വാണ്. പാട്ടബാക്കി കൊടുത്തുതീക്കാൻ അമ്മക്കു് സാധിച്ചിട്ടുണ്ടാവില്ല! ഞാൻ ജെയിലിലായതുകൊണ്ടു് അവക്കു് എന്തെല്ലാം ബുദ്ധിമുട്ടുകളാണ് നേരിട്ടിട്ടുണ്ടാവുക! എനിക്കതാലോചിക്കാൻ വയ്യ.

മുഹമ്മത്:— ഇവിടെയുള്ള ഓരോ തടവുകാരന്റെയും കുടുംബം ഇതുപോലെ കഷ്ടപ്പെടുന്നുണ്ടാവും! അനവധി കുടുംബങ്ങൾ നശിച്ചു ചാമ്പലായിട്ടുണ്ടാവും!

ക്രീ. തടവുകാരൻ:- ഭരണാധികാരികളുടെ ഒരു പക! കുറ്റംപെയ്തവരെ മാത്രമല്ല യാതൊരു കുറ്റവും ചെയ്യാത്ത സ്ത്രീകളേയും കുട്ടികളേയും കൂടി ദ്രോഹിക്കുന്നു. തടവുകാരുടെ കുടുംബങ്ങളെ രക്ഷിക്കേണ്ട യാതൊരു ഭാരവും അവക്കില്ല. എന്റെ മൂന്നു വയസ്സായ കുട്ടി പനി പിടിച്ചു കിടക്കുമ്പോഴാണ് ഒരു പണക്കാരനെ അപമാനിച്ച എന്ന കള്ളക്കേസ്സിന്നു എന്നെ അറസ്റ്റ് ചെയ്തത്. എന്റെ കുട്ടി മരുന്നു കിട്ടാതെ മരിച്ചുപോയി.

കിട്ടണ്ണി:- ഭയങ്കരം! ഇന്നത്തെ ഭരണസമ്പ്രദായം ഭയങ്കരമാണ്! കഠിനമാണ്! നിർദ്ദയമാണ്!

ക്രീ: തടവുകാരൻ:- പണിയെടുക്കുന്ന നമ്മൾ പട്ടിണി കിടക്കുന്നു. പണിയെടുക്കാത്തവർ സുഖിച്ചു മദിക്കുന്നു.

കിട്ടണ്ണി:— പാട്ടുന്നും പലിശാന്നും പറഞ്ഞു നമ്മളുടെ പ്രയത്നഫലമെല്ലാം അവർ പിടിച്ചു പറിക്കുന്നു. നിയമത്തിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി പകൽ കൊള്ള നടത്തുന്നു. എന്നിട്ട നമ്മളുണ്ടാക്കിയ നെല്ലിൽനിന്നുതന്നെ ഒരു പിടി വാരിയാൽ അതു കുറ്റമായി. നമ്മളെ പിടിച്ചു ജയിലിലിടുന്നു. ഏതൊരു ദയനീയ ഘട്ടത്തിലാണ് ഞാൻ കളവുകുറ്റം ചെയ്തതെന്നു ഇന്നലെ പറഞ്ഞുവല്ലൊ.

ക്രീ: തടവുകാരൻ:- അതെ! ഇന്നത്തെ സമുദായത്തിൽ വിശപ്പ് ഒരപരാധമാണ്. മുതലാളികളുടെയും ജന്മികളുടെയും അക്രമങ്ങൾക്കെതിരായി നമ്മൾ സംഘടിക്കുമ്പോഴേക്കും എന്തെല്ലാം കോപ്പിരാട്ടിത്തരങ്ങളാണ് അവർ കാട്ടിക്കൂട്ടുക! ഏതെല്ലാം തരത്തിലുള്ള അസംബന്ധങ്ങളും അപവാദങ്ങളുമാണവർ പറഞ്ഞു നടക്കുക!

കിട്ടണ്ണി:- പിന്നെ, അക്കൂട്ടക്കു പാവങ്ങളോടുള്ള അനുകമ്പ നോക്കണം! മുതലാളി തൊഴിലാളിയുടെ ചെകിടത്തടിക്കുമ്പോഴും കൂട കൊണ്ടടിച്ച തലയിൽനിന്നു ചോര ഒലിക്കുമ്പോഴും നിർദ്ദയമായി ചവിട്ടിത്തേക്കുമ്പോഴും കൂലികുറച്ചും മറും പട്ടിണിയിട്ടു നരകിപ്പിക്കുമ്പോഴും കൈവിരലനക്കാത്ത ആ അഹിംസാഭക്തന്മാർ പട്ടിണിക്കൊരുതിയുണ്ടാവാൻ വേണ്ടി നമ്മൾ ന്യായമായി പ്രക്ഷോഭം കൂട്ടുമ്പോൾ നമ്മളെ ആക്ഷേപിക്കുന്നു. നടത്താൻ നിർബന്ധിതരായിത്തീരുമ്പോൾ പരസ്യമായി ആ പകൽക്കൊള്ളക്കാരെ സഹായിക്കുന്നു. നമ്മളെപ്പിടിച്ചു ജയിലിലിടാൻ അവരൊറ്റ നിൽക്കുന്നു. മുഹമ്മതിനെത്തന്നെ സ്റ്റ്റൈക്കിലേപ്പെട്ടതിനല്ലെ അറസ്റ്റ് ചെയ്തതു്?

മുഹമ്മത്— സമാധാനം പുലത്താനാണെന്ന കള്ള നാട്യത്തിൽ പോലീസും മദ്ദകവർഗ്ഗക്കാരെയാണു് സഹായിക്കുന്നതു്.

കിട്ടണ്ണി-- എന്താണിതിനെല്ലാമൊരു നിവൃത്തി?

മുഹമ്മത്- എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈ മർദ്ദനത്തിൽ നിന്നെല്ലാം രക്ഷ നേടാൻ ഒരൊറ്റ നിവൃത്തിയേയുള്ളു. ഇന്നു എല്ലാ അധികാരങ്ങളും ധനികവർഗ്ഗക്കാക്കു മാത്രമാണു്. ആ അധികാരങ്ങളും, ആ ഭരണകൂടങ്ങളും നമ്മൾ തൊഴിലാളികളും കൃഷിക്കാരും, ഇടത്തരക്കാരും കൂടി സംഘടിച്ചു പ്രക്ഷോഭം നടത്തി പിടിച്ചെടുക്കണം.

ക്രി. തടവുകാരൻ- അതത്ര എളുപ്പമുള്ള കായ്മാണോ?

മുഹമ്മത്:- അല്ല; എളുപ്പമുള്ള കായ്മല്ല; മുതലാളിവർഗ്ഗത്തിന്റെ കയ്യിൽനിന്നു അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കാൻ വേണ്ടി എന്തു കഷ്ടപ്പാടും സഹിക്കാൻ നമ്മൾ തയ്യാറാവേണ്ടി വരും.

ക്രി: തടവുകാരൻ:- ജയിലിൽനിന്നു പുറത്തുകടന്നാൽ പിന്നെ നമ്മളെന്താണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് പറയൂ.

മുഹമ്മത്:- മുതലാളികളുടെയും ജന്മികളുടെയും ഉപദ്രവങ്ങളോടെതിരിടുവാൻ ഓരോ സ്ഥലത്തും തൊഴിലാളി സംഘങ്ങളും കർഷകസംഘങ്ങളും വളർന്നുവരണം. പട്ടണത്തിന്റെ ഓരോ തെരുവിലും മുതലാളിത്തത്തിനു് എതിരായുള്ള പ്രക്ഷോഭപ്രകടനങ്ങൾ നടക്കണം. ഗ്രാമത്തിന്റെ ഓരോ മൂലയും ജന്മിക്കും മുതലാളിക്കും എതിരായുള്ള പ്രക്ഷോഭകേന്ദ്രമായിത്തീരണം. വിദ്യാർത്ഥികളുടേയും തൊഴിലാളികളുടേയും, തൊഴിലില്ലാത്തവരുടേയും സംഘടനാ പ്രവൃത്തികൾ ഓരോ സ്ഥലത്തും പടർന്നു പിടിക്കണം. ഒരുറച്ച രാഷ്ട്രീയ പാർട്ടിയുടെ കീഴിൽനിന്നു സമരം ചെയ്യുന്ന നമ്മുടെ വിപ്ലവകാഹളം കേട്ടു് മർദ്ദകവർഗ്ഗം വിറക്കണം. ഇതൊക്കെയാണു് ആദ്യമായി ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു്.

കിട്ടണ്ണി:- ഇത്തരം പ്രവൃത്തികളെല്ലാം ഇപ്പോൾതന്നെ ആരംഭിച്ചകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവയെ ശരിയായ വഴിക്കു മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോവുക മാത്രമെ ഇനി ചെയ്യേണ്ടതുള്ളു.

മുഹമ്മത്:- ഒരു കാര്യം എപ്പോഴും ഓർമ്മവെക്കണം. നമ്മുടെ സംഘടനാ പ്രവൃത്തികളുടെ ശക്തി കുറയ്ക്കാൻവേണ്ടി മുതലാളികളും അവരുടെ ഏജൻറുമാരും കഴിയുന്നതെല്ലാം ചെയ്യുനോക്കും. എന്നാൽ അത്തരം ശക്തികളോടെല്ലാം വേണ്ടിവന്നാൽ ഒരു സ്വാതന്ത്ര്യസമരംതന്നെ നടത്തുവാനും നാം തയ്യാറായിരിക്കേണ്ടതാണു്.

കിട്ടണ്ണി:— അതെ, ഇതിനോടെല്ലാം എതിരിട്ടുകൊണ്ടു വേണം നമ്മൾ മുന്നോട്ടു പോകാൻ.

മുഹമ്മത്:— മർദ്ദകവർഗ്ഗക്കാരിൽനിന്നു അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കുന്നതുവരെ നമ്മൾ അടങ്ങിയിരിക്കരുത്.

(വാർഡർ പ്രവേശിച്ചു) ഹങ്ങ്, ഞായം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്ക്വാണ്! എവിടെ പിരിച്ചു കയറെല്ലാം? ഇങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ എല്ലാറനിനെയും പിടിച്ചു സെല്ലിലിടും. ഓമ്മ വെച്ചോളിൻ.

— കട്ടൻ —

രംഗം പതിനാല്

(സ്ഥലം:— വ്യഭിചാരശാല. സമയം 5മണി. കിട്ടണ്ണിയും കുഞ്ഞിമാളുവും)

കിട്ടണ്ണി-- പറ, സത്യം പറ, നീ എങ്ങിനെയാണ് ഇവിടെ ജീവിക്കുന്നത്?

(കുഞ്ഞിമാള മുഖം പൊത്തി കരയുന്നു)

കിട്ടണ്ണി-- (കൂടുതൽ ക്രോധത്തോടെ) പറ നേരുപറ, നീ എങ്ങിനെയാണ് ഇവിടെ ജീവിക്കുന്നത്?

(കുഞ്ഞിമാള നിശ്ശബ്ദയായി നില്ക്കുന്നു)

കിട്ടണ്ണി-- അപ്പോൾ ഞാൻ കേട്ടതു ശരിയാണ്. ഏതൊരു അന്യജാതിയുടെ മാനമയ്യാദകളെ ഞാൻ എല്ലാറ്റിലും ഉപരിയായി കരുതിയിരുന്നുവോ ആ സഹോദരി-ഛീ! സഹോദരിയല്ല, കൂടപ്പിറപ്പ്.....ഇതുവലിയൊരപമാനം എനിക്കിതുവരെയുണ്ടായിട്ടില്ല.....

കുഞ്ഞിമാള:-- ഏട്ടാ, ഞാൻ കൂടപ്പിറപ്പാണ്, ഞാൻ വ്യഭിചാരിണിയാണ്, ഞാൻ മാനം വിറ്റവളാണ്, ഞാൻ എല്ലാമാണ്! പക്ഷെ, ഇങ്ങോട്ടു നോക്കൂ. എനിക്കും കരയാനറിയാം. എന്റെ കണ്ണിലും വെള്ളം നിറയാറുണ്ട്. ഏട്ടാ!.....

(കിട്ടണ്ണിയുടെ അടുത്തേക്കു ചെല്ലുന്നു)

കിട്ടണ്ണി:-- ഛീ! വിട്ടുനില്ക്ക്. കരയാനറിയാം! തേവിടിശ്ശികൾക്കു ചിരിയ്ക്കാൻ മാത്രമല്ല, കരയാനുമറിയാം! അതു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നില്ല!

കുഞ്ഞിമാളു:-- ഏട്ടൻ എന്തു വേണമെങ്കിലും പറഞ്ഞോളൂ. എന്റെ മുഖത്തേയ്ക്കൊന്നു നോക്കിയാൽ മതി.

കിട്ടണ്ണി:-- ഞാൻ ജേഷ്ഠനല്ല!.....മാനം വിറ്റ കൂലട!

കുഞ്ഞിമാളു-- ഹായ്! ഞാൻ ഇതും അനുഭവിക്കേണ്ടവളായിരിക്കാം. ഈ ക്രൂരമായ സമുദായത്തിൽ, വിശപ്പടക്കാൻ വേണ്ടി ശരീരം വില്ക്കേണ്ടിവരുന്ന ഇന്നത്തെ ഈ നീചമായ സമുദായത്തിൽ, ജേഷ്ഠനും അനുജത്തിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പോലും നിലനില്ക്കില്ല. ആവട്ടെ, കുഞ്ഞിമാളുവിന്നു്,--ദാരിദ്ര്യംകൊണ്ടു് അമ്മയെ കളഞ്ഞു്, അനുജനുവേണ്ടി മാനം വിറ്റു്, ജേഷ്ഠന്റെ നിന്ദക്കുകൂടി പാത്രമായിക്കഴിഞ്ഞ ഈ തേവിടിശ്ശിക്കു്--ഇനിയെന്താണു ചെയ്യേണ്ടതെന്നും അസ്സലായിട്ടറിയാം. പക്ഷെ, ഒരു കാര്യം ഏട്ടൻ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതായിരുന്നു. എനിയ്ക്കു വേണ്ടിയല്ല ഞാനീ നീചപ്രവൃത്തി ചെയ്തതു്.

കിട്ടണ്ണി-- (കുഞ്ഞിമാളുവിന്റെ മുഖത്തേയ്ക്കു തുറിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു) നിനക്കു വേണ്ടിയല്ല, പിന്നെ ആർക്കുവേണ്ടിയാണു്?

കുഞ്ഞിമാളു-- ആർക്കുവേണ്ടിയെന്നോ? പറയാം. അനുജനുവേണ്ടി, എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട അനുജനുവേണ്ടി.....ഏട്ടൻ ആർക്കുവേണ്ടിയാണു് അന്നു മോഷണം നടത്തിയതു്? ആർക്കുവേണ്ടിയാണു് ഏട്ടൻ ജയിലിൽ കിടന്നു കഷ്ടപ്പെട്ടതു്?

കിട്ടണ്ണി:-- എന്റെ അമ്മയ്ക്കുവേണ്ടി, എന്റെ അനുജ

ത്തിക്കുവേണ്ടി, എന്റെ അനുജന്നുവേണ്ടി.

കുഞ്ഞിമാളു:—അതേ, ഏട്ടാ! കഷ്ടപ്പെടുന്ന കുടുംബത്തെ രക്ഷിക്കാൻവേണ്ടി ഏട്ടന്റെ അനുജത്തി മാനം വിറ്റു!

കിട്ടണ്ണി:—കുഞ്ഞിമാളു!

കുഞ്ഞിമാളു:— ഏട്ടാ, നമ്മളുടെ പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മയാതൊരു ഗതിയുമില്ലാതെ, നിരത്തിന്റെ വക്കത്തു കിടന്നു, മരുന്നു കിട്ടാതെ, കഞ്ഞിവെള്ളംപ്പോലും കിട്ടാതെ, എങ്ങിനെ മരിച്ചുവെന്നു് ഏട്ടനറിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ....

(കണ്ണിൽ വെള്ളം നിറയുന്നു)

(ബാലൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.) ആരു് ഏട്ടനോ!

(കിട്ടണ്ണിയെ കെട്ടിപ്പിടിയ്ക്കുന്നു. പലവിധം സ്തോഭങ്ങളോടുകൂടി മൂന്നുപേരും നിശ്ശബ്ദരായി നില്ക്കുന്നു.)

കിട്ടണ്ണി:-എന്റെ അമ്മേ, എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട അമ്മ..!

ബാലൻ:— ഏട്ടാ, നമ്മുടെ അമ്മ മരിച്ചുപോയി; മരിച്ചുപോയി!

കുഞ്ഞിമാളു:— ഏട്ടാ, അമ്മ മരിച്ചു എന്നല്ല പറയേണ്ടതു്. ആ ജന്മി, ആ ദുഷ്ടൻ, ആ കൊടുംക്രൂരൻ അമ്മയെ കൊന്നു എന്നു പറയണം!

കിട്ടണ്ണി:—അതെ, കൊല്ലുക എന്നതന്നെയാണു് പറയേണ്ടതു്, പാട്ടബാക്കിയ്ക്കുന്നും പറഞ്ഞു് നമ്മൾ ജനിച്ചുവളർന്ന വീട്ടിൽനിന്നു നമ്മളെ ആട്ടിയോടിച്ചു; പാട്ടബാക്കിയെന്നും പറഞ്ഞു നമ്മളുണ്ടാക്കിയ നെല്ലു മുഴുവനും പിടിച്ചുപറിച്ചു; പാട്ടബാക്കിയെന്നും പറഞ്ഞു യാതൊരു ഗതിയു

മില്ലാതെ നിരത്തു വക്കത്തു കിടന്നു ചാവാൻ വിട്ടു-ഇതിനു കൊല്ലുക എന്നുതന്നെയാണു് പറയേണ്ടതു്.

കുഞ്ഞിമാളു:— ഇത്തരം ജന്മികളുടെ അക്രമണങ്ങൾ കൊണ്ടാണു് നമ്മളേപ്പോലെയുള്ളവക്കു കക്കേണ്ടിവരുന്നതു്; വ്യഭിചരിയ്ക്കേണ്ടിവരുന്നതു്.

ബാലൻ:-ഏട്ടാ, ദോക്കു, ഏട്ടത്തി ഇനിയ്ക്കു കുപ്പായം തുന്നിച്ചുതന്നു!

കിട്ടണ്ണി:— അതേ, ഈ ക്രൂരമായ സമുദായത്തിൽ, മുതലാളികളുടേയും അവരുടെ കിങ്കരന്മാരുടേയും ഉപദ്രവം കൊണ്ടു്, മട്ടനംകൊണ്ടു, അനേകം ജനങ്ങൾക്കു പട്ടിണി കിടക്കേണ്ടിവരുന്ന ഇന്നത്തെ സമുദായത്തിൽ, കളവും വ്യഭിചാരവും പാപമല്ല!... കുഞ്ഞിമാളു, ദാരിദ്ര്യമാണു് മനുഷ്യനെക്കൊണ്ടു് മോഷണം നടത്തിക്കുന്നതു്. മോഷണവും വ്യഭിചാരവും ഇല്ലാതാവണമെങ്കിൽ ദാരിദ്ര്യം നശിക്കണം. ദാരിദ്ര്യം നശിക്കണമെങ്കിലോ ഇന്നത്തെ ഭരണസമ്പ്രദായം മാറണം.

കുഞ്ഞിമാളു:— മാറണം, പക്ഷെ, എങ്ങിനെ?

കിട്ടണ്ണി:— കുഞ്ഞിമാളു, നമുക്കീ സമുദായത്തോടു പകരം ചോദിക്കണം. ഈ സമുദായസംഘടനയെ നമുക്കൊന്നുടച്ചുവാക്കണം.

കുഞ്ഞിമാളു:— പകരം ചോദിക്കണം! ഉടച്ചു വാക്കണം! പക്ഷെ എങ്ങിനെ?

കിട്ടണ്ണി:— എങ്ങിനെയെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞു തരാം. വരൂ.

— കർട്ടൻ —

VANIVILAS SMARAKA GRANTHASALA
Reg. No: 3273.

പാട്ടബാക്കി

കെ. ദാമോദരൻ

മലയാളനാടകസാഹിത്യത്തിലെ ഒരു നാഴികക്കല്ലും പുതിയ നാടകപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ തുടക്കവുമായിരുന്ന ശ്രീ കെ. ദാമോദരന്റെ 'പാട്ടബാക്കി'. മലബാറിലെ കഷ്കപ്രസ്ഥാനത്തിൽ നിന്നു് ഉടലെടുത്ത ഈ കലാസൃഷ്ടിയുടെ കഥയും രംഗങ്ങളും പാത്രങ്ങളുമെല്ലാം കഷ്കജീവിതത്തിന്റെ പ്രതിഫലനങ്ങളാണു്. ദാരിദ്ര്യവും പരാധീനതയുമാണു് അസാന്മാർഗ്ഗികതകൾക്കു പ്രേരണ നല്കുന്നതെന്നും സമതുലസുന്ദരമായ ഒരു സാമൂഹ്യവ്യവസ്ഥിതികൊണ്ടല്ലാതെ സദാചാരവും സാമൂഹ്യക്ഷേമവും പുലരുകയില്ലെന്നും വർഗ്ഗസമരംകൊണ്ടേ സാമൂഹ്യപരിവർത്തനം ഉണ്ടാകൂ എന്നുമുള്ള ആശയങ്ങളും ഈ നാടകത്തിലൂടെ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണു്. കഥാഘടനയുടെ ലാളിത്യവും ഉള്ളടക്കത്തിന്റെ സത്യാവസ്ഥയും 'പാട്ടബാക്കി'യെ മലയാളത്തിലെ ഏറ്റവും വിജയകരമായ രാഷ്ട്രീയനാടകമാക്കിത്തീർക്കുന്നു. സാധാരണക്കാരന്റെ ജീവിതത്തിൽനിന്നടർത്തിയെടുത്ത ഒരേടാണു് ഈ നാടകമെന്നു നിസ്സംശയം പറയാം.

വില 1·75

നാഷനൽ ബുക്ക് സ്റ്റാൾ

Indic Digital Archive Foundation
gpura.org